

INFORMATOR EDUKACYJNY

M U Z E U M   K R A K O W A
2 0 2 4   –   2 0 2 6

OBSZARY EDUKACYJNE REALIZOWANE NA POSZCZEGÓLNYCH ZAJĘCIACH

edukacja historyczna
(historia, HiT)

edukacja językowa, polonistyczna
(j. polski)

edukacja artystyczna
(plastyka, historia sztuki, technika)

edukacja społeczno-obywatelska
(WOS, etyka)

edukacja przyrodnicza i ekologiczna
(przyroda, geografia)

edukacja regionalna

Tematy wiodące, wokół których zbudowany jest program, wskazane zostały dodatkowo w podanych przy każdym zajęciach słowach kluczowych.

PRZEDSZKOLA

SZKOŁA
PODSTAWOWA
KLASY I—III

SZKOŁA
PODSTAWOWA
KLASY IV—VIII

SZKOŁY
PONAD-
PODSTAWOWE

P R O G R A M
Z A J Ę Ć
E D U K A C Y J N Y C H
D L A P R Z E D S Z K O L I I S Z K Ó Ł

INFORMATOR
EDUKACYJNY

M U Z E U M K R A K O W A

2 0 2 4 - 2 0 2 6

SZANOWNI PAŃSTWO, NAUCZYCIELKI I NAUCZYCIELE!

Rola muzeum jako miejsca będącego pramedium do poznawania świata oraz interakcji z nim została sformułowana już dawno. Muzeum to przestrzeń poznania i rozumienia rzeczywistości, zachęcająca do poszukiwania wiedzy; to miejsce odkrywania świata, które uczy, jak wpływać na jego obecny i przyszły kształt. Muzeum to świat wartości, które przejmujemy i które kształtują naszą sferę duchową i emocjonalną; to przestrzeń pracy z wyobraźnią, rozwoju wrażliwości estetycznej i artystycznej. To wreszcie miejsce rozrywki, które stwarza okazje do dobrej zabawy i przyjemnego spędzania czasu. Zadania te, determinowane w nieznanym dotąd stopniu przez wyzwania współczesności, realizowane są w rozmaitej formie, a jedną z nich jest działalność edukacyjna. I choć czasy, w których edukacja muzealna była dedykowana przede wszystkim dzieciom i młodzieży, minęły bezpowrotnie, a muzeum stało się demokratyczną strefą pracy edukacyjnej z różnymi grupami odbiorców, jednym z filarów, a zarazem kamieniem węgielnym tej działalności pozostał program dla przedszkoli i szkół. Stworzyliśmy go w przekonaniu, że muzeum i szkoła mogą – a wręcz powinny – być partnerami w przygotowaniu dzieci i młodzieży do dorosłego

życia poprzez pozytywne oddziaływanie na ich rozwój osobowy i współuczestnictwo w wysiłku kształcenia i wychowania młodych pokoleń. Nasze zajęcia są więc uzupełnieniem i wzbogaceniem programów szkolnych, poszerzają je o nowe wątki i konteksty dotyczące historii i dziedzictwa kulturowego Krakowa. A wszystko to na gruncie gromadzonych przez Muzeum Krakowa dóbr kultury, które zaspokajają tak istotną potrzebę obcowania z przedmiotem oryginalnym i autentycznym oraz sprawiają, że działania edukacyjne zyskują zupełnie nowy wymiar. Oddajemy w Państwa ręce publikację, w której znajdują się szczegółowe informacje dotyczące naszej oferty edukacyjnej. Mamy nadzieję, że ułatwi ona Państwu wybór zajęć, a także wzbogaci i uatrakcyjni przygotowywane przez Państwa lekcje szkolne. Różnorodność podjętych przez nas tematów pozwala nam wierzyć, że każdy nauczyciel znajdzie w niej coś dla siebie.

Zapraszamy do muzeum!

dr Michał Niezabitowski
Dyrektor Muzeum Krakowa

WARTO WIEDZIEĆ

Zajęcia edukacyjne realizowane są dla uczniów wszystkich etapów nauczania: wychowania przedszkolnego, szkół podstawowych (klasy I–III oraz IV–VIII) oraz szkół ponadpodstawowych (licea, technika i szkoły branżowe I stopnia).

Zajęcia realizowane są w formie lekcji muzealnych, warsztatów edukacyjnych, a także spacerów miejskich, gier terenowych, questingów i wycieczek objazdowych.

Podczas zajęć wykorzystywane są różnorodne metody pracy edukacyjnej, ze szczególnym uwzględnieniem technik aktywizujących.

Program edukacyjny przygotowany został w oparciu o podstawę programową nauczania dla poszczególnych etapów edukacyjnych i wpisuje się w treści programowe z zakresu takich przedmiotów, jak: **historia, język polski, plastyka, WOS, historia i teraźniejszość, geografia, technika, historia sztuki, etyka, przyroda.**

Oprócz oferty całorocznej, program obejmuje również zajęcia edukacyjne nawiązujące do najważniejszych świąt religijnych i państwowych, które tworzą tzw. ofertę okazjonalną.

Zajęcia prowadzone są w salach edukacyjnych i na ekspozycjach muzealnych, umożliwiając uczestnikom bezpośredni kontakt z cennymi zabytkami i dziełami sztuki. Wybrane zajęcia z oferty oddziału Thesaurus Cracoviensis realizowane są w muzealnych pracowniach konserwatorskich.

Zajęcia odbywają się również w przestrzeni miasta, gdzie realizowane są spacer edukacyjny, gry terenowe i wycieczki objazdowe. Zajęcia realizowane przez Przystań Muzeum odbywają się na wiślanym brzegu i zacumowanym przy nim galarze.

Zajęcia prowadzone są przez muzealników przygotowanych do pracy edukacyjnej z dziećmi i młodzieżą, a w oddziale Thesaurus Cracoviensis również specjalistów z Pracowni Konserwacji.

Wybrane zajęcia, po konsultacji z oddziałem prowadzącym, mogą zostać dostosowane do potrzeb uczniów ze szczególnymi potrzebami.

Wybrane tematy mogą zostać przeprowadzone w języku angielskim.

Wystawa stała: *Kraków od początku, bez końca*
Pałac Krzysztoforów
fot. Marcin Gulis

INFORMACJE ORGANIZA- CYJNE

REZERWACJE

Rezerwacje na zajęcia edukacyjne oraz oprowadzania po wystawach czasowych przyjmowane są najpóźniej na dwa tygodnie przed planowanym terminem wizyty w muzeum, w zależności od dostępności wolnych terminów.

LEKCJE I WARSZTATY MUZEALNE ORAZ SPACERY MIEJSKIE

Zamówienia należy składać **telefonicznie lub mailowo w oddziale organizującym zajęcia**. Numery telefonów oraz adresy mailowe podane zostały w sekcji „Oddziały Muzeum Krakowa”.

Zajęcia edukacyjne realizowane przez Dział Edukacji prosimy zamawiać telefonicznie (12 422 52 12 w. 12) lub mailowo (edukacja@muzeumkrakowa.pl).

Zajęcia edukacyjne w oddziale Thesaurus Cracoviensis prosimy rezerwować:

- interaktywne zwiedzanie Magazynu *Misja detektyw*, warsztaty *Budujemy Skarbiec* oraz lekcje *Cześć! Nazywam się...* i *Gra o artefakt* – mailowo (zbiory.magazyn@muzeumkrakowa.pl) lub telefonicznie (12 422 51 47, wew. 117)
- warsztaty Spotkanie z konserwatorem dzieł sztuki oraz lekcję Skarbiec od kuchni – mailowo (konserwacja@muzeumkrakowa.pl) lub telefonicznie (12 422 51 47, wew. 109)

OPROWADZANIA PO WYSTAWACH STAŁYCH I CZASOWYCH

Usługę oprowadzania **po wystawach stałych** należy zamawiać przez:

- internetowy system rezerwacji dostępny na stronie <https://bilety.mhk.pl>
- Centrum Obsługi Zwiedzających, Rynek Główny 35, 31-011 Kraków, tel. 12 426 50 60, info@muzeumkrakowa.pl. Czynne codziennie od 10.00 do 19.00.

- 6 Zamówienia – telefoniczne i mailowe – na usługę oprowadzania **po wystawach czasowych** przyjmują oddziały, w których prezentowana jest dana ekspozycja.

OPŁATY

► **Lekcje muzealne, warsztaty edukacyjne, spacery miejskie, gry i questingi** –

15 zł od osoby (jednak nie mniej niż 200 zł od grupy)

► **Zajęcia edukacyjne w oddziale Rynek Podziemny** –

22 zł od osoby (jednak nie mniej niż 200 zł od grupy)

► **Wycieczki objazdowe** realizowane w Muzeum

Nowej Huty – 15 zł od osoby (jednak nie mniej niż 200 zł od grupy)*

* cena nie zawiera kosztów transportu, który Zamawiający organizuje we własnym zakresie

Bezpłatny wstęp na zajęcia przysługuje jednemu opiekunowi na 10 uczestników.

OPROWADZANIA PO WYSTAWACH STAŁYCH

Zgodnie z cennikiem dostępnym na stronach poszczególnych oddziałów (www.muzeumkrakowa.pl/oddzialy).

OPROWADZANIA PO WYSTAWACH CZASOWYCH

► 120 zł od grupy + koszt biletów wstępu

INNE

Zajęcia edukacyjne odbywają się od poniedziałku do piątku, w dniach otwarcia wystaw stałych.

- zajęcia w Pałacu Krzysztofory nie odbywają się w poniedziałki
  - zajęcia w Rynku Podziemnym nie odbywają się we wtorki
-

Zajęcia edukacyjne w oddziale **Thesaurus Cracoviensis** realizowane są w każdy piątek (z wyjątkiem dni wolnych od pracy).

Czas trwania zajęć, podany przy każdym z tematów, **jest orientacyjny**.

W każdym z oddziałów obowiązują inne limity dotyczące **maksymalnej liczby uczestników**. Na ogół wynosi on **25–30 osób** (łącznie z opiekunami).

Limit 20 uczestników obowiązuje w oddziale **Podziemna Nowa Huta** oraz **Thesaurus Cracoviensis** (tylko w przypadku zajęć *Skarbiec od kuchni* oraz *Spotkanie z konserwatorem dzieł sztuki* limit osób wynosi 30, jednak grupy większe niż 15-osobowe zostaną podzielone na dwie mniejsze), a także w **Rynku Podziemnym** (tylko zajęcia *Co się kryje pod Runkiem? Tajemnice archeologii* oraz *W warsztacie mistrza. Opowieści o krakowskich rzemieślnikach*)

Zajęcia na terenie Przystani Muzeum odbywają się sezonowo – od maja do października. Z powodu nieprzychylnych warunków atmosferycznych, wysokiego lub niskiego stanu rzeki zajęcia na Przystani mogą zostać odwołane.

W przypadku rezygnacji z zajęć edukacyjnych lub oprowadzania po wystawie czasowej prosimy o niezwłoczne poinformowanie oddziału.

Anulowanie rezerwacji usługi oprowadzania po wystawach stałych można dokonać mailowo lub osobiście w Centrum Obsługi Zwiedzających. Bezkosztowa anulacja usługi możliwa jest do 5 dnia przed planowaną wizytą.

W wyjątkowych przypadkach Muzeum zastrzega sobie prawo do odwołania zajęć – po uprzednim powiadomieniu zamawiającego.

Wybrane zajęcia edukacyjne mogą być **hospitowane**. W związku z tym uczestniczyć w nich może kilkusobowa grupa pracowników muzeum.

Program edukacyjny dla przedszkoli i szkół dostępny jest również **na stronie internetowej Muzeum Krakowa** (www.muzeumkrakowa.pl) w zakładce „Edukacja”.

Nauczycieli zainteresowanych otrzymywaniem **newslettera edukacyjnego** zapraszamy do zapisu/zgłoszenia na adres edukacja@muzeumkrakowa.pl

---

ODDZIAŁY MUZEUM KRAKOWA

Spis oddziałów Muzeum Krakowa – s. 91–96.

Zajęcia: *Skrzynia jak malowana*
Rydłówka
fot. Joanna Zdebska-Schmidt

PRZEDSZKOLA

Pałac Krzysztofory

10

MOJA WŁASNA ŚWIĄTYNIA MUZ, CZYLI WARSZTATY MUZEALNICZE

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla dzieci w wieku 5–6 lat
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Co się robi w muzeum? Czym jest zabytek? Co można zobaczyć na wystawie? Czy przedmiotów na wystawie można dotykać? Podczas zajęć spróbujemy poszukać odpowiedzi na te pytania. Zaczniemy od spaceru po wystawie, gdzie zobaczymy elementy składowe ekspozycji (gabloty z zabytkami, podpisy) oraz sposoby ich aranżacji. Następnie wcielimy się w role muzealników

i spróbujemy przygotować własne wystawy, do czego wykorzystamy kopie zabytków oraz pudełka, które posłużą nam jako ekspozytory. Uczestnicy będą musieli sami wymyślić tytuł wystawy, zrobić podpisy do zabytków (lub je narysować) oraz oprowadzić po ekspozycji pozostałe osoby (starsze dzieci). Podczas zajęć przewidziana jest wizyta na wystawie stałej *Kraków od początku, bez końca*.

Słowa kluczowe: ekspozycja, eksponat, pozwolenia i zakazy, zachowanie w muzeum, praca w muzeum, muzealnicy, wystawa

LEGENDY I ZWYCZAJE KRAKOWSKIE

- ▶ Warsztaty teatralno-plastyczne dla dzieci w wieku 5–6 lat
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Niewyjaśnione zjawiska, sploty tajemniczych zdarzeń i postaci, niezwykłość miejsc, a wszystko bierze swój początek w najodleglejszych, legendarnych początkach prastarego Krakowa. Warsztaty pozwalają dzieciom poznać bogaty świat legend i zwyczajów krakowskich,

które tworzą magiczny obraz miasta. Podczas zajęć dzieci w aktywny i twórczy sposób uczestniczą w warsztatach poprzez udział w scenkach teatralnych. W drugiej części zajęć, w zależności od preferencji nauczyciela, wykonują prace plastyczne lub zwiedzają wybrane sale wystawy stałej *Kraków od początku, bez końca* (te, które dotyczą legend).

Słowa kluczowe: legendy, teatr, prawda i fikcja, przeszłość Krakowa, podziemia pałaca

ABC FECHTUNKU, CZYLI JAK KIEDYŚ WOJOWANO

- ▶ Warsztaty bronioznawcze z zajęciami ruchowymi dla dzieci w wieku 5–6 lat
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Broń biała od zarania dziejów jest podstawowym narzędziem prowadzenia walki. Podczas warsztatów uczestnicy poznają historię, użycie i przeznaczenie poszczególnych przykładów broni od średniowiecza po powstanie kościusz-

kowski oraz dowiedzą się, jaką rolę spełniał Kraków w trakcie konfliktów zbrojnych. Dla lepszego utrwalenia nabytej wiedzy uczestnicy będą mogli dotknąć prezentowanych eksponatów oraz uczestniczyć w ćwiczeniach mających na celu przybliżenie specyfiki posługiwania się bronią białą, czyli fechtunku.

Słowa kluczowe: broń biała, fechtunek, ćwiczenia fizyczne

Rynek Podziemny

POGROMCY LEGEND, CZYLI RÓŻNICA MIĘDZY BUJDĄ A HISTORIĄ WERYFIKACJA ELEMENTÓW HISTORYCZNYCH W KRAKOWSKICH LEGENDACH

- ▶ Lekcja interaktywna dla dzieci w wieku 5–6 lat
- ▶ Czas trwania: 60–75 minut

Na zajęciach dzieci poznają trzy krakowskie legendy: o księciu Kraku, o hejnale granym z wieży kościoła Mariackiego i o dwóch braciach.

Spotkają się ze Smokiem Wawelskim, odwiedzą osadę przed najazdem tatarskim i usłyszą pierwszą krakowską opowieść kryminalną. Niczym detektywi postarają się odszukać we wszystkich

opowieściach „ziarno prawdy”. Efekty poszukiwań mogą okazać się zaskakujące!

Słowa kluczowe: Smok Wawelski, najazd tatarski, hejnał, kościół Mariacki, legendy

CO SIĘ KRYJE POD RYNKIEM? TAJEMNICE ARCHEOLOGII

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla dzieci w wieku 5–6 lat
- ▶ Czas trwania: 70 minut

Kim jest i jak pracuje archeolog? Czy pędzelek jest mu potrzebny do malowania? W czasie zajęć dzieci będą miały okazję odkryć tajemnice

skrywane pod powierzchnią Rynku Głównego i wiele dowiedzieć się o historii Krakowa i jego mieszkańców. Na zakończenie spróbują rozwiązać specjalne zadanie archeologiczne.

Słowa kluczowe: archeolog, antropolog, rekonstrukcja, świadek archeologiczny, historia

Celestat

OD LOKACJI DO FORTYFIKACJI, CZYLI JAK W KRAKOWIE MURY BUDOWANO

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla dzieci w wieku 5–6 lat
- ▶ Czas trwania: 70–90 minut

Uczestnicy poznają krótką historię lokacji Krakowa, która zapoczątkowała proces budowy miejskich fortyfikacji, a także funkcję i lokalizację najważniejszych średniowiecznych budowli.

Następnie wcielią się w rolę budowniczych i na podstawie historycznych ilustracji wzniosą z klocków średniowieczne miasto na wielkoformatowej mapie Krakowa.

Słowa kluczowe: średniowiecze, lokacja, miasto, rynek, ratusz, mury miejskie

W CIENIU WIEŻ OBRONNYCH, CZYLI JAK DAWNIEJ WOJOWANO

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla dzieci w wieku 5–6 lat
- ▶ Czas trwania: 70–90 minut

Na zajęciach uczestnicy poznają dawne sposoby zdobywania i obrony murów oraz uzbrojenie – zarówno atakujących, jak i obrońców, w tym

repliki: mieczy, kuszy oraz machin oblężniczych, na czele z katapultą. W części praktycznej dzieci budują własną twierdzę obronną lub przygotowują kartonowy model zbroi.

Słowa kluczowe: średniowiecze, obronność miejska, broń biała, katapulta

Muzeum Nowej Huty

OPOWIEŚCI Z NOWEJ HUTY

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla dzieci w wieku 5–6 lat
- ▶ Czas trwania: 60–75 minut (do uzgodnienia)

Tereny dzisiejszej Nowej Huty zamieszkiwane były przez ludzi od niepamiętnych czasów. Przez stulecia pojawiło się wiele legend nawiązujących do postaci i zdarzeń znanych z historii tych miejsc. Opowieści o legendarnej Wandzie

i usypanym dla niej kopcu, o czarownicy z Mistrzejowic czy krzesławickim koniu wprowadzą dzieci w tajemniczy klimat dawnych wieków. Uczestnicy zajęć nie tylko poznają te legendy, ale także wykonają zadania plastyczne związane z ich bohaterami.

Słowa kluczowe: legendy nowohuckie, Wanda, koń z Krzesławic, krucyfiks z Mogiły, czarownica z Mistrzejowic

ZBUDUJ Z NAMI NOWĄ HUTĘ

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla dzieci w wieku 5–6 lat
- ▶ Czas trwania: 60–75 minut (do uzgodnienia)

Uczestnicy zapoznają się z podstawowymi zagadnieniami dotyczącymi architektury Nowej Huty, a następnie wykonują makietę własnego miasta z wykorzystaniem wskazówek prowadzącego,

wiedzy zdobytej na początku spotkania oraz materiałów przygotowanych przez muzeum. Aby wykonać zadanie, należy podejmować odpowiednie decyzje i współpracować ze sobą, dzieląc się obowiązkami.

Słowa kluczowe: PRL, urbanistyka, projektowanie przestrzenne, Tadeusz Ptaszycy, makietą

Muzeum Podgórze

Z KOPCA TAJEMNIC, ZE SKARBICA PODGÓRSKICH LEGEND

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60–90 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia dostępne również w języku angielskim

Podgórskie legendy to świat pełen fantazji, niesamowitych, a niekiedy mrozących krew w żyłach opowieści oraz wydarzeń, których bohaterami są zarówno postacie historyczne, jak i legendarne. W czasie zajęć dzieci przeniosą się w krainę

wyobraźni, w której można będzie spotkać księcia Kraka, Pana Twardowskiego i tajemniczą księżniczkę z Krzemionek, ale też spróbujemy odszukać znajdujące się w legendach „ziarnko prawdy”. Na zakończenie, korzystając z wiedzy zdobytej na lekcji, przygotujemy własne ilustracje do jednej z poznanych legend. Ale uwaga, nie będą to takie zwykłe rysunki!

Słowa kluczowe: legenda, kopiec Kraka, Pan Twardowski, archeologia, historia, tradycja

PODGÓRSKIE BIURO PROJEKTOWE

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 60–90 minut

Wszystko, co nas otacza, zostało przez kogoś zaprojektowane. Ubrania które nosimy, zabawki, którymi się bawimy, nawet nasze domy i... Muzeum Podgórze. W czasie zajęć przyjrzymy się prezentowanym na wystawie przedmiotom produkowanym w podgórskich fabrykach, a także oryginalnym opakowaniom i innym ciekawym

obiektom, które powstały w Podgórzu. Na ich przykładzie opowiemy o zasadach projektowania, a także opowiemy o różnych motywach zdobniczych i formach. W części warsztatowej dzieci wcielą się w prawdziwych projektantów i zaprojektują własne opakowanie. A na co? To już pozostawimy wyobraźni uczestników.

Słowa kluczowe: projekt, projektant, fabryka, ornament roślinny, ornament geometryczny, logo, znak firmowy

Kamienica Hipolitów

MODOWY ZAWRÓT GŁOWY

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia realizowane są w sali edukacyjnej

Ewolucja mody w XIX wieku nierozzerwalnie połączona była z ówczesnymi wydarzeniami dziejowymi. Dlaczego zrezygnowano z przepychu dworu Ludwika XVI? Skąd inspiracje antykiem? Jak to było naprawdę z krynoliną?

Na te i wiele innych pytań odpowiemy sobie na zajęciach poświęconych modzie w XIX wieku. Na zajęciach wykorzystamy ryciny modowe oraz akcesoria, takie jak: elementy strojów, błyszcząca biżuteria, elegancki frak czy gustowna torebka. W trakcie warsztatów uczestnicy wykonają własne projekty strojów.

Słowa kluczowe: moda, historia mody, historia obyczajów, XIX wiek, strój

W RYTMIE WALCA, CZYLI BALE I ZABAWY W DAWNYM KRAKOWIE ✂

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla dzieci w wieku 3–6 lat
- ▶ Czas trwania: 60–90 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia realizowane są w sali edukacyjnej

Ponad sto lat temu, podobnie jak współcześnie, okres karnawału był okazją do hucznych zabaw i uroczystych balów. Zarówno arystokracja, jak i mieszczaństwo z wielką pieczołowitością przygotowywali się do rozmaitych zabaw, bądź to w celach towarzysko-rozrywkowych, bądź... dla znalezienia dobrych kandydatów i kandydatek na męża lub żonę. W trakcie warsztatów dzieci

dowiedzą się m.in.: jak przygotować się do balu i co na siebie włożyć, jak wykonać modną fryzurę za pomocą lokówki, co zrobić z uszkodzoną lub ubrudzoną w czasie balu suknią, czy wachlarz służył tylko do wachlowania oraz po co pannie karnet balowy i co to właściwie jest. Uczestnicy warsztatów będą również mieli okazję stworzyć własne karnawałowe maski, kotyliony oraz zaprojektować niepowtarzalny wachlarz lub ozdobną muchę.

Słowa kluczowe: historia, historia codzienności, historia zabawy, karnawał, XIX wiek, bal maskowy, kotylion

13

Rydlówka

SKRZYNIA JAK MALOWANA

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla dzieci w wieku 5–6 lat
- ▶ Czas trwania: 60–75 minut

W dawnym podkrakowskim domu skrzynia stanowiła mebel wielofunkcyjny. Służyła nie tylko do przechowywania ubrań czy cennych przedmiotów, ale była też „pudłem do przeprowadzki”, które panna młoda zabierała ze sobą do

nowego domu, a nawet stołem, łóżkiem czy ławą! Zapraszamy na zajęcia, podczas których dzieci dowiedzą się, jak wyglądała i czemu dokładnie służyła tradycyjna skrzynia krakowska oraz jakie skarby w niej przechowywano. Następnie wykonają własne skrzynie na skarby, które zabiorą ze sobą do domu.

Słowa kluczowe: folklor, rękodzieło, obrzędy, wieś, historia

CO KRYJE SKRZYNIA? PO CO PANNIE KORONA?

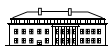

- ▶ Warsztaty z elementami questingu dla dzieci w wieku 3–6 lat
- ▶ Czas trwania: 45–60 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia dostępne również w języku angielskim

Uczestnicy będą mogli nie tylko zwiedzić Rydlówkę, dowiadując się, co to za miejsce i z jakimi wydarzeniami się wiąże, ale przede wszystkim odkryć różne jej tajemnice. Uwaga dzieci

skoncentruje się na najsłynniejszym polskim weselu. Porozmawiamy o zwyczajach i obrzędach weselnych. Uczestnicy odkryją, dlaczego kiedyś panna młoda płakała, czym była korona kwietna, a czym czepiec oraz co cennego skrywała skrzynia krakowska. Wspólnie zaśpiewamy i może nawet zatańczymy podczas odtwarzania zabaw weselnych.

Słowa kluczowe: folklor, zwyczaje, obrzędy, wieś, historia, sztuka

Thesaurus Cracoviensis

MISJA – DETEKTYW

- ▶ Interaktywne zwiedzanie magazynu dla dzieci w wieku 5–6 lat
- ▶ Czas trwania: 90 minut

W muzealnym skarbcu pełnym tajemnic na uczestników czeka wiele wyzwań! Za pomocą detektywistycznego sprzętu, sprytu i wrodzonej

dociekliwości, a czasem odrobiny szczęścia, tajni wywiadowcy mogą rozwiązać niejedną zagadkę. Podczas zajęć uczestnicy zwiedzą muzealny magazyn i wcielą się w rolę detektywów, odkrywając tajemnice zgromadzonych tam obiektów.

Słowa kluczowe: detektyw, poszukiwanie, zagadki, współpraca, skarby, artefakt

BUDUJEMY SKARBIEC

- ▶ Warsztaty dla dzieci w wieku 5–6 lat
- ▶ Czas trwania: 90 minut

W czasie zajęć dzieci zapoznają się z funkcją skarbcza w czasach historycznych oraz Thesaurusa Cracoviensis, czyli współczesnego Krakowskiego Skarbcza, w którym znajduje się muzealny

magazyn. W części praktycznej uczestnicy wspólnie wybudują skarbiec, dla którego Thesaurus będzie przykładem pod względem formy, i wypełnią go własnoręcznie wykonanymi skarbmami, powstałymi w oparciu o to, co zobaczyli.

Słowa kluczowe: skarbiec, magazyn, budowanie, kreatywność, artefakt

Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego

ABY W BRZUCHACH NIE BURCZAŁO TAJEMNICE WOJSKOWEJ KUCHNI

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

W czasie zajęć realizowanych w jednym z fortów Twierdzy Kraków uczestnicy przeniosą się do odległych czasów, gdy w budynku tym stacjonowali żołnierze armii austro-węgierskiej. Wizyta w Fortcie Jugowice pomoże odpowiedzieć na pytania związane z kuchnią żołnierską. Skąd armia brała zaopatrzenie dla swoich żołnierzy?

Jak wyglądał jadłospis przeciętnego szeregowca? Czy wojskowi dobrze się odżywiali? Jak radzono sobie z brakami jedzenia podczas wojny i kto czyhał na dobra schowane w fortecznych magazynach? Na zakończenie zajęć uczestnicy wczą się w rolę aprowizatorów – wojskowych kucharzy i przygotują pyszne podplomyki!

Słowa kluczowe: życie żołnierskie, aprowizacja, kuchnia polowa, Twierdza Kraków, armia Austro-Węgier

ZWIERZĘCY KOMPANI W OKOPACH

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Zapraszamy na lekcję historii poprowadzoną z nietypowej, bo zwierzęcej perspektywy. Czy zwierzęta służyły w szeregach armii? Skąd gołębie pocztowe wiedziały, gdzie lecieć? Jaką rolę w fortach Twierdzy Kraków pełniły koty? Jakie zwierzęta towarzyszyły żołnierzom w okopach

i jak były przez nich traktowane? Na te pytania postaramy się odpowiedzieć w czasie zajęć rozgrywających się w Fortcie 52a Jugowice, budowli pełnej tajemniczych zakamarków, w których można odnaleźć ślady po futrzanych mieszkańcach twierdzy. W czasie lekcji zostaną wykorzystane zdjęcia i materiały archiwalne.

Słowa kluczowe: zwierzęta, życie żołnierskie, I wojna światowa, Twierdza Kraków, armia Austro-Węgier

Oferta okazjonalna - ZIMA

SZOPKA KRAKOWSKA

- ▶ Warsztaty plastyczne
- ▶ Pałac Krzysztofory/Dom Zwierzyniecki
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia przeprowadzane są w okresie Świąt Bożego Narodzenia (Dom Zwierzyniecki) i w czasie otwarcia Pokonkursowej Wystawy Szopek Krakowskich (Pałac Krzysztofory).

Tradycja budowania szopki krakowskiej – inspirowanego miejską architekturą „pałacyku” z drewna i staniolu – wywodzi się z przedmieść Krakowa. Tamtejsi murarze i robotnicy budowali tworzyli szopki bożonarodzeniowe, z którymi odwiedzali później mieszkańskie domy, odgrywając jasełka. Tak oto narodziła się charakterystyczna odmiana tych konstrukcji określana mianem szopki krakowskiej. Podczas warsztatów

dzieci zapoznają się z historią oraz kolejnymi etapami budowy szopki krakowskiej, a także charakterystycznymi metodami i technikami ich powstawania. W drugiej części zajęć uczestnicy zaprojektują własną szopkę, twórczo przetwarzając zdobytą uprzednio wiedzę i wykorzystując,

w zależności od wieku, różne techniki i metody pracy twórczej.

Słowa kluczowe: tradycja, szopka krakowska, staniol, konkurs szopek

ŚWIAT NA CHOINCE

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla dzieci w wieku 5–6 lat
- ▶ Dom Zwierzyniecki
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: warsztaty przeprowadzane są w okresie Świąt Bożego Narodzenia

Zgodnie z tradycją w przedmiejskich domach ozdoby choinkowe wykonywano własnoręcznie. W listopadowe i grudniowe wieczory dzieci pod okiem dorosłych przygotowywały zabawki

i dekoracje, które ozdabiały później świąteczne drzewka. Podczas zajęć uczniowie poznają dawne zwyczaje związane z bożonarodzeniowymi sposobami dekorowania domu oraz przygotowują tradycyjne zabawki choinkowe z papieru, bibuły i naturalnych materiałów, takich jak: szyszki, słoma, orzechy czy oplatek.

Słowa kluczowe: Boże Narodzenie, tradycja, zwyczaje, ozdoby choinkowe, rękodzieło

Oferta okazjonalna - WIOSNA

ŚWIĄTECZNY KOGEL-MOGEL, CZYLI WIELKANOC PO KRAKOWSKU

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla dzieci w wieku 5–6 lat
- ▶ Pałac Krzysztofory
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: warsztaty przeprowadzane są w okresie Świąt Wielkanocnych

Zajęcia, w trakcie których dzieci poznają różnorodność zwyczajów i obrzędów związanych ze świętami Wielkiejnocy. Począwszy od Niedzieli

Palmowej, przez obchody Wielkiego Tygodnia, po zwierzyniecki odpust Emaus i prasłowiańską Rękawkę pod kopcem Krakusa. Uczestnicy dowiadują się również, kim są: siuda baba, pucherok czy dziady śmigustne. W części praktycznej dzieci wykonują prace plastyczne – ozdabiają jajka wielkanocne.

Słowa kluczowe: tradycja, Wielkanoc, pucheroki, Emaus, Rękawka, pisanki

EMAUS NA ZWIERZYŃCU: DRZEWKA

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla dzieci w wieku 5–6 lat
- ▶ Dom Zwierzyniecki
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: warsztaty przeprowadzane są w okresie Świąt Wielkanocnych

Emaus to tradycyjny zwierzyniecki odpust, który na stałe wpisał się w wielkanocne zwyczaje Krakowa. Na emausowych kramach sprzedaje się charakterystyczne zabawki, takie jak gliniane

ptaszki czy drzewka życia. Podczas zajęć dzieci poznają nie tylko najważniejsze wielkanocne tradycje Zwierzynca, ale także innych części Krakowa: oprócz Emausu również Rękawkę oraz Pucheroki. Następnie przygotowują własne, ale tradycyjne drzewko emausowe lub inną wybraną zabawkę odpustową.

Słowa kluczowe: Wielkanoc, Emaus, tradycja, zwyczaje, święta, konkurs, drzewko emausowe

ABECADŁO NIEPODLEGŁOŚCI

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Pałac Krzysztofory
- ▶ Czas trwania: 90 minut dla dzieci w wieku 5–6 lat

Warsztaty przybliżające dzieciom podstawowe zagadnienia z zakresu edukacji patriotycznej. Uczestnicy zdobywają wiedzę na temat symboli narodowych – polskiego hymnu, flagi oraz godła.

Zapoznają się z wybranymi eksponatami ze zbiorów Muzeum Krakowa nawiązującymi do tematu spotkania. Ponadto dowiadują się, jakie znaczenie ma niepodległość i co to znaczy być patriotą. W części warsztatowej dzieci wykonują kokardy

narodowe (kotyliony) będące jednym z narodowych symboli Polaków.

Słowa kluczowe: hymn, godło, flaga, Mazurek Dąbrowskiego, kokarda narodowa, mundury

LAJKONIK – KONIK ZWIERZYŃIECKI

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla dzieci w wieku 5–6 lat
- ▶ Dom Zwierzyński
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ **Uwaga:** warsztaty przeprowadzane są w okresie maj–czerwiec

Lajkonik, czyli Konik Zwierzyński, to krakowska tradycja wywodząca się ze Zwierzyńca. Warsztaty związane są bezpośrednio z dorocznymi harcami Lajkonika w oktawę Bożego Ciała.

Podczas zajęć dzieci poznają genezę tego zwyczaju, skład drużyny Lajkonika oraz elementy jego stroju. Uczą się też tradycyjnej piosenki „Lajkoniku, laj, laj...” i wykonują elementy plastyczne związane z postacią Konika Zwierzyńskiego. Zajęcia kończy wspólna zabawa z wykorzystaniem lajkonikowej buławy.

Słowa kluczowe: tradycja, zwyczaj, niematerialne dziedzictwo, krakowski folklor, włóczkowie, flisacy, Zwierzyńiec

Oferta okazjonalna - JESIEŃ

ABECADŁO NIEPODLEGŁOŚCI

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Pałac Krzysztoforów
- ▶ Czas trwania: 90 minut dla dzieci w wieku 5–6 lat

Warsztaty przybliżające dzieciom podstawowe zagadnienia z zakresu edukacji patriotycznej. Uczestnicy zdobywają wiedzę na temat symboli narodowych – polskiego hymnu, flagi oraz godła. Zapoznają się z wybranymi eksponatami

ze zbiorów Muzeum Krakowa nawiązującymi do tematu spotkania. Ponadto dowiadują się, jakie znaczenie ma niepodległość i co to znaczy być patriotą. W części warsztatowej dzieci wykonują kokardy narodowe (kotyliony) będące jednym z narodowych symboli Polaków.

Słowa kluczowe: hymn, godło, flaga, Mazurek Dąbrowskiego, kokarda narodowa, mundury

Zajęcia: *Zawiążmy przyjaźń*
Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego
fot. Natalia Lisowska

Zajęcia: *Co się kryje pod Rynkiem? Tajemnice archeologii*
Rynek Podziemny
fot. Katarzyna Kucharska

SZKOŁA
PODSTAWOWA
KLASY I—III

Pałac Krzysztofory

W POGONI ZA KRZYSZTOFORSKIM KOGUTEM

- ▶ Zwiedzanie z elementami questingu
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Czy wiecie, że Pałac Krzysztofory ma swojego ducha? Co więcej, z naszą rezydencją związana jest pewna legenda. Pojawia się w niej tajemniczy kogut, który na końcu okaże się... Ciii, tego sekretu nie zdradzimy. W trakcie zajęć ruszymy śladem koguta, który ukrył się w krzysztofor-

skich piwnicach. Zostawi nam jednak zagadki w postaci questingu, które w trakcie zwiedzania będziemy wspólnie rozwiązywać. Co odkryjemy w krzysztoforских czeluściach? Czy spotkamy Czarną Damę, która lubi przechadzać się po sali balowej? Tego wszystkiego dowiemy się podczas wspólnego zwiedzania. Serdecznie zapraszamy!

Słowa kluczowe: questing, zagadki i łamigłówki, zwiedzanie wystawy, karty pracy

MOJA WŁASNA ŚWIĄTYNIA MUZ, CZYLI WARSZTATY MUZEALNICZE

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Co się robi w muzeum? Czym jest zabytek? Co można zobaczyć na wystawie? Czy przedmiotów na wystawie można dotykać? Podczas zajęć spróbujemy poszukać odpowiedzi na te pytania. Zaczniemy od spaceru po wystawie, gdzie zobaczymy elementy składowe ekspozycji (gabloty z zabytkami, podpisy) oraz sposoby ich aranżacji. Następnie wcielimy się w role muzealników

i spróbujemy przygotować własne wystawy, do czego wykorzystamy kopie zabytków oraz pudełka, które posłużą nam jako ekspozytory. Uczestnicy będą musieli sami wymyślić tytuł wystawy, zrobić podpisy do zabytków (lub je narysować) oraz oprowadzić po ekspozycji pozostałe osoby (starsze dzieci). Podczas zajęć przewidziana jest wizyta na wystawie stałej *Kraków od początku, bez końca*.

Słowa kluczowe: ekspozycja, eksponat, pozwolenia i zakazy, zachowanie w muzeum, praca w muzeum, muzealnicy, wystawa

LEGENDY I ZWYCZAJE KRAKOWSKIE

- ▶ Warsztaty teatralno-plastyczne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Niewyjaśnione zjawiska, sploty tajemniczych zdarzeń, postaci, niezwykłość miejsc, a wszystko bierze swój początek w najodleglejszych, legendarnych początkach prastarego Krakowa. Warsztaty pozwalają dzieciom poznać bogaty świat legend i zwyczajów krakowskich, które tworzą magiczny

obraz miasta. Podczas zajęć dzieci w aktywny i twórczy sposób uczestniczą w warsztatach poprzez udział w scenkach teatralnych. W drugiej części zajęć, w zależności od preferencji nauczyciela, wykonują prace plastyczne lub zwiedzają wybrane sale wystawy stałej *Kraków od początku, bez końca* (te, które dotyczą legend).

Słowa kluczowe: legendy, teatr, prawda i fikcja, przeszłość Krakowa, podziemia pałacu

ABC FECHTUNKU, CZYLI JAK KIEDYŚ WOJOWANO

- ▶ Warsztaty bronioznawcze z zajęciami ruchowymi
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Broń biała od zarania dziejów jest podstawowym narzędziem prowadzenia walki. Podczas warsztatów uczestnicy poznają historię, użycie i przeznaczenie poszczególnych przykładów broni od średniowiecza po powstanie kościusz-

kowskie oraz jaką rolę spełniał Kraków w trakcie konfliktów zbrojnych. Dla lepszego utrwalenia nabytej wiedzy uczestnicy będą mogli dotknąć prezentowanych eksponatów oraz uczestniczyć w ćwiczeniach mających na celu przybliżenie specyfiki posługiwania się bronią białą, czyli fechtunku.

Słowa kluczowe: broń biała, fechtunek, ćwiczenia fizyczne

Wieża Ratuszowa

Z WIZYTĄ W DAWNYM KRAKOWSKIM RATUSZU

- ▶ Zwiedzanie z elementami questingu dla uczniów klas IV–V
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Wieża Ratuszowa to obok Sukiennic i kościoła Mariackiego najbardziej znany symbol Krakowa. Nie wszyscy jednak wiedzą, że jest ona pozostałością po dawnej siedzibie władz miejskich, tj. krakowskim ratuszu. W trakcie oprowadzania na podstawie przygotowanych lamigłówek odkryjemy, gdzie zostawili po sobie znaki budowniczowie

wieży i odszyfrujemy ich znaczenie. Dowiemy się również, kto poza królem mógł się posługiwać berłem i w jakich okolicznościach go używał. Zastanowimy się także, jakie związki łączyły kata z budynkiem ratusza i czy był on jego częstym gościem. Postaramy się policzyć schody, które musimy pokonać, żeby móc rozkoszować się panoramą widoczną z najwyższego piętra wieży.

Słowa kluczowe: questing, zagadki i lamigłówki, zwiedzanie wystawy, karty pracy

Rynek Podziemny

POGROMCY LEGEND, CZYLI RÓŻNICA MIĘDZY BUJDĄ A HISTORIĄ WERYFIKACJA ELEMENTÓW HISTORYCZNYCH W KRAKOWSKICH LEGENDACH

- ▶ Lekcja interaktywna
- ▶ Czas trwania: 60–75 minut

Na zajęciach dzieci poznają trzy krakowskie legendy: o księciu Kraku, o hejnale granym z wieży kościoła Mariackiego i o dwóch braciach. Spotkają się ze Smokiem Wawelskim, odwiedzą

osadę przed najazdem tatarskim i usłyszą pierwszą krakowską opowieść kryminalną. Niczym detektywi postarają się odszukać we wszystkich opowieściach „ziarnko prawdy”. Efekty poszukiwań mogą okazać się zaskakujące!

Słowa kluczowe: Smok Wawelski, najazd tatarski, hejnał, kościół Mariacki, legendy

CO SIĘ KRYJE POD RYNKIEM? TAJEMNICE ARCHEOLOGII

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 70 minut

Kim jest i jak pracuje archeolog? Czy pędzelek jest mu potrzebny do malowania? W czasie zajęć dzieci będą miały okazję odkryć tajemnice

skrywane pod powierzchnią Rynku Głównego i wiele dowiedzieć się o historii Krakowa i jego mieszkańców. Na zakończenie spróbują rozwiązać specjalne archeologiczne zadanie.

Słowa kluczowe: archeolog, antropolog, rekonstrukcja, świadek archeologiczny, historia

W WARSZTACIE MISTRZA OPOWIEŚĆ O KRAKOWSKICH RZEMIEŚLNIKACH

- ▶ Lekcja interaktywna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Co to jest majstersztyk? Kim byli iglarze, a czym zajmowali się paśnicy? Zapraszamy na zajęcia poświęcone dawnym rzemiosłom i rzemieślnikom. W czasie lekcji przeniesiemy się do barwnego i gwarnego średniowiecznego Krakowa,

aby przyjrzeć się życiu i pracy dawnych rękodzielników. Uczestnicy poznają dawne zawody, z których część już nie istnieje, zgłębią tajniki produkcji, a na koniec będą mogli wcielić się w jednego z rzemieślników i zaprojektować dla siebie... Ale to zdradzimy już podczas zajęć.

Słowa kluczowe: miasto, rzemiosło, rzemieślnik, handel, cech, statut

OD LOKACJI DO FORTYFIKACJI, CZYLI JAK W KRAKOWIE MURY BUDOWANO

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Uczestnicy poznają krótką historię lokacji Krakowa, która zapoczątkowała proces budowy miejskich fortyfikacji, a także funkcję i lokalizację najważniejszych średniowiecznych budowli.

Następnie wcielią się w rolę budowniczych i na podstawie historycznych ilustracji wzniosą z klocków średniowieczne miasto na wielkoformatowej mapie Krakowa.

Słowa kluczowe: średniowiecze, lokacja, miasto, rynek, ratusz, mury miejskie

W CIENIU WIEŻ OBRONNYCH, CZYLI JAK DAWNIEJ WOJOWANO

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Na zajęciach uczestnicy poznają dawne sposoby zdobywania i obrony murów oraz uzbrojenie – zarówno atakujących, jak i obrońców, w tym

repliki: mieczy, kuszy oraz machin oblężniczych, na czele z katapultą. W części praktycznej dzieci budują własną twierdzę obronną lub przygotowują kartonowy model zbroi.

Słowa kluczowe: średniowiecze, obronność miejska, broń biała, katapulta

GABRIEL SŁONINKA, BURMISTRZ I BUDOWNICZY

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Uczestnicy poznają postać Gabriela Słoninki – krakowskiego architekta żyjącego w XVI wieku. Zasiadał on w radzie miejskiej, a także pełnił funkcję burmistrza. Na przykładzie tej postaci uczniowie dowiedzą się, kto sprawował władzę w dawnym Krakowie oraz jakie budowle zwią-

zane były z miejskimi włodarzami. Uczestnicy przekonają się również, jak różnorakie funkcje pełniły słynne krakowskie zabytki, takie jak: wieża Ratuszowa, Sukiennice, miejskie świątynie, mury obronne i Barbakan. W części warsztatowej uczniowie będą wznosić konstrukcje z klocków na przygotowanej macie z planem Krakowa.

Słowa kluczowe: ratusz, rajca, burmistrz, budowle w XVI wieku w Krakowie, fortyfikacje Krakowa, mury obronne, Barbakan

Muzeum Nowej Huty

OPOWIEŚCI Z NOWEJ HUTY

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 60–75 minut (do uzgodnienia)

Tereny dzisiejszej Nowej Huty zamieszkiwane były przez ludzi od niepamiętnych czasów. Przez stulecia pojawiło się wiele legend nawiązujących do postaci i zdarzeń znanych z historii tych miejsc. Opowieści o legendarnej Wandzie

i usypanym dla niej kopcu, o czarownicy z Mistrzejowic czy krzesławickim koniu wprowadzą dzieci w tajemniczy klimat dawnych wieków. Uczestnicy zajęć nie tylko poznają te legendy, ale także wykonają zadania plastyczne związane z ich bohaterami.

Słowa kluczowe: legendy nowohuckie, Wanda, koń z Krzesławic, krucyfiks z Mogiły, czarownica z Mistrzejowic

ZBUDUJ Z NAMI NOWĄ HUTĘ

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 60–75 minut (do uzgodnienia)

Uczestnicy zapoznają się z podstawowymi zagadnieniami dotyczącymi architektury Nowej Huty,

a następnie wykonują makietę własnego miasta z wykorzystaniem wskazówek prowadzącego, wiedzy zdobytej na początku spotkania oraz materiałów przygotowanych przez muzeum. Aby wykonać zadanie, należy podejmować odpowied-

nie decyzje i współpracować ze sobą, dzieląc się obowiązkami.

Słowa kluczowe: PRL, urbanistyka, projektowanie przestrzenne, Tadeusz Ptaszycy, makietka

W MALOWANEJ SKRZYNI

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 60–75 minut (do uzgodnienia)

Sztuka ludowa cieszy się coraz większym zainteresowaniem, zaś wywodzące się z niej motywy pojawiają się nie tylko na ubraniach, gadżetach i innych przedmiotach codziennego użytku, lecz

nawet na fasadach domów. Warsztaty mają na celu przybliżyć dzieciom zarówno dzieje wsi, na terenie których powstała obecna dzielnica Nowa Huta, jak i zaznajomić ich z charakterystyczną dla tych obszarów kulturą ludową.

Słowa kluczowe: Bieńczyce, Mogiła, strój ludowy, Franciszek Ptak, sukmana

OBJAZD PO DWORACH I PAŁACACH NOWEJ HUTY

- ▶ Wycieczka objazdowa
- ▶ Czas trwania: 180 minut
- ▶ Uwaga: organizacja autobusu we własnym zakresie. Na życzenie zamawiających możliwa jest modyfikacja trasy (tematyki) i czasu trwania

Gdzie znajduje się najstarszy nowohucki za- bytek? Kto ufundował kościół w Ruszczy? Czy kopiec Wandy to jedyny nowohucki kopiec? Na

te i wiele innych pytań odpowiemy podczas wycieczki autokarowej na trasie: Mogiła – Pleszów – Branice – Ruszcza – Wadów – Łuczanowice – Kościelniki. Zazwyczaj odwiedzamy 3–4 z wymienionych miejscowości.

Słowa kluczowe: dwory Nowej Huty, pałac w Kościelnikach, dworek Matejki, lamus w Branicach, dwór w Ruszczy, dwór w Wadowie, dwór w Łuczanowicach, zespół dworsko-parkowy w Pleszowie

Muzeum Podgórze

Z KOPCA TAJEMNIC, ZE SKARBICA PODGÓRSKICH LEGEND

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60–90 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia dostępne również w języku angielskim

Podgórskie legendy to świat pełen fantazji, niesamowitych, a niekiedy mrozących krew w żyłach opowieści oraz wydarzeń, których bohaterami są zarówno postacie historyczne, jak i legendarne. W czasie zajęć dzieci przeniosą się w krainę wy-

obraźni, w której można będzie spotkać księcia Kraka, Pana Twardowskiego czy tajemniczą księżniczkę z Krzemionek, ale też spróbujemy odszukać znajdujące się w legendach „ziarnko prawdy”. Na zakończenie, korzystając z wiedzy zdobytej na lekcji, przygotujemy własne ilustracje do jednej z poznanych legend. Ale uwaga, nie będą to takie zwykłe rysunki!

Słowa kluczowe: legenda, Kopiec Kraka, pan Twardowski, archeologia, historia, tradycja

PODGÓRSKIE BIURO PROJEKTOWE

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 60–90 minut

Wszystko co nas otacza, zostało przez kogoś zaprojektowane. Ubrania które nosimy, zabawki, którymi się bawimy, nawet nasze domy i... Muzeum Podgórze. W czasie zajęć przyjrzymy się prezentowanym na wystawie przedmiotom

produkowanym w podgórskich fabrykach, a także oryginalnym opakowaniom i innym ciekawym obiektom, które powstały w Podgórzu. Na ich przykładzie opowiemy o zasadach projektowania, a także o różnych motywach zdobniczych i formach. W części warsztatowej dzieci wcielią się w prawdziwych projektantów i zaprojektują

własne opakowanie. A na co? To już pozostawiamy wyobraźni uczestników.

Słowa kluczowe: projekt, projektant, fabryka, ornament roślinny, ornament geometryczny, logo, znak firmowy

Dom Zwierzyniecki

PRZEZ ŁĄKĘ DO PARKU

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: ok. 120 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia przeprowadzane są w okresie wiosenno-letnim w formie zajęć plenerowych

Błonia to nie tylko największa w Europie łąka w centrum miasta, ale także świadek wielu ważnych wydarzeń w dziejach Krakowa i Polski. Z kolei park Jordana to pierwszy w kraju ogród zabaw stworzony specjalnie z myślą o dzieciach

i młodzieży. Podczas spaceru przez zielone tereny Zwierzynca uczestnicy nie tylko poznają historię obu tych miejsc, ale także wykonują zadania i wspólnie uczestniczą w grach zręcznościowych. Spacer rozpoczyna się w ogrodzie Domu Zwierzynieckiego, a kończy przy pomniku niedźwiedzia Wojtka w parku Jordana.

Słowa kluczowe: Błonia, Park Jordana, zieleń w Krakowie, gry i zabawy

PRZEZ TWIERDZĘ NA KOPIEC

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: ok. 120 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia przeprowadzane są w okresie wiosenno-letnim w formie zajęć plenerowych. Zajęcia nie obejmują wejścia na szczyt kopca (możliwość wejścia po zakończeniu zajęć – konieczność zakupienia biletów wstępu)

Podczas spaceru, który rozpoczyna się w ogrodzie Domu Zwierzynieckiego, a kończy się u stóp kopca Kościuszki, dzieci poznają najstarsze

dzieje Zwierzynca oraz związane z tym terenem legendy. Wspinając się na szczyt wzgórza Sikornik, na którym wznosi się kopiec, poznają również historię i znaczenie tego miejsca, które w połowie XIX wieku otoczono pierścieniem wojskowych fortyfikacji. Zdobyta wiedzę utrwalają poprzez wykonywanie wspólnych zadań oraz gier zręcznościowych.

Słowa kluczowe: Twierdza Kraków, kopiec Kościuszki, krakowskie legendy, współzawodnictwo, mamuty

Kamienica Hipolitów

DOLE I NIEDOLE SŁUŻĄCYCH

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia realizowane są w sali edukacyjnej

Służąca – mieszkanka każdego szanującego się mieszczańskiego domu, bez pomocy której sprawne zarządzanie domostwem byłoby niemożliwe. Uczestnicy dowiedzą się, kim były i z jakich warstw społecznych pochodziły kobiety pełniące rolę służących i w jakich warunkach przychodziło im mieszkać. Poznają także cały zestaw

obowiązków, jakie spoczywały na ich barkach. Zwalczanie problemu uciążliwych insektów, trudy ręcznego prania czy szorowanie podłóg to tylko niektóre z ich zajęć. A czy po spełnieniu codziennych obowiązków służba mogła liczyć na zasłużony odpoczynek? Uczestnicy dowiedzą się, ile czasu wolnego przysługiwało służącym i w jaki sposób go wykorzystywano.

Słowa kluczowe: historia, historia codzienności, gospodarstwo domowe, służący, obyczaje, XIX wiek

W CZTERECH KĄTACH PRADZIADKÓW

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia realizowane są w sali edukacyjnej

Uczestnicy zajęć poznają realia życia XIX-wiecznej rodziny, domowe obowiązki i przywileje każdego z domowników, codzienne oraz odświętne

ne zwyczajnie, a także sposoby na przerwanie domowej nudy. Uczestnicy lekcji zapoznają się z wybranymi elementami wyposażenia dawnego mieszkania, których zastosowania mogą obecnie już tylko się domyślać, a także odkryją znajome im przedmioty, które – pomimo zmiany wyglą-

du na przestrzeni ponad stu lat – nadal pełnią te same funkcje i są obecne w prawie każdym współczesnym domu.

Słowa kluczowe: historia, historia codzienności, życie codzienne, przodkowie, gospodarstwo domowe

MODOWY ZAWRÓT GŁOWY

- ▶ **Lekcja muzealna**
- ▶ **Czas trwania: 60 minut**
- ▶ **Uwaga:** zajęcia realizowane są w sali edukacyjnej

Ewolucja mody w XIX wieku nierozzerwalnie połączona była z ówczesnymi wydarzeniami dziejowymi. Dlaczego zrezygnowano z przepychu dworu Ludwika XVI? Skąd inspiracje antykiem? Jak to było naprawdę z krynoliną? Na te i wie-

le innych pytań odpowiemy sobie na zajęciach poświęconych modzie w XIX wieku. Na zajęciach wykorzystamy ryciny modowe oraz akcesoria, takie jak: elementy strojów, błyszcząca biżuteria, elegancki frak czy gustowna torebka. W trakcie warsztatów uczestnicy wykonają własne projekty strojów.

Słowa kluczowe: moda, historia mody, historia obyczajów, XIX wiek, strój

W RYTMIE WALCA, CZYLI BALE I ZABAWY W DAWNYM KRAKOWIE

- ▶ **Warsztaty edukacyjne**
- ▶ **Czas trwania: 90 minut**
- ▶ **Uwaga:** zajęcia realizowane są w sali edukacyjnej

Ponad sto lat temu, podobnie jak współcześnie, okres karnawału był okazją do hucznych zabaw i uroczystych balów. Zarówno arystokracja, jak i mieszczaństwo z wielką pieczołowitością przygotowywali się do rozmaitych zabaw, bądź... dla znalezienia dobrych kandydatów i kandydatek na męża lub żonę. W trakcie warsztatów dzieci

dowiedzą się m.in.: jak przygotować się do balu i co na siebie włożyć, jak wykonać modną fryzurę za pomocą lokówki, co zrobić z uszkodzoną lub ubrudzoną w czasie balu suknią, czy wachlarz służył tylko do wachlowania oraz po co pannie karnet balowy i co to właściwie jest. Uczestnicy warsztatów będą również mieli okazję stworzyć własne karnawałowe maski, kotyliony oraz zaprojektować niepowtarzalny wachlarz lub ozdobną muchę.

Słowa kluczowe: historia, historia codzienności, historia zabawy, karnawał, XIX wiek, bal maskowy, kotylion

Rydłówka

„PANIE RYDEL, NIECH PAN NAPISZE COŚ ŁADNEGO...”

- ▶ **Warsztaty edukacyjne**
- ▶ **Czas trwania: 60–90 minut**

Warsztaty dla dzieci na motywach *Bajki o Kasi i Królewiczu* oraz innych utworów autorstwa Lucjana Rydla. Zajęcia pozwolą uczestnikom przeżyć się do kolorowej krainy wyobraźni pisarza,

gdzie można spotkać rozmarzoną małą Kasię czy dzielnego Księcia. Po zapoznaniu się z utworami dzieci zostaną zaproszone do wcielenia się w rolę artysty: wymyślą dalsze losy bohaterów i ich nowe przygody, a następnie odegrają stworzony przez siebie scenariusz.

Słowa kluczowe: teatr, historia, bajka, wyobraźnia

CO KRYJE SKRZYNIA? PO CO PANNIE KORONA?

- ▶ **Warsztaty z elementami questingu**
- ▶ **Czas trwania: 60–75 minut**
- ▶ **Uwaga:** zajęcia dostępne również w języku angielskim

Uczestnicy będą mogli nie tylko zwiedzić Rydłówkę, dowiadując się, co to za miejsce i z jakimi wydarzeniami się wiąże, ale przede wszystkim odkryć różne jej tajemnice. Uwaga dzieci skoncentruje się na najsłynniejszym polskim

weselu. Porozmawiamy o zwyczajach i obrzędach weselnych. Uczestnicy odkryją, dlaczego kiedyś panna młoda płakała, czym była korona kwietna, a czym czepiec oraz co cennego skrywała skrzy-

nia krakowska. Wspólnie zaśpiewamy i może nawet zatańczymy podczas odtwarzania zabaw weselnych.

Słowa kluczowe: folklor, zwyczaje, obrzędy, wieś, historia, sztuka

SKRZYNIA JAK MALOWANA

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 60–75 minut

W dawnym podkrakowskim domu skrzynia stanowiła mebel wielofunkcyjny. Służyła nie tylko do przechowywania ubrań czy cennych przedmiotów, ale była też „pułdem do przeprowadzki”, które panna młoda zabierała ze sobą do

nowego domu, a nawet stołem, łóżkiem czy ławą! Zapraszamy na zajęcia, podczas których dzieci dowiedzą się, jak wyglądała i czemu dokładnie służyła tradycyjna skrzynia krakowska oraz jakie skarby w niej przechowywano. Następnie wykonają własne skrzynie na skarby, które zabrają ze sobą do domu.

Słowa kluczowe: folklor, rękodzieło, obrzędy, wieś, historia

Thesaurus Cracoviensis

MISJA – DETEKTYW

- ▶ Interaktywne zwiedzanie magazynu
- ▶ Czas trwania: 90 minut

W muzealnym skarbcu pełnym tajemnic na uczestników czeka wiele wyzwań! Za pomocą detektywistycznego sprzętu, sprytu i wrodzonej dociekliwości, a czasem odrobiny szczęścia, tajni

wywiadowcy mogą rozwiązać niejedną zagadkę. Podczas zajęć uczestnicy zwiedzą muzealny magazyn i wcielą się w rolę detektywów, odkrywając tajemnice zgromadzonych tam obiektów.

Słowa kluczowe: detektyw, poszukiwanie, zagadki, współpraca, skarby, artefakt

BUDUJEMY SKARBIEC

- ▶ Warsztaty muzealne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

W czasie zajęć dzieci zapoznają się z funkcją skarbcza w czasach historycznych oraz Thesaurusa Cracoviensis, czyli współczesnego Krakowskiego Skarbcza, w którym znajduje się muzealny

magazyn. W części praktycznej uczestnicy wspólnie wybudują skarbiec, dla którego Thesaurus będzie przykładem pod względem formy, wypełnią go własnoręcznie wykonanymi skarbami, powstałymi w oparciu o to, co zobaczyli.

Słowa kluczowe: skarbiec, magazyn, budowanie, kreatywność, artefakt

Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego

WILCZE TROPY

ŚLADEM GEN. ROBERTA BADEN-POWELLA

- ▶ Gra terenowa dla dzieci od 9 roku życia
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Zapraszamy do udziału w grze terenowej szlakiem przygód gen. Roberta Baden-Powella,

założyciela skautingu. Eksplorując otoczenie jugowickiego fortu, śledząc mapę i rozwiązując różnorakie zadania uczestnicy dowiedzą się, jak powstał skauting, co wspólnego miał Bi-Pi z wilkiem i hipopotamem, dlaczego skauci witają

się lewą ręką oraz co oznacza słowo *Jamboree*. Zapraszamy do wspólnej przygody pełnej emocji i dobrej zabawy!

Słowa kluczowe: scouting, Robert Baden-Powell, kolonializm, wychowanie młodzieży

ABY W BRZUCHACH NIE BURCZAŁO TAJEMNICE WOJSKOWEJ KUCHNI

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

W czasie zajęć realizowanych w jednym z fortów Twierdzy Kraków uczestnicy przeniosą się do odległych czasów, gdy w budynku tym stacjonowali żołnierze armii austro-węgierskiej. Wizyta w Fortcie Jugowice pomoże odpowiedzieć na pytania związane z kuchnią żołnierską. Skąd armia brała zaopatrzenie dla swoich żołnierzy?

Jak wyglądał jadłospis przeciętnego szeregowca? Czy wojskowi dobrze się odżywiali? Jak radzono sobie z brakami jedzenia podczas wojny i kto czyhał na dobra schowane w fortecznych magazynach? Na zakończenie zajęć uczestnicy wczą się w rolę aprowizatorów – wojskowych kucharzy i przygotują pyszne podplomyki!

Słowa kluczowe: życie żołnierskie, aprowizacja, kuchnia polowa, Twierdza Kraków, armia Austro-Węgier

ZWIERZĘCY KOMPANI W OKOPACH

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Zapraszamy na lekcję historii poprowadzoną z nietypowej, bo zwierzęcej perspektywy. Czy zwierzęta służyły w szeregach armii? Skąd gołębie pocztowe wiedziały, gdzie lecieć? Jaką rolę w fortach Twierdzy Kraków pełniły koty? Jakie zwierzęta towarzyszyły żołnierzom w okopach

i jak były przez nich traktowane? Na te pytania postaramy się odpowiedzieć w czasie zajęć rozgrywających się w Fortcie 52a Jugowice, budowlu pełnej tajemniczych zakamarków, w których można odnaleźć ślady po futrzanych mieszkańcach twierdzy. W czasie lekcji zostaną wykorzystane zdjęcia i materiały archiwalne.

Słowa kluczowe: zwierzęta, życie żołnierskie, I wojna światowa, Twierdza Kraków, armia Austro-Węgier

❄️ Oferta okazjonalna - ZIMA

SZOPKA KRAKOWSKA

- ▶ Warsztaty plastyczne
- ▶ Pałac Krzysztofory / Dom Zwierzyniecki
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ **Uwaga:** zajęcia przeprowadzane są w okresie Świąt Bożego Narodzenia (Dom Zwierzyniecki) i w czasie otwarcia Pokonkursowej Wystawy Szopek Krakowskich (Pałac Krzysztofory)

Tradycja budowania szopki krakowskiej – inspirowanego miejską architekturą „pałacyku” z drewna i staniolu – wywodzi się z przedmieść Krakowa. Tamtejsi murarze i robotnicy budowlani tworzyli szopki bożonarodzeniowe, z którymi odwiedzali później mieszczańskie domy, odgry-

wając jasełka. Tak oto narodziła się charakterystyczna odmiana tych konstrukcji określana mianem szopki krakowskiej. Podczas warsztatów dzieci zapoznają się z historią oraz kolejnymi etapami budowy szopki krakowskiej, a także charakterystycznymi metodami i technikami ich powstawania. W drugiej części zajęć uczestnicy zaprojektują własną szopkę, twórczo przetwarzając zdobytą uprzednio wiedzę i wykorzystując, w zależności od wieku, różne techniki i metody pracy twórczej.

Słowa kluczowe: tradycja, szopka krakowska, staniol, konkurs szopek

ŚWIAT NA CHOINCE

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Dom Zwierzyniecki
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ **Uwaga:** warsztaty przeprowadzane są w okresie Świąt Bożego Narodzenia

Zgodnie z tradycją w przedmiejskich domach ozdoby choinkowe wykonywano własnoręcznie. W listopadowe i grudniowe wieczory dzieci pod okiem dorosłych przygotowywały zabawki

i dekoracje, które ozdabiały później świąteczne drzewka. Podczas zajęć uczniowie poznają dawne zwyczaje związane z bożonarodzeniowymi sposobami dekorowania domu oraz przygotowują tradycyjne zabawki choinkowe z papieru, bibuły i naturalnych materiałów, takich jak szyszki, słoma, orzechy czy... opłatek.

Słowa kluczowe: Boże Narodzenie, tradycja, zwyczaje, ozdoby choinkowe, rękodzieło

NOWY ROK DRZEW

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Stara Synagoga
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ **Uwaga:** zajęcia przeprowadzane są w okresie styczeń-luty

W tradycji żydowskiej są cztery daty, które określane są mianem Nowego Roku. Jedna z nich przypada na przełomie stycznia i lutego, kiedy w Izraelu rozpoczyna się pora deszczowa, rusza wegetacja roślin, a w drzewach zaczyna krążyć życiodajne soki. W tym czasie Żydzi obchodzą święto Tu Bi Szwat, zwane Nowym

Rokiem Drzew. Podczas warsztatów dzieci stworzą drzewo przestrzenne i zapoznają się z zaczerpniętą z tradycji żydowskiej symboliką wybranych drzew i owoców. Starsi uczniowie, za pomocą metody twórczej Celestyna Freineta, ułożą opowiadania inspirowane biblijną symboliką i ciekawostkami z książki leśnika Petera Wohllebena *Sekretne życie drzew*. Uczestnicy warsztatów będą też mogli degustować owoce i nasiona charakterystyczne dla Ziemi Izraela, takie jak: daktyle, mandarynki, oliwki, figi, granaty czy migdały.

Słowa kluczowe: ekologia, święta, drzewa, judaizm, kalendarz

Oferta okazjonalna - WIOSNA

ŚWIĄTECZNY KOGEL-MOGEL, CZYLI WIELKANOC PO KRAKOWSKU

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Pałac Krzysztofory
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ **Uwaga:** warsztaty przeprowadzane są w okresie Świąt Wielkanocnych

Zajęcia, w trakcie których dzieci poznają różnorodność zwyczajów i obrzędów związanych ze świętami Wielkiejnocy. Począwszy od Niedzieli

Palmowej, przez obchody Wielkiego Tygodnia, po zwierzyniecki odpust Emaus i prasłowiańska Rękawkę pod kopcem Krakusa. Uczestnicy dowiadują się również, kim są: siuda baba, pucherok czy dziady śmigustne. W części praktycznej dzieci wykonują prace plastyczne – ozdabiają jajka wielkanocne.

Słowa kluczowe: tradycja, Wielkanoc, pucheroki, Emaus, Rękawka, pisanki

ABECADŁO NIEPODLEGŁOŚCI

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Pałac Krzysztofory
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Warsztaty przybliżające dzieciom podstawowe zagadnienia z zakresu edukacji patriotycznej. Uczestnicy zdobywają wiedzę na temat symboli narodowych – polskiego hymnu, flagi oraz godła. Zapoznają się z wybranymi eksponatami ze zbioru

rów Muzeum Krakowa nawiązującymi do tematu spotkania. Ponadto dowiadują się, jakie znaczenie ma niepodległość i co to znaczy być patriotą. W części warsztatowej dzieci wykonują kokardy narodowe (kotyliony) będące jednym z narodowych symboli Polaków.

Słowa kluczowe: hymn, godło, flaga, Mazurek Dąbrowskiego, kokarda narodowa, mundury

EMAUS NA ZWIERZYŃCU: DRZEWKA

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Dom Zwierzyniecki
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: warsztaty przeprowadzane są w okresie Świąt Wielkanocnych

Emaus to tradycyjny zwierzyniecki odpust, który na stałe wpisał się w wielkanocne zwyczaje Krakowa. Na emausowych kramach sprzedaje się charakterystyczne zabawki, takie jak gliniane

ptaszki czy drzewka życia. Podczas zajęć dzieci poznają nie tylko najważniejsze wielkanocne tradycje Zwierzynca, ale także innych części Krakowa: oprócz Emausu również Rękawkę oraz Pucheroki. Następnie przygotowują własne, ale tradycyjne drzewko emausowe lub inną wybraną zabawkę odpustową.

Słowa kluczowe: Wielkanoc, Emaus, tradycja, zwyczaje, święta, konkurs, drzewko emausowe

LAJKONIK – KONIK ZWIERZYŃIECKI

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Dom Zwierzyniecki
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: warsztaty przeprowadzane są w okresie maj-czerwiec

Lajkonik, czyli Konik Zwierzyniecki, to krakowska tradycja wywodząca się ze Zwierzynca. Warsztaty związane są bezpośrednio z dorocznymi harcami Lajkonika w oktawę Bożego Ciała.

Podczas zajęć dzieci poznają genezę tego zwyczaju, skład drużyny Lajkonika oraz elementy jego stroju. Uczą się też tradycyjnej piosenki „Lajkoniku, laj, laj...” i wykonują elementy plastyczne związane z postacią Konika Zwierzynieckiego. Zajęcia kończy wspólna zabawa z wykorzystaniem lajkonikowej buławy.

Słowa kluczowe: tradycja, zwyczaje, niematerialne dziedzictwo, krakowski folklor, włóczkowie, flisacy, Zwierzyniec

Oferta okazjonalna - JESIEŃ

ABECADŁO NIEPODLEGŁOŚCI

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Pałac Krzysztofora
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Warsztaty przybliżające dzieciom podstawowe zagadnienia z zakresu edukacji patriotycznej. Uczestnicy zdobywają wiedzę na temat symboli narodowych – polskiego hymnu, flagi oraz godła. Zapoznają się z wybranymi eksponatami ze zbiorów

Muzeum Krakowa nawiązującymi do tematu spotkania. Ponadto dowiadują się, jakie znaczenie ma niepodległość i co to znaczy być patriotą. W części warsztatowej dzieci wykonują kokardy narodowe (kotyliony) będące jednym z narodowych symboli Polaków.

Słowa kluczowe: hymn, godło, flaga, Mazurek Dąbrowskiego, kokarda narodowa, mundury

Zajęcia: *Szlakiem krakowskiej Wisły*
Przystań Muzeum
fot. Matylda Wejzman

SZKOŁA
PODSTAWOWA
KLASY IV—VIII

Pałac Krzysztofory

W POGONI ZA KRZYSZTOFORSKIM KOGUTEM

- ▶ Zwiedzanie z elementami questingu dla uczniów klas IV–V
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Czy wiecie, że Pałac Krzysztofory ma swojego ducha? Co więcej, z naszą rezydencją związana jest pewna legenda. Pojawia się w niej tajemniczy kogut, który na końcu okaże się być.... Ciii, tego sekretu nie zdradzimy. W trakcie zajęć ruszymy śladem koguta, który ukrył się w krzysztofor-

skich piwnicach. Zostawi nam jednak zagadki w postaci questingu, które w trakcie zwiedzania będziemy wspólnie rozwiązywać. Co odkryjemy w krzysztoforских czeluściach? Czy spotkamy Czarną Damę, która lubi przechadzać się po sali balowej? Tego wszystkiego dowiemy się podczas wspólnego zwiedzania. Serdecznie zapraszamy!

Słowa kluczowe: questing, zagadki i łamigłówki, zwiedzanie wystawy, karty pracy

MOJA WŁASNA ŚWIĄTYNIA MUZ, CZYLI WARSZTATY MUZEALNICZE

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Co się robi w muzeum? Czym jest zabytek? Co można zobaczyć na wystawie? Czy przedmiotów na wystawie można dotykać? Podczas zajęć spróbujemy poszukać odpowiedzi na te pytania. Zaczniemy od spaceru po wystawie, gdzie zobaczymy elementy składowe ekspozycji (gabloty z zabytkami, podpisy) oraz sposoby aranżacji. Następnie wcielimy się w role muzealników

i spróbujemy przygotować własne wystawy, do czego wykorzystamy kopie zabytków oraz pudełka, które posłużą nam jako ekspozytory. Uczestnicy będą musieli sami wymyślić tytuł wystawy, zrobić podpisy do zabytków (lub je narysować) oraz oprowadzić po ekspozycji pozostałe osoby (starsze dzieci). Podczas zajęć przewidziana jest wizyta na wystawie stałej *Kraków od początku, bez końca*.

Słowa kluczowe: ekspozycja, eksponat, pozwolenia i zakazy, zachowanie w muzeum, praca w muzeum, muzealnicy, wystawa

LEGENDY I ZWYCZAJE KRAKOWSKIE

- ▶ Warsztaty teatralno-plastyczne dla uczniów klas IV–V
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Niewyjaśnione zjawiska, spłoty tajemniczych zdarzeń i postaci, niezwykłość miejsc, a wszystko bierze swój początek w najodleglejszych, legendarnych początkach prastarego Krakowa. Warsztaty pozwalają dzieciom poznać bogaty świat legend i zwyczajów krakowskich, które two-

rzą magiczny obraz miasta. Podczas zajęć dzieci w aktywne i twórczy sposób uczestniczą w warsztatach poprzez udział w scenkach teatralnych. W drugiej części zajęć, w zależności od preferencji nauczyciela, wykonują prace plastyczne lub zwiedzają wybrane sale wystawy stałej *Kraków od początku, bez końca* (te, które dotyczą legend).

Słowa kluczowe: legendy, teatr, prawda i fikcja, przeszłość Krakowa, podziemia pałacu

ABC FECHTUNKU, CZYLI JAK KIEDYŚ WOJOWANO

- ▶ Warsztaty bronioznawcze z zajęciami ruchowymi dla uczniów klas IV–VI
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Broń biała od zarania dziejów jest podstawowym narzędziem prowadzenia walki. Podczas warsztatów uczestnicy poznają historię, użycie i przeznaczenie poszczególnych przykładów broni od średniowiecza po powstanie kościusz-

kowskie oraz jaką rolę spełniał Kraków w trakcie konfliktów zbrojnych. Dla lepszego utrwalenia nabytej wiedzy uczestnicy będą mogli dotknąć prezentowanych eksponatów oraz uczestniczyć w ćwiczeniach mających na celu przybliżenie specyfiki posługiwania się bronią białą, czyli fechtunku.

Słowa kluczowe: broń biała, fechtunek, ćwiczenia fizyczne

LOKUJEMY ŚREDNIOWIECZNE MIASTO

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Na wystawie *Kraków od początku, bez końca* uczestnicy zajęć zobaczą, jak wyglądał Kraków przed Wielką Lokacją 1257 roku i co się w nim zmieniło w jej wyniku. Oglądając faksymile aktu lokacyjnego, poznają jego najważniejsze postanowienia. Porównując plan Krakowa, Kazimierza

i Kleparza, wskażą wspólne elementy, niezbędne dla średniowiecznego miasta lokowanego na prawie magdeburskim (rynek, farę miejską, ratusz i kramy) oraz role, jakie pełniły. Uzbrojeni w tę wiedzę uczestnicy zaprojektują – za pomocą drewnianych klocków – własne średniowieczne miasto.

Słowa kluczowe: lokacja, Bolesław Wstydlawy, Rynek Główny, projektowanie, budowanie z klocków, kreatywność

OBYWATEL CZY MIESZKANIEC, CZYLI JAK SIĘ KIEDYŚ ŻYŁO W KRAKOWIE

- ▶ Warsztaty interaktywne dla uczniów klas V–VIII
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Kraków przez wieki był miastem stołecznym, siedzibą królów, a jednocześnie miejscem skupiającym rzesze ludzi z całej Europy. Ta mieszanina osób zebrana w jednym ośrodku miejskim pełniła konkretne funkcje oraz miała różne prawa i obowiązki. Podczas zwiedzania wystawy uczestnicy poznają historię ratusza – centralnego punktu na mapie miasta oraz funkcje jakie spełniał. Dowiedzą się również, kim byli ludzie sprawujący

w mieście władzę. Poznają także dzieje państwa, patrząc na nie z nietypowego punktu widzenia – przez pryzmat miasta i jego mieszkańców, od czasów średniowiecza po utratę niepodległości. Zwieńczeniem zajęć są warsztaty, podczas których uczestnicy, stając przed decyzjami analogicznymi do tych, przed którymi stali nasi przodkowie, poznają ich historyczny przebieg i skutki.

Słowa kluczowe: mieszczenie, patrycjat, pospólstwo, plebs, ratusz, samorząd, rada miasta, burmistrz

W RYCERSKIEJ I MIEJSKIEJ ZBROJOWNI

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Historię broni białej znamy głównie z perspektywy jej użytkowników. W trakcie warsztatów spojrzymy na nią z perspektywy jej wytwórców i przeniesiemy się do warsztatów rzemieślników, którzy ją wytwarzali. Dowiemy się, dlaczego w mieście powstawały cechy, jak miecznicy

wytwarzali broń sieczną, a płatnerze – zbroje. Uczestnicy będą mieli możliwość sami chwycić za miecz i szablę oraz przywdziać hełmy, doświadczając na własnej skórze ich wagi. W końcu dowiemy się, kto z tej broni korzystał, odpowiadał za obronę miasta i że niekoniecznie byli to rycerze.

Słowa kluczowe: cechy rzemieślnicze, płatnerze, hełmiarze, zbroja, mury obronne, zbrojownia

KRAKÓW – PRZYSTANEK NIEPODLEGŁOŚĆ

- ▶ Lekcja muzealna dla uczniów klas VI–VIII
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Podczas zajęć uczestnicy poznają zrywy niepodległościowe w kontekście Krakowa – od czasów insurekcji kościuszkowskiej do odzyskania niepodległości w 1918 roku. W trakcie zajęć zostaną przywołane wydarzenia z czasów powstania kościuszkowskiego, Księstwa Warszawskiego, powstań listopadowego i krakowskiego, Wiosny

Ludów, powstania styczniowego oraz wydarzenia z lat 1914–1918. Podczas lekcji uczestnicy będą mieli okazję zapoznać się z dawnym umundurowaniem wojskowym oraz zabytkami z epoki oraz zwiedzić wybrane sale wystawy stałej *Kraków od początku, bez końca*. Na życzenie nauczyciela lekcja może dotyczyć wybranego wydarzenia z czasów krakowskiej walki o niepodległość.

Słowa kluczowe: niepodległość, insurekcja kościuszkowska, powstania, XIX i XX wiek, mundury

„POSZLI NASI W BÓJ...”

ŚLADAMI MIEJSC ZWIĄZANYCH Z CZYNEM NIEPODLEGŁOŚCIOWYM W KRAKOWIE W LATACH 1914–1918

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Na mapie współczesnego Krakowa można odnaleźć wiele miejsc związanych z czynem niepodległościowym Polaków walczących o wolność w latach I wojny światowej. To z krakowskich Oleandrów wyruszyła I Kompania Kadrowa, rozpoczynając tym samym polski czyn niepodległościowy w tym wielkim konflikcie zbrojnym.

I to właśnie Kraków stał się pierwszym wyzwolonym miastem na ziemiach polskich. Podczas spaceru poznamy najważniejsze miejsca związane z czynem niepodległościowym w Krakowie w latach 1914–1918, w tym: pałac Krzysztofory, wieżę Ratuszową, Drzewo Wolności, magistrat (pałac Wielopolskich), ul. Oleandry.

Słowa kluczowe: strzelcy, Oleandry, legiony, Józef Piłsudski, wyzwolenie Krakowa, 31 października 1918 r., Bolesław Roja, Antoni Stawarz

Wieża Ratuszowa

SĄDY, KARY I... NIECNE ZAMIARY

MAGDEBURSKI WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI I JEGO ECHA W POLSCE

- ▶ Spacer miejski
- ▶ Czas trwania: 90 minut

W średniowiecznym Krakowie, tak jak w innych lokowanych na prawie niemieckim miastach, obowiązywały określone zasady prawne, które zostaną przedstawione w trakcie lekcji. Ukazana zostanie rola i kompetencje ławy miejskiej jako głównego organu sądownictwa średniowiecznego. Omówione zostaną rodzaje dawnych kar

i tortur stosowanych przez kata oraz używane przez niego narzędzia. Nie zabraknie również charakterystyki miejskich publicznych urzędzeń penitencjarnych, takich jak szubienica, pręgierz czy dyby. Elementem zajęć jest także spacer po Rynku Głównym w poszukiwaniu miejsc, w których dawniej publicznie wymierzano kary.

Słowa kluczowe: średniowiecze, ratusz, ława miasta, kat, kuny, pręgierz

Z WIZYTĄ W DAWNYM KRAKOWSKIM RATUSZU

- ▶ Zwiedzanie z elementami questingu dla uczniów klas IV–V
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Wieża Ratuszowa to obok Sukiennic i kościoła Mariackiego najbardziej znany symbol Krakowa. Nie wszyscy jednak wiedzą, że jest ona pozostałością po dawnej siedzibie władz miejskich, tj. krakowskim ratuszu. W trakcie oprowadzania odkryjemy na podstawie przygotowanych łami-główek, gdzie zostawili po sobie znaki budow-

niczowie wieży i odszyfrujemy ich znaczenie. Dowiemy się również, kto poza królem mógł się posługiwać berłem i w jakich okolicznościach go używał. Zastanowimy się także, jakie związki łączyły kata z budynkiem ratusza i czy był on jego częstym gościem. Postaramy się policzyć schody, które musimy pokonać, żeby móc rozkoszować się panoramą widoczną z najwyższego piętra wieży.

Słowa kluczowe: questing, zagadki i łami-główki, zwiedzanie wystawy, karty pracy

Rynek Podziemny

POGROMCY LEGEND, CZYLI RÓŻNICA MIĘDZY BUJDĄ A HISTORIĄ WERYFIKACJA ELEMENTÓW HISTORYCZNYCH W KRAKOWSKICH LEGENDACH

- ▶ Lekcja interaktywna dla uczniów klas IV–VI
- ▶ Czas trwania: 60–75 minut

Na zajęciach dzieci poznają trzy krakowskie legendy: o księciu Kraku, o hejnale granym z wieży kościoła Mariackiego i o dwóch braciach. Spotkają się ze Smokiem Wawelskim, odwiedzą

osadę przed najazdem tatarskim i usłyszą pierwszą krakowską opowieść kryminalną. Niczym detektywi postarają się odszukać we wszystkich opowieściach „ziarnko prawdy”. Efekty poszukiwań mogą okazać się zaskakujące!

Słowa kluczowe: Smok Wawelski, najazd tatarski, hejnał, kościół Mariacki, legendy

DZIEŃ JAK CO DZIEŃ ŻYCIE CODZIENNE W ŚREDNIOWIECZNYM KRAKOWIE

- ▶ Lekcja interaktywna
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ **Uwaga:** zajęcia dostępne również w języku angielskim

Podczas podróży w czasie po średniowiecznym Rynku krakowskim uczestnicy dowiedzą się między innymi o modowych trendach, za którymi po-

dażali ówczesni mieszczanie, poznają sekrety ich jadalospisów i zapoznają się z meandrami systemu miar i wag obowiązującego średniowiecznych kupców. Wśród pochodzących sprzed wieków artefaktów rozpoznają przedmioty codziennego użytku znane nam w XXI wieku.

Słowa kluczowe: życie codzienne w średniowieczu, osada, lokacja, rynek, religia, miary i wagi, handel, rzemiosło

W WARSZTACIE MISTRZA OPOWIEŚĆ O KRAKOWSKICH RZEMIEŚLNIKACH

- ▶ Lekcja interaktywna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Co to jest majstersztyk? Kim byli iglarze, a czym zajmowali się paśnicy? Zapraszamy na zajęcia poświęcone dawnym rzemiosłom i rzemieślnikom. W czasie lekcji przeniesiemy się do barwnego i gwarne go średniowiecznego Krakowa, aby

przyjrzeć się życiu i pracy dawnych rękodzielników. Uczestnicy poznają dawne zawody, z których część już nie istnieje, zgłębią tajniki produkcji, a na koniec będą mogli wcielić się w jednego z rzemieślników i zaprojektować dla siebie... Ale to zdradzimy już podczas zajęć.

Słowa kluczowe: miasto, rzemiosło, rzemieślnik, handel, cech, statut

ŚRENIOWIECZNE WIERZENIA I PRZESĄDY

- ▶ Lekcja interaktywna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Znamy dobrze mitologię Greków, Rzymian czy Egipcjan. A co z naszymi przodkami Słowianami? Zapraszamy na interaktywną lekcję na wystawie stałej opowiadającą o dawnych słowiańskich bogach, średniowiecznym chrześcijaństwie, okoloświątecznych, tradycjach i przesądach, które bardzo często towarzyszą nam do dziś. Dowiedzą się, skąd się wzięły niektóre ze zwyczajów

kultywowanych w naszych domach przy okazji Bożego Narodzenia, Wielkanocy i innych świąt oraz jak stare mają one korzenie. Momentami poczujemy gęsią skórę, innym razem rozbawi nas pomysłowość naszych przodków w wyjaśnianiu świata bez pomocy nauki. Dowiemy się też, jak dawne wierzenia pomagały w radzeniu sobie z codziennymi sprawami i zjawiskami niewytłumaczalnymi.

Słowa kluczowe: bogowie, mity, legendy, wierzenia, chrześcijaństwo, przesądy

JAK POWSTAŁ KRAKOWSKI RYNEK

- ▶ Lekcja interaktywna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Kraków to wręcz modelowe miasto średniowieczne, a Rynek Główny to jeden z największych średniowiecznych placów Europy. Zajęcia pozwolą uczniom zrozumieć, na czym polegała i jakie zmiany w funkcjonowaniu miejskiego organizmu spowodowała lokacja Krakowa na prawie magdeburskim i wytyczenie tego jakże szczególnego placu miasta. Poznamy więc układ urbanistyczny i najważniejsze zabytki średnio-

wiecznej metropolii – zarówno te istniejące, jak i te, których już dawno nie ma, oraz obowiązujące tu zasady prawne, które regulowały życie miasta. Zagłębimy się w sprawy handlowe, w tym meandry dawnego systemu miar i wag. Przyjrzymy się miejskiej wytwórczości rzemieślniczej i zasadom jej organizacji. Poznamy też średniowiecznych mieszkańców: dowiemy się, czym się zajmowali oraz jakie mieli prawa i obowiązki.

Słowa kluczowe: średniowiecze, lokacja, Rynek Główny, prawo magdeburskie

Celestat

GABRIEL SŁONINKA, BURMISTRZ I BUDOWNICZY

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla uczniów klas IV–VI
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Uczestnicy poznają postać Gabriela Słoninki – krakowskiego architekta żyjącego w XVI wieku. Zasiadał on w radzie miejskiej, a także pełnił funkcję burmistrza. Na przykładzie tej postaci uczniowie dowiedzą się, kto sprawował władzę w dawnym Krakowie oraz jakie budowle zwią-

zane były z miejskimi władzami. Uczestnicy przekonają się również, jak różnorakie funkcje pełniły słynne krakowskie zabytki, takie jak: wieża Ratuszowa, Sukiennice, miejskie świątynie, mury obronne i Barbakan. W części warsztatowej uczniowie będą wznosić konstrukcje z klocków na przygotowanej macie z planem Krakowa.

Słowa kluczowe: ratusz, rajca, burmistrz, budowle w XVI wieku Krakowie, fortyfikacje Krakowa, mury obronne, Barbakan

NA STRZELNICY I W ZBROJOWNI

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 60 minut

W trakcie warsztatów uczestnicy poznają historię uzbrojenia (w tym machin oblężniczych) oraz fortyfikacji Krakowa (mury miejskie, Barbakan), zaznajamiają się z programem ćwiczeń strzelec-

kich organizowanych przez Bractwo Kurkowe w okresie staropolskim, a także wezmą udział w szkoleniu z obsługi średniowiecznej kuszy z możliwością strzelania bezpiecznymi pociskami do celu.

Słowa kluczowe: uzbrojenie, fortyfikacje Krakowa, mury obronne, Barbakan, Bractwo Kurkowe, Celestat, kusza

Barbakan i Mury Obronne

BASZTY, BLANKI, MACHIKUŁY O SYSTEMIE OBRONNOŚCI DAWNEGO KRAKOWA

- ▶ ekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60–90 minut
- ▶ Uwaga: na życzenie nauczyciela zajęcia obejmują również wizytę w Celestacie

Na przykładzie Barbakanu i Murów Obronnych prowadzący opowiada o sposobach zdobywania i obrony miast w średniowieczu oraz w czasach

nowożytnych, kiedy to Kraków kilkakrotnie stawał opór wrogim armiom forsującym dostęp do miasta. Część zajęć poświęcona jest architekturze obronnej oraz broni oblężniczej. Uczestnicy poznają też podstępny i pomysłowość zarówno obleganych, jak i oblegających dawne twierdze.

Słowa kluczowe: średniowiecze, obronność miejska, fortyfikacje, Barbakan, fosa, bramy miejskie

SZLAKIEM OBROŃCÓW KRAKOWA

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Podczas spaceru uczestnicy poznają otoczenie i historię średniowiecznych obwarowań miasta Krakowa, zabytków wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Zwiedzają Barbakan, perłę architektury obronnej, wchodzą do wnętrza jego machikuł, na przykładzie mostu kle-

parskiego poznają też działanie mostu zwodzonego. Następnie wspinają się na mury miejskie, gdzie zwiedzają wnętrze baszty Pasamoników, kaplicę w Bramie Floriańskiej oraz ganki staży miejskiej.

Słowa kluczowe: średniowiecze, obronność miejska, Barbakan, machikuły, most zwodzony, mury miejskie, baszty, fortyfikacje Krakowa

Fabryka Emalia Oskara Schindlera

SZARE KSIĘGI

DYLEMATY MORALNE, POSTAWY I WYBORY MIESZKAŃCÓW KRAKOWA W OKRESIE NIEMIECKIEJ OKUPACJI

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla uczniów klas VI–VIII
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia dostępne również w języku angielskim

Obok instalacji nazwanej *Salą wyborów* na wystawie *Kraków – czas okupacji 1939 – 1945* umieszczono tzw. białą i czarną księgę. Na ekranach monitorów wyświetlane są przykłady postaw bohaterских, a także zasługujących na potępienie. Są to jednak postawy skrajne, przejawiane przez stosunkowo niewielką procentową część społeczeństwa. Co z resztą? Codziennie dokonywali wyborów, od których zależało życie ich i ich

bliskich, skupiali się na przetrwaniu w warunkach narzuconych przez niemieckiego okupanta. Poprzez konkretne historie ludzi mieszkających w okupowanym Krakowie pokazujemy, że świat nie jest wyłącznie czarno-biały, a postawy i zachowania tej samej jednostki mogą się różnić w zależności od wielu czynników. W trakcie warsztatów uczestnicy nie tylko poznają realia Krakowa w czasie wojny, ale też uczą się formułowania wypowiedzi i argumentowania.

Słowa kluczowe: Polacy, Niemcy, Żydzi, niemiecka okupacja, Generalne Gubernatorstwo, postawy społeczne, jednostka wobec totalitaryzmu, egocentryzm, altruizm

OKUPANCI. NIEMCY W KRAKOWIE

- ▶ Warsztaty w przestrzeni wystawy *Kraków – czas okupacji 1939–1945 dla uczniów klas VI–VIII*
- ▶ Czas trwania: 60 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia dostępne również w języku angielskim

Urdeutsche stadt Krakau (starogermańskie miasto Kraków) według nazistowskiej propagandy w okresie drugiej wojny światowej miało być niemiecką forpocztą osadnictwa na Wschodzie. Miasto, które zostało wybrane na stolicę Generalnego Gubernatorstwa, stało się miejscem, do którego z III Rzeszy przybyło wielu ludzi – przedsiębiorców, wojskowych, urzędników, ale też turystów. Celem warsztatu jest przyjrzenie się, jak zmieniło się miasto i jego mieszkańcy wraz

z rozpoczęciem niemieckiej okupacji. Historia zostanie przedstawiona z dwóch perspektyw: miasta wraz z jego tkanką i jego niemieckich oraz austriackich mieszkańców. Poznamy zatem zmiany architektoniczne miasta i plany jego przebudowy oraz rolę w Generalnym Gubernatorstwie. Do poznania historii okupantów posłużą losy nazistowskich funkcjonariuszy i urzędników, takich jak Hans Frank czy Amon Göth, ale też cywilnych przedsiębiorców, jak Oskar Schindler i Julius Madritsch.

Słowa kluczowe: zmiany architektury Krakowa w okresie niemieckiej okupacji, Oskar Schindler, Julius Madritsch, Ernst Zörner, Otto Wächter, Hans Frank, Amon Göth, przebudowa Wawelu, germanizacja miasta, Generalne Gubernatorstwo, Generalny Plan Wschód, nazistowska propaganda

AKTY WALKI, AKTY ODWAGI, AKTY OPORU

LOSY KRAKOWIAN W CYWILNYCH I ZBROJNYCH STRUKTURACH POLSKIEGO PAŃSTWA PODZIEMNEGO

- ▶ **Warsztaty w przestrzeni wystawy Kraków – czas okupacji 1939–1945 dla uczniów klas VII–VIII**
- ▶ **Czas trwania: 90 minut**

Celem warsztatu jest popularyzacja wiedzy historycznej ze szczególnym uwzględnieniem losów ludzi tworzących fenomen Polskiego Państwa Podziemnego (PPP) w Krakowie. Zajęcia mają na celu zaprezentowanie historii PPP, które powstało w sposób naturalny na skutek oddolnej inicjatywy ludzi zaangażowanych przez całe swoje życie w pracę społeczną i polityczną. Działające w wyjątkowych warunkach konspiracyjne państwo było wyrazem społeczeństwa

obywatelskiego, zjawiska, które współcześnie jest analizowane w szkołach, uczelniach oraz przez liczne organizacje społeczne. Współczesny fenomen oporu Polaków w trakcie niemieckiej okupacji stanowi wzór i cenną lekcję na temat patriotyzmu i budowy świadomego, nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego. Uczestnicy warsztatów zastanowią się, jak – dzięki uporowi i bohaterstwu Polaków w okresie wojny – mogą dzisiaj czerpać z tego inspiracje do budowy silnego państwa i narodu.

Słowa kluczowe: II wojna światowa, Kraków, konspiracja, Polskie Państwo Podziemne, Armia Krajowa, Generalne Gubernatorstwo

„NAS JUŻ NIE MA, JUŻ NIE ISTNIEJEMY”

ZAGŁADA ŻYDÓW W GENERALNYM GUBERNATORSTWIE

- ▶ **Warsztaty edukacyjne dla uczniów klas VI–VIII**
- ▶ **Czas trwania: 90–120 minut**
- ▶ **Uwaga:** zajęcia dostępne również w języku angielskim

Celem warsztatów jest przybliżenie zagadnienia Zagłady polskich Żydów w ramach tzw. operacji Reinhardt na terenie Generalnego Gubernatorstwa. Punktem wyjścia do omówienia tematu są polityka III Rzeszy wobec Żydów w latach 1933–1939 oraz losy żydowskich mieszkańców Krakowa w trakcie niemieckiej okupacji w latach

1939–1945, z szerszym kontekstem wydarzeń w Polsce. Podczas zajęć prześlędzony zostanie proces Zagłady – od dyskryminacji słownej, poprzez dyskryminację prawną, kończąc na eksterminacji polskich Żydów w trzech obozach zagłady: Bełżcu, Sobiborze i Treblince. Poza warstwą historyczną podejmowane są również kwestie związane z prawami człowieka, dyskryminacją oraz rasizmem we współczesnym świecie.

Słowa kluczowe: Zagłada, Ustawy Norymberskie, Żydzi w XX wieku, Bełżec, Treblinka, Sobibór, prawa człowieka, dyskryminacja, rasizm, antysemityzm, stosunki polsko-żydowskie w trakcie Zagłady, ksenofobia, piramida Allporta

W STRONĘ CIEMNOŚCI

MECHANIZMY I PRZEBIEG LUDOBÓJSTW W EUROPIE W XX I XXI WIEKU

- ▶ **Warsztaty edukacyjne dla uczniów klas VII–VIII**
- ▶ **Czas trwania: 120 minut**
- ▶ **Uwaga:** zajęcia dostępne również w języku angielskim

Zagłada Żydów i zbrodnie wojenne Niemców na Polakach w trakcie II wojny światowej nie były ostatnimi ludobójstwami, które wydarzyły się w Europie. Mimo skali wręcz przemysłowego zabijania ludzi w latach 1939–1945 w późniejszych latach XX i następnie XXI wieku nadal dochodziło do podobnych mechanizmów mordowania ludzi na szeroką skalę ze względu na narodowość, przynależność etniczną czy religijną. Podczas warsztatów przyjrzymy się, jakie mechanizmy prowadzą do ludobójstw i zbrodni wojennych, jak działa pamięć o nich oraz dlaczego „Nigdy więcej!” dla wojen i ludo-

bójstw nie było i najpewniej nie będzie niczym więcej niż sloganem pozwalającym komfortowo wypierać traumatyczne wydarzenia, które nie dotyczą nas samych. Poza przykładami z II wojny światowej omówione zostaną konflikty militarne i etniczne na terenie byłej Jugosławii w latach 90. XX wieku, wojna między Rosją a Ukrainą z lat 2014–2024 oraz, w kontekście globalnym, ludobójstwo w Bangladeszu, reżim Czerwonych Khmerów, działania odwetowe Izraela w Strefie Gazy w Palestynie.

Słowa kluczowe: ludobójstwo, Zagłada, prawa człowieka, zbrodnie wojenne, rasizm, dyskryminacja, nacjonalizm, ksenofobia, czystki etniczne, zbrodnie przeciwko ludzkości, Einsatzgruppen, rzeź Woli, Babi Jar, Srebrenica, Bośnia, Kosowo, Bucza, Irpień, Mariupol, Strefa Gazy, Rafał Lemkin, Konwencja ONZ w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa, teorie Gregory'ego Stanton

OD GOEBBELSA DO FAKE NEWSÓW I WOJEN INFORMACYJNYCH XXI WIEKU

ROLA PROPAGANDY, DEZINFORMACJI W OKRESIE II WOJNY ŚWIATOWEJ I WSPÓŁCZEŚNIE

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla uczniów klas VII–VIII
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia dostępne również w języku angielskim

Punktem wyjścia do rozważań o propagandzie będą działania niemieckiego Ministerstwa Propagandy i Oświaty kierowanego przez Josepha Goebbelsa w okresie przed i w trakcie II wojny światowej w III Rzeszy. Uczestnicy przyglądają się mechanizmom dezinformacyjnym oraz sposobom oddziaływania władzy za pomocą czarnej i białej propagandy. Agresywna czarna

propaganda stosowana przez reżimy totalitarne zostanie zestawiona i porównana z propagandą demokratycznych państw – takich jak Polska, Izrael, Ukraina czy Stany Zjednoczone. Czy dzisiaj jesteśmy ofiarami propagandy w życiu codziennym i jak się przed tym bronić? Kto (bo nie tylko władza) i jak nami manipuluje? Czym był „Der Stürmer”, a czym jest Hasbara i Olgino? Na te pytania spróbujemy odpowiedzieć podczas warsztatów.

Słowa kluczowe: Czarna i biała propaganda, populizm, historia II wojny światowej, historia współczesna, inżynieria społeczna, Joseph Goebbels, dezinformacja, wojny informacyjne, operacje psychologiczne, fake newsy

CODZIENNOŚĆ OKUPOWANEGO KRAKOWA I JEGO MIESZKAŃCÓW ✕

- ▶ Warsztaty w przestrzeni wystawy *Kraków – czas okupacji 1939–1945* dla uczniów klas VI–VIII
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Warsztat ma na celu przybliżenie zagadnienia życia codziennego w Krakowie w latach 1939–1945, w trakcie niemieckiej okupacji. Celem zajęć jest pokazanie, jak w tym czasie radzili sobie polscy, żydowscy, ale także niemieccy mieszkańcy miasta oraz zestawienie tych trzech zupełnie różnych

perspektyw. Za pomocą lokalnej mikrohistorii mieszkańców Krakowa uczestnicy dowiedzą się, jak potężny wpływ na życie codzienne miała polityka rasowa okupanta oraz decyzje władz nazistowskich o znaczeniu międzynarodowym. Uczestnicy poznają emocje, obawy i nadzieje oraz problemy i dylematy dnia codziennego, które dotyczyły mieszkańców okupacyjnego Krakowa.

Słowa kluczowe: życie codzienne w Krakowie w trakcie okupacji, germanizacja miasta, polityka rasowa III Rzeszy, mikrohistoria

RATUJĄCE I RATOWANE ✕

HERSTORIA KRAKOWIANEK W OKRESIE NIEMIECKIEJ OKUPACJI MIASTA

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla uczniów klas VII–VIII
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Warsztat ma na celu przybliżenie zagadnienia pomocy Żydom na terenie Krakowa w czasie II wojny światowej, ze szczególnym uwzględnieniem roli kobiet, zarówno ratujących, jak i ratowanych (większość ratujących i większość ratowanych to kobiety). Podczas zajęć uczestnicy będą szukać

m.in odpowiedzi na pytania: jaka była reakcja krakowian na postępującą tragedię ludności żydowskiej, jak Polacy, mieszkańcy Krakowa, próbowali pomóc Żydom, jakiej pomocy można było faktycznie udzielić w obliczu niezwyklej sytuacji miasta pod niemiecką okupacją?

Słowa kluczowe: II wojna światowa, Kraków, Holokaust, Żegota, medal Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, getto

ZWYKLI KRAKOWIANIE – NIEZWYKLI BOHATEROWIE ✕

- ▶ arszaty w przestrzeni wystawy *Kraków – czas okupacji 1939–1945* i w sali edukacyjnej dla uczniów klas VI–VIII
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Celem zajęć jest popularyzacja wiedzy historycznej ze szczególnym uwzględnieniem losów wybranych ludzi, mieszkańców Krakowa w latach 1939–1945. Na zajęciach zostaną przedstawieni krakowianie, którzy poprzez zorganizowane lub indywidualne formy oporu przeciwstawiali

się okupantowi. Uczestnicy zajęć zapoznają się z sylwetką m.in. płk. Juliana Filipowicza. Dowiedzą się także, kim byli: Jan Jakóbiec, Tadeusz Seweryn czy Stanisław Dobrowolski. Zostaną zaprezentowane także sylwetki krakowskich Sprawiedliwych: Mirosławy Gruszczyńskiej, Marii Nowak, Teresy Dietrich i Marii Kot. Kobiety te przeciwstawiły się zbrodniczemu nakazom okupanta, narażały życie swoje i swoich bliskich, niosąc pomoc cierpiącym sąsiadom – Żydom. W czasie zajęć przedstawiona zostanie również bohaterka i jednocześnie tragiczna historia

nastoletnich harcerzy z podgórskiego plutonu „Alicja”. W części warsztatowej uczestnicy odpowiadzą m.in. na pytania, czym jest współczesny patriotyzm i postawa obywatelska dzisiaj, a czym były w czasie wojny. Historia każdego z bohaterów warsztatów jest opowieścią o walce o człowieczeństwo i przykładem niezwykłej odwagi.

Słowa kluczowe: czynny i bierny opór, patriotyzm, społeczeństwo obywatelskie, Polskie Państwo Podziemne, Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, harcerstwo w okresie niemieckiej okupacji, poświęcenie, bohaterstwo, Tadeusz Seweryn, Jan Jakóbiec, Maria Nowak, Stanisław Dobrowolski

ŚLADAMI NIEMIECKIEGO TERRORU W KRAKOWIE

- ▶ Spacer edukacyjny dla uczniów klas VII–VIII
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Spacer z opowieścią o wybranych miejscach i ofiarach represji, które rozpoczęły się z chwilą wkroczenia wojsk niemieckich do miasta i trwał do ostatnich dni okupacji. Trasa: plac Jana No-

waka Jeziorańskiego, ul. Lubicz, ul. Botaniczna, ul. Grzegórzecka, ul. Starowiślna, ul. Szeroka, ul. Wąska, bulwar Lotników Alianckich, ul. Lipowa 4.

Słowa kluczowe: II wojna światowa, Kraków, Generalne Gubernatorstwo, więzienie Montelupich, więzienie św. Michała, Ulica Pomorska, egzekucje, KL Płaszów, afisze śmierci

ŚLADAMI OKUPACYJNEJ KONSPIRACJI W KRAKOWIE

- ▶ Spacer edukacyjny dla uczniów klas VI–VIII
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Na trasie wokół Fabryki Schindlera, placu Bohaterów Getta i Rynku Podgórskiego uczniowie odwiedzą miejsca związane z cywilną i wojskową konspiracją na tym terenie w czasach II wojny światowej. Zobaczają m.in. punkt kontaktowy AK

na ówczesnym placu Zgody i pomnik harcerzy podgórskiego plutonu Grup Szturmowych „Alicja” znajdujący się przy ul. Zamoyskiego 2 (w obejściu kościoła św. Józefa).

Słowa kluczowe: Armia Krajowa, Polskie Państwo Podziemne, ruch konspiracyjny, patriotyzm, harcerze w okresie II wojny światowej

WOKÓŁ ULICY LIPOWEJ – OD REKORDU I EMALII DO LIVINX

- ▶ Spacer edukacyjny dla uczniów klas VI–VIII
- ▶ Czas trwania: 90 minut

W trakcie spaceru uczestnicy poznają historię Zabłocia od drugiej połowy XIX wieku, od czasu powstania pierwszych fabryk, aż po współczesność, czyli epokę postindustrialną. Oprócz nazw zakładów, jak Telpod, czy Miraculum, poznają losy wybranych właścicieli fabryk. Będą mogli porównać współczesny wygląd Zabłocia z archiwalnymi fotografiami. Centralnym punktem

spaceru jest ulica Lipowa i fabryka, kierowana niegdyś przez Oskara Schindlera. Uczestnicy spaceru poznają historię uratowanych dzięki Schindlerowi Żydów, odnajdą pozostałości po historycznej Deutsche Emailwarenfabrik oraz miejsca upamiętniające alianckich lotników, którzy zginęli, niosąc pomoc walczącej Warszawie.

Słowa kluczowe: rewitalizacja dzielnicy Zabłocie, Oskar Schindler, dziedzictwo architektoniczne miasta w XIX, XX i XXI wieku, Emalia Oskara Schindlera, Telpod, Miraculum, ul. Lipowa, industrializacja, dzielnice postindustrialne

Apteka Pod Orłem

NIEMIECKI ANTYSYSEMITYZM – PODSTAWY IDEOLOGICZNE I ROZWÓJ

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla uczniów klas VII–VIII
- ▶ Czas trwania: 120 minut

Jednym z filarów ideologii narodowo-socjalistycznej były rasizm i antysemityzm. Już na początku

lat 20. XX wieku Adolf Hitler, stojący ówczesnie na czele partii NSDAP, opierał swoje wystąpienia i poglądy o rasistowskie i antysemityczne hasła, które znajdowały podatny grunt pośród udręczonego kryzysem gospodarczym społeczeństwa niemieckiego. Celem warsztatów jest przedstawienie historii narodzin nowoczesnego niemiec-

kiego antysemityzmu, a co za tym idzie ukazanie podstaw rodzącej się ideologii i wprowadzania jej w życie po zdobyciu przez narodowych socjalistów władzy w Niemczech.

Słowa kluczowe: antysemityzm, totalitaryzm, III Rzesza, Adolf Hitler, Niemcy, Żydzi

IZOLACJA I EKSTERMINACJA – POWSTANIE I LIKWIDACJA GETT

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla uczniów klas VII–VIII
- ▶ Czas trwania: 120 minut

Jednym z nieodłącznych, a przy tym najbardziej rozpoznawalnych aspektów niemieckiej okupacji było tworzenie przez okupantów „żydowskich dzielnic mieszkaniowych”, czyli gett. Pierwsze getto powstało w Piotrkowie Trybunalskim, największe – w Warszawie, a najdłużej funkcjonujące – w Łodzi. Spośród wszystkich tego typu „dzielnic” wyjątkowo interesujące, choć nie pozbawione tragizmu, znajdowało się w stolicy

Generalnego Gubernatorstwa, czyli w Krakowie. Celem warsztatów jest ukazanie uczestnikom ewolucji niemieckiej polityki względem ludności żydowskiej. Uczniowie poznają motywy niemieckich działań, pierwsze prześladowania i ograniczenia nakładane na ludność żydowską, a wreszcie historię gett na okupowanych ziemiach polskich ze szczególnym uwzględnieniem getta w Krakowie.

Słowa kluczowe: antysemityzm, getto, okupacja, Holokaust, Niemcy, Żydzi

DZIECIŃSTWO W GETCIE

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia dostępne również w języku angielskim

Kwestia dzieciństwa podczas II wojny światowej jest jednym z najbardziej angażujących emocjonalnie aspektów tego konfliktu. Ofiarami walk byli nie tylko żołnierze, dorośli, ale również dzieci. Ich losy z jednej strony okazywały się niezwykle dramatyczne, a z drugiej pokazywały,

że takie wartości, jak przyjaźń, miłość i dobro potrafią zaistnieć nawet w ekstremalnie trudnych warunkach. Celem warsztatów jest przedstawienie losów dzieci podczas II wojny światowej ze szczególnym uwzględnieniem krakowskiego getta i jego mieszkańców. Głównym źródłem dla poznania tej historii będzie pamiętnik Haliny Nelken, który doskonale przybliży dziecięcą perspektywę na wyzwania wojny.

Słowa kluczowe: getto, okupacja, dzieciństwo, Żydzi, antysemityzm, wartości

KRAKOWSKIE GETTO

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

W trakcie zajęć uczestnicy zapoznają się z relacjami ocalonych z Zagłady krakowskich Żydów oraz z treścią antyżydowskich zarządzeń niemieckich. Poprzez poznanie losów konkretnych osób dowiedzą się, jakie warunki panowały w getcie krakowskim i w jaki sposób radzono sobie z wymierzonymi w ludność żydowską

przepisami. Na podstawie pozyskanej wiedzy uczniowie przeanalizują, jakie prawa nie były przestrzegane w tzw. dzielnicy żydowskiej. Celem zajęć jest uświadomienie uczniom różnorodności zachowań ofiar w obliczu prześladowań oraz próba zrozumienia ich sytuacji. A także przedstawienie dramatycznej walki podejmowanej przez społeczność żydowską z opresyjną polityką.

Słowa kluczowe: II wojna światowa, getto, Żydzi, prześladowania, antyżydowskie zarządzenia, Zagłada

TADEUSZ PANKIEWICZ W GETCIE KRAKOWSKIM

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 75 minut

Celem zajęć jest zapoznanie uczestników z działaniami aptekarza z krakowskiego getta – Tadeusza Pankiewicza, a także z historią żydowskiej

dzielnicy zamkniętej przez pryzmat informacji dostępnych na ekspozycji w Aptece pod Orłem. Uczniowie podzieleni na grupy wypełniają kwestionariusz dotyczący różnych aspektów życia w getcie oraz form pomocy dla ludności żydowskiej. Poznając relacje świadków, zwracają uwagę na pogarszające się warunki życia mieszkańców

getta oraz na zróżnicowaną postawę nieżydowskich świadków wobec prześladowanej społeczności żydowskiej.

Słowa klucze: wojna, Zagłada, pomoc, denuncjacja, obojętność, getto krakowskie, Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, Tadeusz Pankiewicz

POLSKA KULTURA W OGNIU WOJNY

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 120 minut

W trakcie zajęć zostanie przedstawiona sytuacja polskiej kultury i nauki w czasie II wojny światowej. Na terenie dzielnicy akademickiej uczniowie poznają historię profesorów aresztowanych przez Niemców w ramach Sonderaktion Krakau, a tak-

że zapoznają się z działalnością nazistowskiego „uniwersytetu” – Institut für Deutsche Ostarbeit. Zaprezentowana zostanie również burzliwa wojenna historia wielkich dzieł sztuki: ołtarza mariackiego, *Hołdu Pruskiego* czy *Damy z grono-stajem*, a także losy krakowskich pomników.

Słowa klucze: kultura, II wojna światowa, okupacja, sztuka, nauka, Kraków

ARCHITEKTONICZNE PRZEMIANY KRAKOWA W OKRESIE II WOJNY ŚWIATOWEJ

- ▶ Spacer edukacyjny dla uczniów klas VII–VIII
- ▶ Czas trwania: 120 minut

Podczas spaceru uczestnicy poznają historię jedynego w pełni ukończonego przez okupantów osiedla dla Niemców w Krakowie, zmian w przestrzeni Rynku Głównego oraz architektoniczne

przeobrażeń na wzgórzu wawelskim i w jego bezpośredniej okolicy. Odpowiemy na niełatwe pytanie: co zawdzięczamy Niemcom? A tym samym, jak powinniśmy radzić sobie z trudnym dziedzictwem pozostawionym przez okupantów.

Słowa klucze: kultura, II wojna światowa, architektura, sztuka, nauka, Kraków

ZA MURAMI KRAKOWSKIEGO GETTA

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 120 minut

Teren krakowskiego getta – dzisiaj stanowiącego integralną i niepozorną część Podgórze – był niemy świadkiem niemieckiego okrucieństwa podczas II wojny światowej. Mimo upływu 80 lat na terenie tzw. żydowskiej dzielnicy mieszkano-

wej wciąż znajdują się budynki, które pamiętają tamten czas. Podczas spaceru uczestnicy nie tylko będą mogli poznać historię krakowskiego getta, ale również jego mieszkańców i miejsca pamięci z nimi związane.

Słowa klucze: II wojna światowa, getto, Kraków, Żydzi, Zagłada, Podgórze

INTERAKTYWNE SPACERY EDUKACYJNE

- ▶ Spacer miejski
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Zajęcia prowadzone metodą questingu na terenie dawnego getta w Krakowie. Podczas zajęć, na bazie wspomnień czterech postaci związanych z tym miejscem (siedemnastoletniej dziewczyny – Haliny Nelken, dziecka – Stelli Müller-Madej, lekarza – Aleksandra Biebersteina oraz jedynego Polaka mieszkającego w getcie – aptekarza Tadeusza Pankiewicza), uczestnicy poznają funkcjo-

nowanie tzw. krakowskiej dzielnicy zamkniętej. Wspomnienia bohaterów są wskazówkami do odkrywania śladów wojennej przeszłości związanych z losem konkretnej osoby w dzisiejszej przestrzeni Podgórze. Spaceruje mają na celu przybliżyć dramat życia jednostki w tzw. dzielnicy żydowskiej, a także umożliwić wyznaczenie przez uczestników granic dawnego getta.

1. Z OKIEN APTEKI. KRAKOWSKIE GETTO WE WSPOMNIENIACH TADEUSZA PANKIEWICZA

Opowieść o instytucjach działających w getcie krakowskim prezentowana z perspektywy aptekarza Tadeusza Pankiewicza. Relacjonuje on w swoich tekstach wydarzenia, które miały miejsce na placu Zgody (dziś plac Bohaterów Getta) podczas akcji wysiedleńczych oraz likwidacji getta.

2. OCZAMI LEKARZA. KRAKOWSKIE GETTO WE WSPOMNIENIACH ALEKSANDRA BIBERSTEINA

Krakowski lekarz Aleksander Bieberstein – założyciel i kierownik szpitala zakaźnego w getcie krakowskim – opisał historię Zagłady społeczności żydowskiej Krakowa. Podczas wędrówki ulicami Podgórze „opowiada” on o działalności pomocy społecznej i służby zdrowia na terenie getta.

3. ŚLADAMI NASTOLATKI. KRAKOWSKIE GETTO WE WSPOMNIENIACH HALINY NELKEN

Halina Nelken w momencie utworzenia przez okupanta krakowskiego getta miała 17 lat. W swym pamiętniku dzień po dniu opisała historię tego miejsca oraz swoje uczucia i przeżycia z tamtego czasu. Idąc śladami Haliny, uczestnicy spaceru mijają domy, w których mieszkała, i inne ważne miejsca związane z opisywanymi przez nią wydarzeniami.

4. GETTO OCZAMI DZIECKA – STELLA MÜLLER-MADEJ

Stella Müller-Madej opowiada o dramacie dzieciństwa spędzonego w getcie. W jej relacjach gry i zabawy dziecka u podnóża krakowskich Krzemionek przeplatają się z grozą i terrorem. Na podstawie tych wspomnień uczestnicy spaceru odwiedzają miejsca związane z jej życiem i poznają dramat Żydów widziany oczami dziecka.

Słowa klucze: wojna, Zagłada, Podgórze, getto krakowskie, prześladowania, ślady przeszłości

Ulica Pomorska

JAK LUDZIE LUDZIOM MOGLI ZGOTOWAĆ TAKI LOS?

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

W oparciu o analizę *Baśni o rudowłosych* (napisanej specjalnie na potrzeby zajęć przez Małgorzatę Tracz) omawiany jest problem uprzedzeń i dyskryminacji, a także proces ich powstawania. Uczniowie poznają takie pojęcia, jak: faszyzm,

eksterminacja, Holokaust, obóz koncentracyjny. Na zajęciach poruszane są również zagadnienia związane z żydowską ludnością Krakowa oraz historią krakowskiego getta. Celem warsztatów jest promowanie zasady tolerancji w życiu społecznym.

Słowa klucze: baśń, stereotypy, prześladowania, dyskryminacja, tolerancja

KRAKOWIANIE W RĘKACH GESTAPO

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Uczniowie poznają tajniki systemu niemieckiego terroru wobec Polaków na przykładzie aresztowanych przez Gestapo krakowian, których połączył pobyt w celach przy ul. Pomorskiej. Więziono tu kilka tysięcy osób z najróżniejszych środowisk. Najczęściej były to osoby związane z działalnością konspiracyjną. Wiele z nich zostało zamęczonych na śmierć podczas brutalnego śledstwa, wiele rozstrzelano na terenie Krakowa,

część wywieziono do obozów koncentracyjnych. Zajęcia rozpoczynają się w celach aresztu Gestapo przy ul. Pomorskiej, gdzie uczniowie zapoznają się z historią tego miejsca. Następnie w sali wykładowej prezentowane są historie kilku osób zatrzymanych i torturowanych na ul. Pomorskiej. Ilustracją prezentacji są fotografie, które pokazują codzienne życie ofiar z okresu przed ich aresztowaniem.

Słowa klucze: Gestapo, terror, konspiracja, Ulica Pomorska, areszt, obóz koncentracyjny

LOS POLAKÓW, NIEMIECKICH WIĘŹNIÓW MONTELUPICH I POMORSKIEJ

- ▶ Warsztaty z elementami dramy
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Warsztaty koncentrują się wokół zbrodni hitlerowskich w Krakowie, które prezentowane są przez losy konkretnych osób aresztowanych i przesłuchiowanych w siedzibie Gestapo przy ul. Pomorskiej oraz w więzieniu przy ul. Montelupich. Istotną rolę odgrywa zindywidualizowanie losów ofiar niemieckiego terrorku. Do uczniów

przemawiają nie liczby, daty, fakty, ale indywidualne, prywatne losy poszczególnych osób prezentowane na fotografiach, w listach, wspomnieniach i oryginalnych dokumentach z czasów wojny. Zajęcia zawierają elementy dramy, które aktywizują uczniów i wprowadzają czynnik przeżywania do procesu dydaktycznego.

Słowa kluczowe: II wojna światowa, Gestapo, Ulica Pomorska, Montelupich, obóz koncentracyjny, Auschwitz, bohaterowie

PRZECIWKO WYKLĘTYM – WALKA I PROPAGANDA

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Lekcja pokaże proces dyskredytowania Polskiego Państwa Podziemnego przez władze komunistyczne po roku 1945. Akcja była połączona z bezwzględными działaniami jednostek Urzędu Bezpieczeństwa przeciwko konspiracyjnym oddziałom zbrojnym, które postanowiły kontynu-

ować walkę o wolną Polskę. Uczniowie zapoznają się z sytuacją w Polsce po zakończeniu II wojny światowej i losami żołnierzy polskiego podziemia niepodległościowego. Przedstawione zostaną mechanizmy komunistycznej propagandy i historia wybranych oddziałów żołnierzy niezłomnych z rejonu Małopolski.

Słowa kluczowe: Polskie Państwo Podziemne, żołnierze wyklęci, UB, NKWD, Montelupich, propaganda, terror

Muzeum Nowej Huty

ZBUDUJ Z NAMI NOWĄ HUTĘ

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla uczniów klas IV–VI
- ▶ Czas trwania: 60–75 minut (do uzgodnienia)

Uczestnicy zapoznają się z podstawowymi zagadnieniami dotyczącymi architektury Nowej Huty, a następnie wykonują makietę własnego miasta z wykorzystaniem wskazówek prowadzącego,

wiedzy zdobytej na początku spotkania oraz materiałów przygotowanych przez muzeum. Aby wykonać zadanie, należy podejmować odpowiednie decyzje i współpracować ze sobą, dzieląc się obowiązkami.

Słowa kluczowe: PRL, urbanistyka, projektowanie przestrzenne, Tadeusz Ptaszycy, makietka

OD WANDY DO SENDZIMIRA, CZYLI KRÓTKA HISTORIA NOWEJ HUTY

- ▶ Lekcja muzealna dla uczniów klas VI–VIII
- ▶ Czas trwania: 60–90 minut (do uzgodnienia)

Najmłodsza dzielnica Krakowa wcale nie jest taka młoda – multimedialne zajęcia pokazują, że dzieje tego terenu nie zaczynają się w 1949 roku, ale w czasach prehistorycznych. Kopiec Wandy, dwory w Branicach czy Ruszczy, forty Twierdzy Kraków – to tylko przykłady nowo-

huckich zabytków znacznie starszych niż sama Nowa Huta. A co stało się po II wojnie światowej z miejscowościami, na których terenach powstała Nowa Huta? Kto ją budował? Jakie wydarzenia szczególnie zapisały się w dziejach tej części Krakowa? Odpowiedzi na te i wiele innych pytań będzie można uzyskać podczas spotkania.

Słowa kluczowe: Wanda, klasztor w Mogile, dworek Matejki, budowa huty, Solidarność

OBJAZD PO DWORACH I PAŁACACH NOWEJ HUTY

- ▶ **Wycieczka objazdowa**
- ▶ **Czas trwania: 180 minut**
- ▶ **Uwaga:** organizacja autobusu we własnym zakresie. Na życzenie zamawiających możliwa jest modyfikacja trasy (tematyki) i czasu trwania

Gdzie znajduje się najstarszy nowohucki za-
bytek? Kto ufundował kościół w Ruszczy? Czy
kopiec Wandy to jedyny nowohucki kopiec? Na

te i wiele innych pytań odpowiemy podczas wy-
cieczki autokarowej na trasie: Mogiła – Pleszów
– Branice – Ruszcza – Wadów – Łucznanowice
– Kościelniki. Zazwyczaj odwiedzamy 3–4
z wymienionych miejscowości.

Słowa kluczowe: dwory Nowej Huty, pałac w Kościelnikach,
dworek Matejki, lamus w Branicach, dwór w Ruszczy,
dwór w Wadowie, dwór w Łucznanowicach,
zespół dworsko-parkowy w Pleszowie

ŻYCIE CODZIENNE NOWEJ HUTY W CZASACH PRL

- ▶ **Lekcja muzealna**
- ▶ **Czas trwania: 60 minut**

Czym był saturator? Jak długo w PRL czekano
na przydział mieszkania? Jak zorganizowany był
dzień życia pracownika kombinatu metalurgicz-
nego? Jakiej muzyki słuchano kilkadziesiąt lat

temu? Jak w młodości ubierali się nasi dziadko-
wie i rodzice? Dokąd i na jakie filmy nowohucia-
nie chodzili do kina? Na te i inne pytania odpo-
wiemy podczas multimedialnej lekcji w muzeum.

Słowa kluczowe: PRL, praca, czas wolny, bumelant, kolejka,
czyn społeczny

JAK BUDOWANO MIASTO IDEALNE, CZYLI ARCHITEKTURA I URBANISTYKA NOWEJ HUTY

- ▶ **Lekcja muzealna**
- ▶ **Czas trwania: 60 minut**

Czym jest socrealizm? Co to jest jednostka do-
brośsiedzka? Co wspólnego z Nową Hutą mieli
amerykańscy architekci i dlaczego jest tutaj tyle
bram? Na te i wiele innych pytań odpowiadamy
podczas multimedialnych zajęć poświęconych po-

czątkom Nowej Huty oraz najważniejszym zmia-
nom w powojennej urbanistyce i architekturze
na przykładzie historii tej dzielnicy. Uczniowie
spróbują odpowiedzieć na pytania, jakie działa-
nia są potrzebne do stworzenia nowego miasta
i jacy specjaliści są do tego niezbędni.

Słowa kluczowe: Tadeusz Ptaszycy, projekt urbanistyczny,
jednostka sąsiedzka, architekci, stara Nowa Huta

DZIEJE NOWEJ HUTY UTRWALONE W ARCHITEKTURZE

- ▶ **Spacer miejskie**
- ▶ **Czas trwania: 120 minut**
- ▶ **Uwaga:** na życzenie zamawiających możliwa jest modyfikacja trasy (tematyki) i czasu trwania spaceru

Proponowane trasy:

1. Z PLACU CENTRALNEGO DO ARKI PANA

Spacer – którego trasa wiedzie przez plac Cen-
tralny, aleję Róż, Teatr Ludowy i wybrane osiedla
mieszaniowe – pozwoli uczestnikom poznać re-
prezentatywne przykłady architektury socrealis-
tycznej i modernistycznej Nowej Huty. Uczest-
nicy nauczą się rozpoznawać te style i dostrzegać
różnice między nimi. W kontekst architektonicz-
ny wpleciona jest narracja o historii Nowej Huty
(m.in. walka o krzyż w roku 1960, działalność
Teatru Ludowego, życie codzienne nowohucian).

2. OD TEATRU LUDOWEGO DO KOŚCIOŁA W MOGILE

Trasa spaceru umożliwi zapoznanie się z histo-
rią Nowej Huty w pigułce i odwiedzenie kilku
kluczowych w jej przeszłości miejsc. Uczestnicy
zobaczą przykłady architektury z lat 50. XX
wieku (Teatr Ludowy, aleja Róż, plac Centralny),
poznają też miejsca planowanych, ale niezreali-
zowanych nowohuckich projektów (park Ratuszow-
y, Łąki Nowohuckie).

3. NAJSTARSZE NOWOHUCKIE OSIEDLA

Wycieczka po najstarszych osiedlach nowohuc-
kich – os. Wandy, os. Willowym, os. Na Skarpie.
Uczestnicy poznają okoliczności ich budowy i de-
cyzji, które wpłynęły na lokalizację Nowej Huty.
Omówione zostaną również wybrane pojęcia

odnoszące się do najstarszych nowohuckich osiedli, takie jak: socrealizm, bloki Adamskiego, miasto-ogród, jednostka dobrosąsiedzka.

Słowa kluczowe: plac Centralny, pałac Dożów, Arka Pana, pochody, opór społeczny, architektura, socrealizm, modernizm

ROLA OPOZYCJI NOWOHUCKIEJ W HISTORII POLSKI I NOWEJ HUTY

- ▶ Lekcja muzealna dla uczniów klas VII–VIII
- ▶ Czas trwania: 45–60 minut (do uzgodnienia)

Nowa Huta planowana była jako wzorcowe miasto socjalistyczne i sztandarowe założenie Planu Sześćdziesięcioletniego. Jej mieszkańcy jednak wielokrotnie sprzeciwiali się systemowi, który ją stworzył. Pierwszym takim wielkim buntem nowohucian były wydarzenia z 1960 roku, które określa się jako „walkę o krzyż w Nowej Hucie”. Pod koniec lat 70. XX wieku pojawiła się nowohucka organizacja opozycyjna – Chrześcijańska Wspólnota Ludzi Pracy – odwołująca się do

tamtych wydarzeń. Dekada lat 80. to czasy kilkudziesięciu manifestacji ulicznych oraz dwóch ważnych strajków – w 1981 i 1988 roku, a sama Nowa Huta uważana była za bastion Solidarności na południu Polski. Podczas lekcji uczniowie dowiedzą się, w jakich okolicznościach doszło do wyżej wspomnianych wydarzeń, poznają historię ofiar śmiertelnych stanu wojennego w Nowej Hucie i podziemne pisma, które ukazywały się na jej terenie. Lekcja ilustrowana będzie archiwalnymi materiałami fotograficznymi ze zbiorów muzeum.

Słowa kluczowe: październik 1956, krzyż nowohucki, opozycja, Solidarność, zamieszki, strajk na zgniataczu

PROPAGANDA I ZIMNA WOJNA

- ▶ Lekcja muzealna dla uczniów klas VII–VIII
- ▶ Czas trwania: 45 minut

Tematyka lekcji skoncentrowana jest na historii globalnego konfliktu zwanego zimną wojną oraz towarzyszącej mu propagandzie PRL. Podczas zajęć uczniowie zapoznają się z historią i kon-

strukcją nowohuckich schronów jako odpowiedzi na zagrożenia niesione przez potencjalny konflikt oraz rolę Obrony Cywilnej. Lekcja przeprowadzana jest w oryginalnym schronie znajdującym się pod budynkiem Muzeum Nowej Huty.

Słowa kluczowe: budowa Nowej Huty, stonka, zimna wojna, propaganda, bomba atomowa, wojenni podżegacze

NOWA HUTA I JEJ SCHRONY

- ▶ Spacer edukacyjny dla uczniów klas VII–VIII
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia obejmują zwiedzanie wystawy *Atomowa groza. Schrony w Nowej Hucie* wraz z przejściem do schronu znajdującego się na trasie *Podziemna Nowa Huta. Stan zagrożenia* (budynek Zespołu Szkół Mechanicznych nr 3 – os. Szkolne 37)

Nowa Huta – „idealne socjalistyczne miasto” powstałe po II wojnie światowej – kryje wiele

tajemnic. Jedną z nich są wybudowane w jej podziemiach w latach 50. XX wieku schrony przeciwlotnicze, które miały uchronić jej mieszkańców przed skutkami spodziewanej kolejnej wojny. W czasie zajęć uczniowie zapoznają się z infrastrukturą schronową Nowej Huty, a także wybranymi budowlami ochronnymi na świecie.

Słowa kluczowe: zimna wojna, wojna atomowa, schron, filtry powietrza, maski gazowe, obrona cywilna

Podziemna Nowa Huta

STAN ZAGROŻENIA

- ▶ Lekcja muzealna dla uczniów klas VII–VIII
- ▶ Czas trwania: 45 minut

Podczas lekcji uczniowie porozmawiają z prowadzącym o wspólnej dla ludzi i zwierząt potrzebie schronienia się w sytuacjach zagrożenia.

Zapoznają się z zagadnieniem budowy schronów w Nowej Hucie, a także najciekawszymi budowlami ochronnymi na świecie. Będą również mieli okazję zwiedzić oryginalny schron przeciwlotni-

czy z lat 50. XX wieku i zobaczyć jego charakterystyczne elementy.

Słowa kluczowe: zimna wojna, strach, zwierzęce kryjówki, schrony na świecie, wojna atomowa, obrona cywilna

Muzeum Podgórze

OPERACJA MIASTO

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Projektowanie miasta od podstaw to operacja godna najlepszych specjalistów. W czasie zajęć uczniowie dowiedzą się, czym jest miasto i jakie warunki musi spełniać. Na przykładzie miasta Podgórze prześledzimy proces jego powstawania, poznamy najważniejsze dokumenty wydane przy

okazji jego założenia, a także dowiemy się m.in. jakie budynki powinny znajdować się w każdym mieście oraz kto sprawuje w nim władzę. W części praktycznej uczniowie wcielą się w architektów biura projektowego i sami zaprojektują własne miasta, a następnie spróbują przekonać kolegów, że warto w nich zamieszkać.

Słowa kluczowe: miasto, lokacja, historia, herb, projektowanie, urbanistyka

ZAGADKOWE PODGÓRZE

- ▶ Spacer edukacyjny z elementami questingu
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ **Uwaga:** prosimy zwrócić uwagę na odpowiedni ubiór (dostosowany do pogody) oraz wygodne obuwie. Część spaceru prowadzi nieutwardzoną ścieżką

Stare Podgórze skrywa wiele sekretów, wciąż nierozwiązanych zagadek oraz tajemniczych miejsc. Na spacer wyruszymy z Muzeum Podgó-

rza, przejdziemy przez Wzgórze Lasoty i dostrzemy aż do Rynku Podgórskiego. Posługując się specjalną mapą, będziemy wędrować przez najciekawsze miejsca w Podgórzu, poznamy ich historię i odpowiemy na pytania, które pozwolą nam dotrzeć do celu i rozwiązać zagadkę.

Słowa kluczowe: miasto, zabytek, urbanistyka, historia, zwiedzanie, legenda, rynek

DZIEDZICTWO, CZYLI POMYSŁ NA PRZYSZŁOŚĆ

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Każdy nosi w sercu swoją „małą ojczyznę”, w której zawsze znaleźć można bogactwo zabytków, tradycji i zwyczajów (może to być region, miasto, osiedle, albo dom rodzinny). Podczas zajęć uczniowie dowiedzą się, kiedy i w jakich okolicznościach na prawym brzegu Wisły powstało miasto oraz poznają wielokulturowe tradycje

Podgórze. Na jego przykładzie wspólnie zastanowimy się, czym jest dziedzictwo kulturowe, jak je chronić i jak o nim opowiadać, by przekazać je następnym pokoleniom. Na koniec uczestnicy sami zastanowią się nad własnymi „małymi ojczyznami” i spróbują odszukać w nich te elementy, które składają się na ich bogactwo i które warto chronić.

Słowa kluczowe: mała ojczyzna, dziedzictwo, wielokulturowość, tolerancja, ochrona dziedzictwa, zabytek, UNESCO

Z PODGÓRZA DO NIEPODLEGŁOŚCI

- ▶ Lekcja muzealna dla uczniów klas VI–VIII
- ▶ Czas trwania: 90 minut

31 października 1918 roku żołnierze polscy pod dowództwem porucznika Antoniego Stawarsza rozbroili oddziały austriackie w Podgórzu, a następnie przemaszerowali w kierunku Rynku Głównego w Krakowie, niosąc mieszkańcom upragnioną niepodległość. Miasto, przystrojone

z tej okazji w biało-czerwone flagi, jako pierwsze w Polsce odzyskało wolność. Podczas zajęć przyjrzymy się początkom I wojny światowej, siłom, które brały w niej udział oraz opowiemy o kulisach i konsekwencjach buntu w podgórskich koszarach. Zapewniamy, że jest to opowieść godna dobrego filmu!

Słowa kluczowe: niepodległość, I wojna światowa, zabory, święto narodowe, odzyskanie niepodległości, historia

Dom Zwierzyński

JAK POWSTAŁ WIELKI KRAKÓW?

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Kraków jest jak wielkie puzzle, którego części, przez wieki układane obok siebie, stworzyły współczesne miasto. W czasie zajęć poznamy odpowiedzi na szereg pytań: dlaczego Kraków był Wielki, gdzie w urzędowych dokumentach znalazła się krowa i dlaczego czasem trudno wyznaczyć granice miasta? Uczestnicy poznają postać prezydenta Juliusza Lea oraz rozumieją

ideę Wielkiego Krakowa, której efektem było powstanie w latach 1910–1915 nowoczesnej aglomeracji miejskiej. Uczniowie poznają też zasady przyłączenia gmin podkrakowskich do miasta i wspólnie ułożą puzzle tworzące mapę Wielkiego Krakowa. Zdobyte informacje wykorzystają, projektując herb dla swojej „małej ojczyzny”: dzielnicy lub osiedla.

Słowa kluczowe: Wielki Kraków, prezydent Leo, heraldyka, mapa Krakowa, dzielnice

Przystań Muzeum

SZLAKIEM KRAKOWSKIEJ WISŁY

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: warsztaty przeprowadzane są od początku maja do końca października

Podczas zajęć uczestnicy poznają Wisłę – królową polskich rzek, na jej krakowskim odcinku. Zapoznają się z jej historią i znaczeniem dla Krakowa. Dowiedzą się również, jak na przestrzeni wieków

zmieniał się jej bieg, poznają flisaków/włóczków – ludzi rzeki, dla których Wisła była sposobem na życie. Ich pracę uczestnicy zajęć będą mogli poznać poprzez praktykę: wejdą na pokład zacumowanego przy Przystani Muzeum galara, dotkną jego elementów i wyposażenia, odkryją jego działanie i budowę. Spróbują również swoich sił w stawianiu masztu i rzucaniu kotwicy.

Słowa kluczowe: rzeka Wisła, historia i geografia Wisły, flisacy/włóczkowie, szkutnictwo, flis

Kamienica Hipolitów

DOLE I NIEDOLE SŁUŻĄCYCH

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia realizowane są w sali edukacyjnej.

Służąca – mieszkanka każdego szanującego się mieszczańskiego domu, bez pomocy której sprawne zarządzanie domostwem byłoby niemożliwe. Uczestnicy dowiedzą się, kim były i z jakich warstw społecznych pochodziły kobiety pełniące rolę służących i w jakich warunkach przycho-

dziło im mieszkać. Poznają także cały zestaw obowiązków, jakie spoczywały na ich barkach. Zwalczanie problemu uciążliwych insektów, trudy ręcznego prania czy szorowanie podłóg to tylko niektóre z ich zajęć. A czy po spełnieniu codziennych obowiązków służba mogła liczyć na zasłużony odpoczynek? Uczestnicy dowiedzą się, ile czasu wolnego przysługiwało służącym i w jaki sposób go wykorzystywano.

Słowa kluczowe: historia, historia codzienności, gospodarstwo domowe, służąca, obyczaj, XIX wiek

W CZTERECH KĄTACH PRADZIADKÓW

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

- ▶ Uwaga: zajęcia realizowane są w sali edukacyjnej.

Uczestnicy zajęć poznają realia życia XIX-wiecznej rodziny, domowe obowiązki i przywileje każdego z domowników, codzienne oraz odświętne zwyczaje, a także sposoby na przerwanie domowej nudy. Uczestnicy lekcji zapoznają się z wybranymi elementami wyposażenia dawnego mieszkania, których zastosowania mogą obecnie już tylko się domyślać, a także odkryją znajome

im przedmioty, które – pomimo zmiany wyglądu na przestrzeni ponad stu lat – nadal pełnią te same funkcje i są obecne w prawie każdym współczesnym domu.

Słowa kluczowe: historia, historia codzienności, życie codzienne, przodkowie, gospodarstwo domowe

MODOWY ZAWRÓT GŁOWY

- ▶ **Lekcja muzealna**
- ▶ **Czas trwania: 60 minut**
- ▶ **Uwaga:** zajęcia realizowane są w sali edukacyjnej.

Ewolucja mody w XIX wieku nierozzerwalnie połączona była z ówczesnymi wydarzeniami dziejowymi. Dlaczego zrezygnowano z przepychu dworu Ludwika XVI? Skąd inspiracje antykiem?

Jak to było naprawdę z krynoliną? Na te i wiele innych pytań odpowiemy sobie na zajęciach poświęconych modzie w XIX wieku. Na zajęciach wykorzystamy ryciny modowe oraz akcesoria, takie jak: elementy strojów, błyszcząca biżuteria, elegancki frak czy gustowna torebka. W trakcie warsztatów uczestnicy wykonają własne projekty strojów.

Słowa kluczowe: moda, historia mody, historia obyczajów, XIX wiek, strój

W RYTMIE WALCA, CZYLI BALE I ZABAWY W DAWNYM KRAKOWIE

- ▶ **Warsztaty edukacyjne**
- ▶ **Czas trwania: 90 minut**
- ▶ **Uwaga:** zajęcia realizowane są w sali edukacyjnej.

Ponad sto lat temu, podobnie jak współcześnie, okres karnawału był okazją do hucznych zabaw i uroczystych balów. Zarówno arystokracja, jak i mieszczaństwo z wielką pieczołowitością przygotowywali się do rozmaitych zabaw, bądź... dla znalezienia dobrych kandydatów i kandydatek

na męża lub żonę. W trakcie warsztatów dzieci dowiedzą się m.in.: jak przygotować się do balu i co na siebie włożyć, jak wykonać modną fryzurę za pomocą lokówki, co zrobić z uszkodzoną lub ubrudzoną suknią w czasie balu, czy wachlarz służył tylko do wachlowania oraz po co pannie karnet balowy i co to właściwie jest. Uczestnicy warsztatów będą również mieli okazję stworzyć własne karnawałowe maski, kotyliony oraz zaprojektować niepowtarzalny wachlarz lub ozdobną muchę.

Słowa kluczowe: historia, historia codzienności, historia zabawy, karnawał, XIX wiek, bal maskowy, kotylion

Stara Synagoga

ZIEMIA OBIECANA

STAROŻYTNY IZRAEL A WSPÓŁCZESNY IZRAEL

- ▶ **Lekcja muzealna**
- ▶ **Czas trwania: 90 minut**

W czasie lekcji omawiana jest historia narodu żydowskiego, począwszy od starożytnego Izraela aż do współczesnego państwa, powstałego w 1948 roku. Nawiązania do znanych z Biblii miejsc i postaci, takich jak: Abraham, Mojżesz, król Da-

wid i Salomon, Herod, Świątynia Jerozolimska. Wyjaśnione zostaną pojęcia: Kanaan, Erec Izrael, Syjon, Palestyna, Mandat Palestyny, diaspora. Omówiona zostanie charakterystyka dwóch największych izraelskich miast: Jerozolimy – nazywanej miastem trzech religii i Tel Awiwu – nowoczesnego miasta o polskich korzeniach.

Słowa kluczowe: Syjon, Izrael, Jerozolima, diaspora

BOGACTWO TRADYCJI – ZWYCZAJE ŚWIĄTECZNE

- ▶ **Lekcja interaktywna na wystawie**
Dzieje i kultura Żydów krakowskich
- ▶ **Czas trwania: 90 minut**

Podczas lekcji omawiane są zasady judaizmu oraz przedmioty związane z kultem religijnym stanowiące wyposażenie synagogi (np. zwój Tory) i domu. Uczestnicy poznają męski ubiór modli-

tewny – tałas (szal modlitewny), tefilin (kostki modlitewne) oraz tradycyjny strój żydowski – męski i kobiecy, a także jego symboliczne znaczenie. W synagodze mężczyźni (główna sala modlitewna) prezentowane są najważniejsze święta religijnego kalendarza żydowskiego, takie jak: Szabat, Chanuka, Purim, Pesach.

Słowa kluczowe: Tora, synagoga, tradycja, kalendarz

DOM – CEREMONIE ŻYCIA RODZINNEGO

- ▶ **Lekcja interaktywna na wystawie**
Dzieje i kultura Żydów krakowskich
- ▶ **Czas trwania: 90 minut**

Tematem lekcji są ceremonie życia rodzinnego Żydów – obrzędy związane z narodzinami dziecka, ceremonia zaślubin, zwyczaje pogrzebowe, a także zagadnienia związane z życiem codzien-

nym, takie jak: kuchnia żydowska, nauka w chederze (szkole religijnej), życie małżeńskie oraz tradycyjny strój żydowski. Podczas zajęć omawiane są również podstawowe zasady judaizmu oraz najważniejsze przedmioty kultu religijnego (Tora, menora, mezuz).

Słowa kluczowe: koszerność, bar micwa, tałas, ketuba, mezuz

JUDAIZM – PODSTAWY RELIGII NARODOWEJ ŻYDÓW

- ▶ **Lekcja interaktywna na wystawie**
Dzieje i kultura Żydów krakowskich dla uczniów klas VII–VIII
- ▶ **Czas trwania: 90 minut**

Lekcja wprowadza uczniów w świat monoteistycznej religii narodowej Żydów. W trakcie zajęć wyjaśnia się pojęcia Pisma Świętego (kanon Biblii Hebrajskiej – Tanach, Tora) oraz funkcje i wyposażenie budynków sakralnych – Świątyni Jerozolimskiej i synagogi. Omawiane są również

wybrane tradycyjne święta żydowskie. Podczas zajęć uczniowie mają również okazję zobaczyć przykłady kultury materialnej Żydów, np. zwój Tory, mezuzę, elementy męskiego stroju modlitewnego (tałas, tefilin). Lekcja ma charakter zajęć interaktywnych, z wykorzystaniem pomocy naukowych oraz zwiedzenia Starej Synagogi jako przykładu tradycyjnego domu modlitwy i ekspozycji.

Słowa kluczowe: Tanach, Biblia, Dekalog, Prawo

HISTORIA ŻYDÓW W POLSCE – OBRAZKI Z HISTORII

- ▶ **Lekcja muzealna dla uczniów klas VII–VIII**
- ▶ **Czas trwania: 90 minut**

Podczas lekcji omawiane są następujące zagadnienia: przyczyny pojawienia się osadnictwa Żydów w Polsce, miastotwórcza rola Żydów, ich zawody i zajęcia, przywileje nadawane Żydom przez panujących, organizacja wewnętrzna gmin żydowskich, złoty wiek Żydów polskich, czasy

upadku, Żydzi na ziemiach polskich pod zaborem, udział w walkach o niepodległość Polski, asymilacja na przykładzie Krakowa, Żydzi w życiu samorządowym, gospodarczym, politycznym, kulturalnym miast (np. Kraków, Warszawa, Lublin) w okresie międzywojennym.

Słowa kluczowe: Polin, kahał, Kazimierz Wielki, Sejm Czterech Ziem

LOSZN-KOJDESZ I MAME-LOSZN O JĘZYKU HEBRAJSKIM I JĘZYKU JIDISZ

- ▶ **Warsztaty muzealne dla uczniów klas VII–VIII**
- ▶ **Czas trwania: 120 minut**

Podczas zajęć omawiana jest charakterystyka języka jidysz i języka hebrajskiego. Zaprezentowane zostaną różnice pomiędzy językami,

np. czym różni się biblijny hebrajski od współczesnego. Uczestnicy zajęć zapoznają się z brzmieniem języków żydowskich na przykładzie muzyki tradycyjnej i współczesnej. Prowadzący razem z uczestnikami wskażą wpływ tych dwóch języków na język polski i odwrotnie. Na lekcji zapre-

zentowany zostanie także zwój Tory i omówiony sposób jego powstawania. Uczestnicy zapoznają się z podstawami alfabetu hebrajskiego, aby samodzielnie zapisać swoje imię.

Słowa kluczowe: pismo, język, jidysz, hebrajski, alfabet

MACHABEUSZE SPORTU ŻYDOWSKIE KLUBY SPORTOWE W KRAKOWIE

- ▶ Lekcja muzealna dla uczniów klas VII–VIII
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Uczestnicy zajęć poznają życie sportowe krakowskich Żydów. Zostaną przywołani najbardziej zasłużeni żydowscy sportowcy, tacy jak piłkarz Leon Sperling, pływak i piłkarz wodny Juliusz Ritterman, sprinterka Maryla Freiwald, narciarz Henryk Mueckenbrunn i wielu innych. Zaprezentowane zostaną kluby żydowskie, ich sekcje sportowe oraz obiekty sportowe. Kilka tysięcy zawodniczek i zawodników z ponad 20 żydowskich klubów Krakowa z powodzeniem rywalizowało

z zawodnikami polskimi w takich dyscyplinach jak boks, lawn-tenis, tenis stołowy czy lekkoatletyka. Sportowcy ci reprezentowali również Polskę na zainaugurowanych w 1932 roku w Tel Awiwie Igrzyskach Makkabejskich, które wygrała. Punktem kulminacyjnym żydowskiego ruchu sportowego w Polsce przed II wojną światową były Zimowe Igrzyska Makkabi zorganizowane w Zakopanem w 1933 roku, również wygrane przez reprezentację polskich Żydów.

Słowa kluczowe: sport, Makkabi, Makkabiada, żydowski klub sportowy, żydowskie towarzystwo gimnastyczne, żydowskie towarzystwo sportowe

Rydlówka

CO KRYJE SKRZYNIA? PO CO PANNIE KORONA?

- ▶ Warsztaty z elementami questingu
- ▶ Czas trwania: 60–75 minut

Uwaga: zajęcia dostępne również w języku angielskim.

Uczestnicy będą mogli nie tylko zwiedzić Rydlówkę, dowiadując się, co to za miejsce i z jakimi wydarzeniami się wiąże, ale przede wszystkim odkryć różne jej tajemnice. Uwaga dzieci

skoncentruje się na najsłynniejszym polskim weselu. Porozmawiamy o zwyczajach i obrzędach weselnych. Uczestnicy odkryją, dlaczego kiedyś panna młoda płakała, czym była korona kwietna, a czym czepiec oraz co cennego skrywała skrzynia krakowska. Wspólnie zaśpiewamy i może nawet zatańczymy podczas odtwarzania zabaw weselnych.

Słowa kluczowe: folklor, zwyczaje, obrzędy, wieś, historia, sztuka, Młoda Polska

Thesaurus Cracoviensis

GRA O ARTEFAKT

- ▶ Lekcja interaktywna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Czy Thesaurus Cracoviensis, czyli współczesny Krakowski Skarbiec, w którym przechowywane są muzealne artefakty, może pełnić funkcję ogromnej planszy do gry? Ależ tak! Podczas zajęć podzieleni na drużyny uczniowie rozegrają

tu grę, która dotyczyć będzie kolekcji – bractw cechowych, teatraliów, militariów, kultury materialnej, folkloru i tradycji Krakowa. Poprawne odpowiedzi i prawidłowo wykonane zadania nagradzane będą wydrukami artefaktów, lecz wiedza, którą zdobędą uczestnicy będzie bezcenna!

Słowa kluczowe: artefakt, plansza, kolekcja, współpraca, współzawodnictwo

CZEŚĆ! NAZYWAM SIĘ...

- ▶ Lekcja interaktywna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Muzealne magazyny pełne są niezwykłych artefaktów, a każdy z nich ma swój niepowtarzalny „życiorys”. Uczestnicy zajęć poznają historie wybranych muzealiów, a także złożony proces wery-

fikacji ich wartości jako obiektów zabytkowych. Zadaniem uczniów będzie samodzielna analiza wybranego eksponatu połączona z próbą naszkicowania jego „życiorysu” oraz osobistych emocji i refleksji, które ten obiekt w nich wywołuje.

Słowa kluczowe: artefakt, mieszkanie, życiorys, opowieść, emocje

SKARBIEC OD KUCHNI

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Podczas zajęć uczestnicy zwiedzą magazyn zbiorów i pracownię konserwacji. Zajęcia prowadzone będą w podziale na dwie grupy w systemie rotacyjnym (dwa tematy po około 45 min). Pracownik oddziału w ramach przygotowanej

trasy zwiedzania zapozna uczestników z ideą otwartego magazynu zbiorów. Konserwator dzieł sztuki zaprezentuje poszczególne pracownie konserwacji, opowie o realizowanych aktualnie pracach, przybliży specyfikę pracowni i związany z tym warsztat i urządzenia.

Słowa kluczowe: zbiory, kolekcja, konserwacja, bezpieczeństwo zbiorów

SPOTKANIE Z KONSERWATOREM DZIEŁ SZTUKI

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla uczniów klas VI–VIII
- ▶ Czas trwania: 120 minut
- ▶ Uwaga: opiekun grupy ma do wyboru dwa z sześciu proponowanych poniżej bloków tematycznych. Zajęcia prowadzone będą w podziale na dwie grupy w systemie rotacyjnym (dwa tematy po około 45 min)

Warsztaty prowadzone przez specjalistów z Pracowni Konserwacji Muzeum Krakowa. Podczas zajęć uczestnicy odwiedzają Pracownię Konserwacji, a w ramach wybranych warsztatów poznają zagadnienia, z którymi mierzą się konserwatorzy w swojej pracy.

podstawowe techniki i materiały wykorzystywane do budowy szopek, ich konstrukcji, zdobień oraz konserwacji. W części praktycznej – wykonanie elementu szopki ze zdobieniami.

3. W PRACOWNI KONSERWACJI PAPIERU

W trakcie zajęć uczniowie zapoznają się z budową książki. Poznają szczegóły pracy introligatora – kolejne etapy przygotowania okładki, składania i szycia stron, a także zastosowania narzędzi, takich jak: szywnica, prasa ręczna i kostka introligatorska. W części praktycznej (do wyboru w trakcie zamawiania warsztatu) – wykonanie notesu lub ozdobnego papieru (w tym przypadku do odbioru w umówionym terminie).

1. W PRACOWNI KONSERWACJI TKANIN

W trakcie zajęć uczniowie zapoznają się z podstawowymi rodzajami zdobień tkanin, takimi jak hafty, aplikacje i malowidła. Omówione zostaną nie tylko tradycyjne techniki ich tworzenia, ale również materiały do tego wykorzystywane. Podczas wizyty w pracowni obejrzą narzędzia i urządzenia stosowane przez konserwatorów. W części praktycznej – wykonanie próbki haftu.

4. W PRACOWNI KONSERWACJI METALU

Podczas zajęć uczestnicy zapoznają się z trudną, lecz fascynującą dziedziną sztuki, jaką jest metaloplastyka. W części teoretycznej zostaną omówione rodzaje metali, ich stopy i właściwości plastyczne, a także wyzwania, z jakimi muszą się mierzyć konserwatorzy metalu. W części praktycznej – pokaz robienia kopii monety z żywicy epoksydowej.

2. W PRACOWNI KONSERWACJI SZOPEK

W trakcie zajęć uczniowie zapoznają się z elementami konstrukcji szopki w oparciu o wybrany przykład z kolekcji MK. Zostaną zaprezentowane

5. W PRACOWNI KONSERWACJI MEBLI I RZEŻBY

Podczas zajęć uczestnikom przybliżona zostanie krótka historia sztuki polotniczej oraz rodzaje

materiałów i technik stosowanych w tej dziedzinie na przestrzeni wieków. Uczniowie będą mieli okazję poznać mozolny i czasochłonny proces rekonstrukcji obiektu, zanim zostanie poddany złoceniu. W części praktycznej – wykonanie złocenia szlagentem.

6. W PRACOWNI KONSERWACJI MALARSTWA

Podczas zajęć uczestnicy poznają wybrane techniki malarskie oraz rodzaje podłoży z nimi

związanych. Omówione zostaną materiały i narzędzia stosowane przez konserwatorów malarstwa a także zasady ekspozycji i przechowywania obrazów. W części praktycznej – przygotowanie podłoży do różnych technik malarskich.

Słowa kluczowe: konserwacja, techniki artystyczne, sztuka, kolekcje

Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego

WILCZE TROPY – ŚLADEM GEN. ROBERTA BADEN-POWELLA

- Gra terenowa
- Czas trwania: 60 minut

Zapraszamy do udziału w grze terenowej szlakiem przygód gen. Roberta Baden-Powella, założyciela skautingu. Eksplorując otoczenie jugowickiego fortu, śledząc mapę i rozwiązując różnorakie zadania, uczestnicy dowiedzą się,

jak powstał skauting, co wspólnego miał Bi-Pi z wilkiem i hipopotamem, dlaczego skauci witają się lewą ręką oraz co oznacza słowo *Jamboree*. Zapraszamy do wspólnej przygody pełnej emocji i dobrej zabawy!

Słowa kluczowe: scouting, Robert Baden-Powell, wojny burskie, kolonializm, wychowanie młodzieży

TAJEMNICE FORTU 52A JUGOWICE

- Spacer edukacyjny
- Czas trwania: 75 minut

W trakcie spaceru uczestnicy poznają historię Fortu 52a Jugowice. Dowiedzą się czym był fort pancerny z końca XIX wieku i dlaczego został ulokowany w tym właśnie miejscu. Zaprezentowane zostanie odrestaurowane wnętrze obiektu, pomieszczenia przeznaczone na koszary,

wieżyczki strzelnicze oraz tzw. ściana narażona. Uczestnicy dowiedzą się też, jak wyglądały realia stacjonowania załogi w okresie wojennym i pokojowym. Poznają również losy fortu po oddaniu go do użytku cywilnego oraz historię jego rewitalizacji.

Słowa kluczowe: Twierdza Kraków, armia Austro-Węgier, fort pancerny, architektura forteczna, Fort 52a Jugowice

ŻYCIE CODZIENNE ŻOŁNIERZY C.K. TWIERDZY KRAKÓW

- Lekcja muzealna
- Czas trwania: 60 minut

W trakcie zajęć uczestnicy dowiedzą się, dlaczego w XIX-wiecznym Krakowie stacjonowali żołnierze należący do armii austro-węgierskiej, gdzie mieszkali w czasie pokoju, a gdzie w trakcie wojny, gdzie ćwiczyli swoje umiejętności i do jakich formacji należeli. Opowiemy również, jak wyglądały ich mundury, wyposażenie i broń, czym było zaplecze twierdzy i co z jego bogatego zasobu zachowało się do dnia dzisiejszego. Poznamy Szkołę Kadetów Piechoty w Łobzowie,

koszary Arcyksięcia Rudolfa i Cesarza Franciszka Józefa, gmachy szpitala garnizonowego na Wawelu, arsenał, prochownię, piekarnię forteczną oraz wiele innych ciekawych miejsc. Ilustracją do tematu będą materiały w postaci historycznych map, schematów, zdjęć archiwalnych i współczesnych, a także rekonstrukcje cyfrowe. Zajęcia są w całości realizowane w odrestaurowanym Fortcie 52a Jugowice, stanowiącym fragment Twierdzy Kraków.

Słowa kluczowe: Twierdza Kraków, armia Austro-Węgier, architektura forteczna, historia Krakowa

WIELKA WOJNA U WRÓT KRAKOWSKIEJ TWIERDZY

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

W trakcie lekcji uczestnicy poznają przebieg działań wojennych podczas bitwy o Kraków w listopadzie i grudniu 1914 roku. Dowiedzą się, co się działo na tyłach frontu – jak przebiegała ewakuacja ludności cywilnej, pomoc rannym, jak funkcjonowały szpitale. Opowiemy również

o tym, gdzie zatrzymała się ofensywa rosyjska, co działo się z jeńcami wojennymi oraz gdzie chowano poległych żołnierzy. Odszukamy na mapie wzgórze Kaim i dowiemy się, o czym przypomina znajdujący się na nim obelisk. Temat zostanie zilustrowany materiałami w postaci map, schematów, zdjęć archiwalnych i współczesnych.

Słowa kluczowe: Twierdza Kraków, I wojna światowa, bitwa o Kraków, armia Austro-Węgier, ludność cywilna

HISTORIA HARCERSTWA W PIGUŁCE

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 75 minut

Wystawa *Harcerskie ścieżki* opowiada o fenomenie i dziejach ruchu harcerskiego w Polsce. Uczestnicy dowiedzą się, czym był skauting oraz jak trafił na ziemię polskie, kim był Robert Baden-Powell, Olga i Andrzej Małkowscy czy Kazimierz Lutosławski. Poznają bogatą historię ruchu harcerskiego, jego tradycję i metodykę.

Oprócz części poświęconej dziejom organizacji zobaczą również, jak harcerze pracują obecnie, co robią ciekawego, ile organizacji znajduje się pod patronatem prezydenta i czym się one między sobą różnią. Zajęcia są dedykowane szczególnie osobom, które nie miały doświadczenia z harcerstwem.

Słowa kluczowe: harcerstwo, wychowanie młodzieży, Olga i Andrzej Małkowscy, niepodległość, II wojna światowa, komunizm, Solidarność

SKAUTING PLUS NIEPODLEGŁOŚĆ

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Założyciel polskiego harcerstwa Andrzej Małkowski powiedział kiedyś, że „harcerstwo to skauting plus niepodległość”. W tym duchu harcerze od samego początku istnienia ruchu angażowali się w walki o odrodzenie państwa polskiego. Wraz z wybuchem I wojny światowej ich działania jeszcze bardziej przybrały na sile. Służyli w Legionach i Polskiej Organizacji Wojskowej. Pełnili służbę pomocniczą, prowadzili szpitale, opiekując się zarówno żołnierzami, jak

i cywilami. Od 1918 roku wstępowali do samobron, Armii Ochotniczej i Straży Granicznej. Brali udział w rozbrajaniu armii zaboreczych, agitacji na rzecz plebiscytów o przynależność terenów spornych do Polski, w powstaniu wielkopolskim i powstaniach śląskich oraz w wojnie polsko-bolszewickiej. Ramy czasowe zagadnień poruszanych na zajęciach obejmują lata 1914–1921. W czasie zajęć zostaną wykorzystane zdjęcia i materiały archiwalne.

Słowa kluczowe: harcerstwo, niepodległość, wojna polsko-bolszewicka, Legiony Polskie, powstanie wielkopolskie, powstania śląskie

„SZKOŁA ZA LASEM”, CZYLI HARCERSTWO W OKUPOWANEJ POLSCE

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

W czasie lekcji uczniowie przypomną sobie najważniejsze wydarzenia II wojny światowej, a także poznają lokalną historię z perspektywy harcerzy. Lekcja odbywa się na wystawie *Harcerskie ścieżki*, gdzie z pomocą muzealnych eksponatów cofniemy się w czasie do okresu

okupowanej Polski. Uczniowie usłyszą opowieści o Szarych Szeregach i Związku Koniczyn. Pozną zarówno historie znane z książki *Kamienie na szaniec* Aleksandra Kamińskiego, jak i inne – np. dotyczące Akcji Koppe. Uwaga młodzieży zostanie zwrócona zwłaszcza na działalność krakowskich harcerzy i historię podgórszkiego plutonu „Alicja”. Wyjaśnimy również, czym był „Goniec

Krakowski”. W czasie lekcji zostaną wykorzystane zdjęcia i materiały archiwalne.

Słowa kluczowe: II wojna światowa, Szare Szeregi, Związek Koniczyn, Armia Krajowa, konspiracja, harcerstwo, Akcja Koppe, Kamienie na szaniec, gadzinówka

Dział Edukacji

W DOBRYM STYLU – ROMANIZM I GOTYK

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Choć średniowiecze było istnieć wieki temu, to dzieła wówczas stworzone przetrwały próbę czasu i możemy je podziwiać po dziś dzień. Również na ziemiach polskich, więc i w Krakowie, zachowało się wiele przykładów dawnego budownictwa. W średniowieczu wykształciły się dwa wielkie style architektoniczne – romanizm i gotyk. Sztuka romańska tryumfowała na terenie Francji i Niemiec. Kościoły pełniły wówczas nie tylko rolę sakralną, ale były także schronieniem dla mieszkańców podczas licznych najazdów. Stąd właśnie w budownictwie romańskim królowały solidne ka-

mienne mury, wąskie otwory okienne czy masywne wieże. Z kolei sztuka gotycka zamieniła kamień na cegłę, a małe okna na wielkie ostrołukowe przestrzenie wypełnione kolorowymi witrażami. Zapraszamy na spacer, podczas którego na żywo zobaczymy najlepsze przykłady romanizmu i gotyku, jakie zachowały się w Krakowie. Na naszej trasie będą kościoły, obiekty miejskie i budynki uniwersyteckie. Odkryjemy wspólnie tajniki dawnej architektury i wyjaśnimy takie pojęcia, jak biforium, pinakiel czy maswerk.

Słowa kluczowe: romanizm, biforium, gotyk, Kazimierz Wielki, św. Wojciech, średniowiecze, kościół Mariacki, witraż, maswerk, pinakiel, Collegium Maius

W DOBRYM STYLU – RENESANS

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Epoka renesansu to czas rozwoju nauki i kultury, wielkich odkryć geograficznych oraz postawienia człowieka w centrum zainteresowań (humanizm). To także moment odrodzenia sztuki, która poszukiwała wzorców w świecie antycznym. Renesans rozkwitł w Italii i stamtąd właśnie dotarł do Krakowa. Wszak w XVI wieku na tronie polskim zasiadła Bona Sforza, która pochodziła z włoskiego miasta Bari. Nic więc dziwnego, że najlepszych przykładów architektury renesansowej należy

szukać na wzgórzu wawelskim. To tam będziemy podziwiać wielki arkadowy dziedziniec, który pamięta czasy ostatnich Jagiellonów. Tam również znajduje się pierwsza na ziemiach polskich królewska kaplica grobowa. Zapraszamy na spacer, podczas którego odwiedzimy Wawel i wejdziemy w ulicę Kanoniczą, by podziwiać wspaniałe renesansowe kamienice i założenia pałaców miejskich. Odwiedzimy także Rynek Główny. Odkryjemy tajniki renesansowej sztuki i wyjaśnimy takie pojęcia, jak panoplium, kopuła, czy maskaron.

Słowa kluczowe: renesans, kamienica, maskaron, arabeska, Zygmunt Stary, panoplium, kopuła, maskaron

W DOBRYM STYLU – BAROK

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Za ojczyznę stylu barokowego uznaje się Włochy. Po uporządkowanym, nawiązującym do antyku renesansie przyszedł czas na twórczość pełną dynamiki i nieregularnych form, sztukę, która miała fascynować i zaskakiwać jednocześnie. Barok w architekturze i sztuce brawurowo wkroczył do Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Zdobył dwór królewski, odmienił wnętrza świątyń, napełnił wzniosłością miejskie ulice, kamienicom nadał dostojny charakter, a publiczne budowle i magnackie pałace napełnił bogactwem i przepychem. W Krakowie najbardziej znamienite przykłady

stylu barokowego odnajdziemy w kolegiacie św. Anny, w kościele św. św. Piotra i Pawła, na Kleparzu, Salwatorze, a nawet prastarym wzgórzu wawelskim. Oglądając arcydzieła barokowej architektury i sztuki Krakowa, poznamy genezę tego stylu. Nauczymy się rozpoznawać jego charakterystyczne elementy, zaznajomimy się ze znakomitymi artystami i ideami którym podporządkowali swoją twórczość. Odkryjemy wspólnie tajniki barokowej architektury i poznamy takie pojęcia, jak stiuk, danse macabre, czy iluzja.

Słowa kluczowe: styl w sztuce, barok, kontrreformacja, sarmatyzm, mistycyzm, architektura, vanitas, danse macabre, stiuk, putto, iluzja, Baltazar Fontana

NOWY ROK DRZEW

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Stara Synagoga
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia przeprowadzane są w okresie styczeń-luty.

W tradycji żydowskiej są cztery daty, które określane są mianem Nowego Roku. Jedną z nich przypada na przełomie stycznia i lutego, kiedy w Izraelu rozpoczyna się pora deszczowa, rusza wegetacja roślin, a w drzewach zaczynają krążyć życiodajne soki. W tym czasie Żydzi obchodzą święto Tu Bi Szwat, zwane Nowym Rokiem

Drzew. Podczas warsztatów dzieci tworzą drzewo przestrzenne i zapoznają się z zaczerpniętą z tradycji żydowskiej symboliką wybranych drzew i owoców. Starsi uczniowie, za pomocą metody twórczej Celestyna Freineta, ułożą opowiadania inspirowane biblijną symboliką i ciekawostkami z książki leśnika Petera Wohllebena *Sekretne życie drzew*. Uczestnicy warsztatów będą też mogli degustować owoce i nasiona charakterystyczne dla Ziemi Izraela, takie jak: daktyle, mandarynki, oliwki, figi, granaty czy migdały.

Słowa kluczowe: ekologia, święta, drzewa, judaizm, kalendarz

SZOPKA KRAKOWSKA

- ▶ Warsztaty plastyczne dla uczniów klas IV-VI
- ▶ Pałac Krzysztofora
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia przeprowadzane są w czasie otwarcia Pokonkursowej Wystawy Szopek Krakowskich.

Tradycja budowania szopki krakowskiej – inspirowanego miejską architekturą „pałacyku” z drewna i staniolu – wywodzi się z przedmieść Krakowa. Tamtejsi murarze i robotnicy budowlani tworzyli szopki bożonarodzeniowe, z którymi odwiedzali później mieszczańskie domy, odgrywając jasełka. Tak oto narodziła się charakterystyczna odmiana tych konstrukcji określana mianem szopki krakowskiej. Podczas warsztatów dzieci zapoznają się z historią oraz kolejnymi etapami budowy szopki krakowskiej, a także charakterystycznymi metodami i technikami ich powstawania. W drugiej części zajęć uczestnicy zaprojektują własną szopkę, twórczo przetwarzając zdobytą uprzednio wiedzę i wykorzystując, w zależności od wieku, różne techniki i metody pracy twórczej.

Słowa kluczowe: tradycja, szopka krakowska, staniol, konkurs szopek

ŚWIAT NA CHOINCE

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Dom Zwierzyński
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: warsztaty przeprowadzane są w okresie Świąt Bożego Narodzenia.

Zgodnie z tradycją w przedmiejskich domach ozdoby choinkowe wykonywano własnoręcznie. W listopadowe i grudniowe wieczory dzieci pod okiem dorosłych przygotowywały zabawki

i dekoracje, które ozdabiały później świąteczne drzewka. Podczas zajęć uczniowie poznają dawne zwyczaje związane z bożonarodzeniowymi sposobami dekorowania domu oraz przygotowują tradycyjne zabawki choinkowe z papieru, bibuły i naturalnych materiałów, takich jak szyszki, słoma, orzechy czy... opłatek.

Słowa kluczowe: Boże Narodzenie, tradycja, zwyczaje, ozdoby choinkowe, rękodzieło

Oferta okazjonalna - WIOSNA

EMAUS NA ZWIERZYŃCU: DRZEWKA

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Dom Zwierzyniecki
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ **Uwaga:** warsztaty przeprowadzane są w okresie Świąt Wielkanocnych.

Emaus to tradycyjny zwierzyniecki odpust, który na stałe wpisał się w wielkanocne zwyczaje Krakowa. Na emausowych kramach sprzedaje się charakterystyczne zabawki, takie jak gliniane

ptaszki czy drzewka życia. Podczas zajęć dzieci poznają nie tylko najważniejsze wielkanocne tradycje Zwierzynca, ale także innych części Krakowa: oprócz Emausu również Rękawkę oraz Pucheroki. Następnie przygotowują własne, ale tradycyjne drzewko emausowe lub inną wybraną zabawkę odpustową.

Słowa kluczowe: Wielkanoc, Emaus, tradycja, zwyczaje, święta, konkurs, drzewko emausowe

ŚWIĄTECZNY KOGEL-MOGEL, CZYLI WIELKANOC PO KRAKOWSKU

- ▶ Warsztaty edukacyjne dla uczniów klas IV-VI
- ▶ Pałac Krzysztofory
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Uwaga: warsztaty przeprowadzane są w okresie Świąt Wielkanocnych.

Zajęcia, w trakcie których dzieci poznają różnorodność zwyczajów i obrzędów związanych ze świętami Wielkiejnocy. Począwszy od Niedzieli

Palmowej, przez obchody Wielkiego Tygodnia, po zwierzyniecki odpust Emaus i prasłowiańską Rękawkę pod kopcem Krakusa. Uczestnicy dowiadują się również, kim są pucheroki i mają możliwość przymierzenia pucherokowej czapki. W części praktycznej dzieci wykonują prace plastyczne – ozdabiają jajka wielkanocne.

Słowa kluczowe: tradycja, Wielkanoc, pucheroki, Emaus, Rękawka, pisanki

ROBIMY KOTYLIONY, CZYLI WARSZTATY W BARWACH BIAŁO-CZERWONYCH

- ▶ Warsztaty plastyczne
- ▶ Pałac Krzysztofory
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Podczas warsztatów uczestnicy poznają tło historyczne wydarzeń towarzyszących odrodzeniu się państwa polskiego w 1918 roku (ze szczególnym uwzględnieniem Krakowa) oraz związane z tym procesem postaci, m.in. Józefa Piłsudskiego i Antoniego Stawarza. Mają również okazję obejrzeć wybrane eksponaty pochodzące

ze zbiorów Muzeum Krakowa, nawiązujące do tematu spotkania. W części praktycznej uczestnicy wykonują kokardy narodowe, będące jednym z patriotycznych symboli Polaków. Warsztaty pozwalają na poznanie najważniejszych polskich tradycji narodowo-patriotycznych, a tym samym kształtują postawę świadomego obywatela.

Słowa kluczowe: niepodległość, rozbiory, zabory, legiony, Józef Piłsudski, piechota, ułani, kokarda narodowa, mundury, Antoni Stawarz

TADEUSZ KOŚCIUSZKO – ŻOŁNIERZ WOLNOŚCI

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Pałac Krzysztofory
- ▶ Czas trwania: ok. 60 minut

Tadeusz Kościuszko w 1794 roku przysięgał na Rynku krakowskim walczyć w obronie Rzeczypospolitej. Ten akt był jednocześnie początkiem insurekcji kościuszkowskiej. W marcu corocznie obchodzimy rocznicę tego wydarzenia, w związ-

ku z czym podczas lekcji przybliżymy postać naszego bohatera, jednocześnie prezentując pamiątki oraz repliki mundurów z okresu insurekcji zgromadzone przez Muzeum Krakowa w przestrzeni wystawy stałej *Kraków od początku, bez końca*.

Słowa kluczowe: 24 marca 1794 r., Tadeusz Kościuszko, insurekcja, Józef Wodzicki, mundury

ŚLADAMI TADEUSZA KOŚCIUSZKI

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Pałac Krzysztofory
- ▶ Czas trwania: ok. 60 minut

Poprzez przysięgę Tadeusza Kościuszki Kraków stał się miejscem symbolicznego wybuchu insurekcji. W roku 2024 przypada 230. rocznica tego czynu i walki w obronie Rzeczypospolitej, w związku z czym udamy się śladami Tadeusza

Kościuszki wokół krakowskiego Starego Miasta. Spacer rozpocznie się w Pałacu Krzysztofory i ruszy poprzez Rynek miejscami związanymi z naszym bohaterem narodowym. Po drodze przedstawione będą szczegóły związane z wydarzeniami 1794 roku.

Słowa kluczowe: Rynek Główny, kamienica Szara, wieża Ratuszowa, przysięga, ul. Loretańska, kamienica Pod Orłem

Oferta okazjonalna - JESIEŃ

ROBIMY KOTYLIONY, CZYLI WARSZTATY W BARWACH BIAŁO-CZERWONYCH

- ▶ Warsztaty plastyczne
- ▶ Pałac Krzysztofory
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Podczas warsztatów uczestnicy poznają tło historyczne wydarzeń towarzyszących odrodzeniu się państwa polskiego w 1918 roku (ze szczególnym uwzględnieniem Krakowa) oraz związane z tym procesem postaci, m.in. Józefa Piłsudskiego i Antoniego Stawarza. Mają również okazję obejrzeć wybrane eksponaty pochodzące

ze zbiorów Muzeum Krakowa, nawiązujące do tematu spotkania. W części praktycznej uczestnicy wykonują kokardy narodowe, będące jednym z patriotycznych symboli Polaków. Warsztaty pozwalają na poznanie najważniejszych polskich tradycji narodowo-patriotycznych, a tym samym kształtują postawę świadomego obywatela.

Słowa kluczowe: niepodległość, rozbiory, zabory, legiony, Józef Piłsudski, piechota, ułani, kokarda narodowa, mundury, Antoni Stawarz

Piasecki

Wystawa stała: *Kraków od początku, bez końca*
Pałac Krzysztoforów
fot. Marcin Gulis

SZKOŁY
PONAD-
PODSTAWOWE

Pałac Krzysztoforowy

LOKUJEMY ŚREDNIOWIECZNE MIASTO

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Na wystawie *Kraków od początku, bez końca* uczestnicy zajęć zobaczą, jak wyglądał Kraków przed Wielką Lokacją 1257 roku i co się w nim zmieniło w jej wyniku. Oglądając faksymile aktu lokacyjnego poznają jego najważniejsze postanowienia. Porównując plan Krakowa, Kazimierza

i Kleparza, wskażą wspólne elementy, niezbędne dla średniowiecznego miasta lokowanego na prawie magdeburskim (rynek, farę miejską, ratusz i kramy) oraz role, jakie pełniły. Uzbrojeni w tę wiedzę uczestnicy zaprojektują – za pomocą drewnianych klocków – własne średniowieczne miasto.

Słowa kluczowe: lokacja, Bolesław Wstydlivy, Rynek Główny, projektowanie, budowanie z klocków, kreatywność

OBYWATEL CZY MIESZKANIEC, CZYLI JAK SIĘ KIEDYŚ ŻYŁO W KRAKOWIE

- ▶ Warsztaty interaktywne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Kraków przez wieki był miastem stołecznym, siedzibą królów, a jednocześnie miejscem skupiającym rzesze ludzi z całej Europy. Ta mieszanina osób zebrana w jednym ośrodku miejskim pełniła konkretne funkcje oraz miała różne prawa i obowiązki. Podczas zwiedzania wystawy uczestnicy poznają historię ratusza – centralnego punktu na mapie miasta oraz funkcje, jakie spełniał. Dowiedzą się również, kim byli ludzie sprawujący

w mieście władzę. Poznają także dzieje państwa, patrząc na nie z nietypowego punktu widzenia – przez pryzmat miasta i jego mieszkańców, od czasów średniowiecza po utratę niepodległości. Zwieńczeniem zajęć są warsztaty, podczas których uczestnicy, stając przed decyzjami analogicznymi do tych, przed którymi stali nasi przodkowie, poznają ich historyczny przebieg i skutki.

Słowa kluczowe: mieszczenie, patrycjat, pospólstwo, plebs, ratusz, samorząd, rada miasta, burmistrz

W RYCERSKIEJ I MIEJSKIEJ ZBROJOWNI

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Historię broni białej znamy głównie z perspektywy jej użytkowników. W trakcie warsztatów spojrzymy na nią z perspektywy jej wytwórców i przeniesiemy się do warsztatów rzemieślników, którzy ją wytwarzali. Dowiemy się, dlaczego w mieście powstawały cechy, jak miecznicy

wytwarzali broń sieczną, a płatnerze – zbroje. Uczestnicy będą mieli możliwość sami chwycić za miecz i szablę oraz przywdziać hełmy, doświadczając na własnej skórze ich wagi. W końcu dowiemy się, kto z tej broni korzystał, odpowiadał za obronę miasta i że niekoniecznie byli to rycerze.

Słowa kluczowe: cechy rzemieślnicze, płatnerze, hełmiarze, zbroja, mury obronne, zbrojownia

KRAKÓW – PRYZSTANEK NIEPODLEGŁOŚĆ

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Podczas zajęć uczestnicy poznają zrywy niepodległościowe w kontekście Krakowa – od czasów insurekcji kościuszkowskiej do odzyskania niepodległości w 1918 roku. W trakcie zajęć zostaną przywołane wydarzenia z czasów powstania

kościuszkowskiego, Księstwa Warszawskiego, powstań listopadowego i krakowskiego, Wiosny Ludów, powstania styczniowego oraz wydarzenia z lat 1914–1918. Podczas lekcji uczestnicy będą mieli okazję zapoznać się z dawnym umundurowaniem wojskowym oraz zabytkami z epoki oraz zwiedzić wybrane sale wystawy stałej *Kraków od początku, bez końca*. Na życzenie nauczyciela

lekcja może dotyczyć wybranego wydarzenia z czasów krakowskiej walki o niepodległość.

Słowa kluczowe: niepodległość, insurekcja kościuszkowska, powstania, XIX i XX wiek, mundury

„POSZLI NASI W BÓJ...”

ŚLADAMI MIEJSC ZWIĄZANYCH Z CZYNEM NIEPODLEGŁOŚCIOWYM W KRAKOWIE W LATACH 1914–1918

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Na mapie współczesnego Krakowa można odnaleźć wiele miejsc związanych z czynem niepodległościowym Polaków walczących o wolność w latach I wojny światowej. To z krakowskich Oleandrów wyruszyła I Kompania Kadrowa, rozpoczynając tym samym polski czyn niepodległościowy w tym wielkim konflikcie zbrojnym. I to

właśnie Kraków stał się pierwszym wyzwolonym miastem na ziemiach polskich. Podczas spaceru poznamy najważniejsze miejsca związane z czynem niepodległościowym w Krakowie w latach 1914–1918, w tym: pałac Krzysztofory, wieżę Ratuszową, Drzewo Wolności, magistrat (pałac Wielopolskich), ul. Oleandry.

Słowa kluczowe: strzelcy, Oleandry, legiony, Józef Piłsudski, wyzwolenie Krakowa, 31 października 1918 r., Bolesław Roja, Antoni Stawarz

Wieża Ratuszowa

SĄDY, KARY I... NIECNE ZAMIARY

MAGDEBURSKI WYMIAR SPRAWIEDLIWOŚCI I JEGO ECHA W POLSCE

- ▶ Spacer miejski
- ▶ Czas trwania: 90 minut

W średniowiecznym Krakowie, tak jak w innych lokowanych na prawie niemieckim miastach, obowiązywały określone zasady prawne, które zostaną przedstawione w trakcie lekcji. Ukazana zostanie rola i kompetencje ławy miejskiej jako głównego organu sądownictwa średniowiecznego. Omówione zostaną rodzaje dawnych kar

i tortur stosowanych przez kata oraz używane przez niego narzędzia. Nie zabraknie również charakterystyki miejskich publicznych urządzeń penitencjarnych, takich jak szubienica, pręgierz czy dyby. Elementem zajęć jest także spacer po Rynku Głównym w poszukiwaniu miejsc, w których dawniej publicznie wymierzano kary.

Słowa kluczowe: średniowiecze, ratusz, ława miasta, kat, kuny, pręgierz

Rynek Podziemny

ETOS MIASTA MIASTO W ŚREDNIOWIECZNEJ KULTURZE

- ▶ Lekcja interaktywna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Średniowieczne miasto stanowiło dobrze zaplanowaną całość, miało być odzwierciedleniem boskiego ładu i harmonii. W czasie lekcji na wystawie *Śladem europejskiej tożsamości Krakowa* uczniowie poznają zasady lokowania

i sposób funkcjonowania miasta w średniowieczu, a ponadto dowiedzą się, jaką rolę odgrywali mieszczaństwo i jak wyglądało ich życie codzienne. Tematem zajęć będzie też średniowieczna zabudowa Krakowa, która częściowo przetrwała do dziś.

Słowa kluczowe: lokacja, cech rzemieślniczy, prawo składu, przymus drożny, miary

KRAKÓW W EUROPIE, EUROPA W KRAKOWIE

- ▶ Lekcja interaktywna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Jak wyglądała integracja europejska w średniowieczu? Czym Kraków w wiekach średnich przyciągał tylu przybyszów z innych krajów i jak wtapiali się oni w miejscową społeczność? Jak układało się współistnienie w wielokulturowym mieście? W czasie lekcji prześledzimy związki

gospodarcze, naukowe i artystyczne dawnej stolicy z innymi ośrodkami europejskimi i ocenimy wpływ przedstawicieli innych nacji na rozwój miasta. Na koniec porównamy okres wieków średnich z czasami współczesnymi i zastanowimy się, co dziś zawdzięczamy szerokim kontaktom Krakowa ze światem w średniowieczu.

Słowa kluczowe: prawo magdeburskie, Hanza, Kupferhaus, handel, rzemiosło, imigranci

Barbakan i Mury Obronne

BASZTY, BLANKI, MACHIKUŁY O SYSTEMIE OBRONNOŚCI DAWNEGO KRAKOWA

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60-90 minut
- ▶ **Uwaga:** na życzenie nauczyciela zajęcia obejmują również wizytę w Celestacie

Na przykładzie Barbakanu i Murów Obronnych prowadzący opowiada o sposobach zdobywania i obrony miast w średniowieczu oraz w czasach

nowożytnych, kiedy to Kraków kilkakrotnie stawiał opór wrogim armiom forsującym dostęp do miasta. Część zajęć poświęcona jest architekturze obronnej oraz broni oblężniczej. Uczestnicy poznają też podstępny i pomysłowość zarówno obleganych, jak i oblegających dawne twierdze.

Słowa kluczowe: średniowiecze, obronność miejska, fortyfikacje, Barbakan, fosa, bramy miejskie

SZLAKIEM OBROŃCÓW KRAKOWA

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Podczas spaceru uczestnicy poznają otoczenie i historię średniowiecznych obwarowań miasta Krakowa, zabytków wpisanych na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Zwiedzają Barbakan, perłę architektury obronnej, wchodzą do wnętrza jego machikuł, na przykładzie mostu kle-

parskiego poznają też działanie mostu zwodzonego. Następnie wspinają się na mury miejskie, gdzie zwiedzają wnętrze Baszty Pasamoników, kaplicę w Bramie Floriańskiej oraz ganki staży miejskiej.

Słowa kluczowe: średniowiecze, obronność miejska, Barbakan, machikuły, most zwodzony, mury miejskie, baszty, fortyfikacje Krakowa

Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa

OD FOLKLORU DO DZIEDZICTWA NIEMATERIALNEGO

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 50 minut

Zajęcia pozwolą przybliżyć, czym jest niematerialne dziedzictwo kulturowe i dlaczego jest na tyle ważne, że Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNE-

SCO) postanowiła objąć je ochroną. W trakcie lekcji zapoznamy się z samym UNESCO i misją, która przyświeca tej organizacji w ochronie dziedzictwa. Omówimy definicję niematerialnego dziedzictwa kulturowego i wyjaśnimy, jak ma się ona do takich pojęć, jak folklor i kultura tradycyjna. Poznamy przykłady dziedzictwa

niematerialnego z Krakowa i z innych części Polski, Europy i świata. Dowiemy się, dlaczego dziedzictwo niematerialne jest tak ważne dla licznych społeczności na całym globie. Będzie to

też zatem świetna okazja to odświeżenia wiedzy geograficznej.

Słowa kluczowe: konwencja UNESCO, niematerialne dziedzictwo, tradycja, folklor, depozytariusz

ŁĄCZNOŚĆ POKOLEŃ

OBSERWACJE KULTUROWE DOTYCZĄCE NIEMATERIALNEGO DZIEDZICTWA

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 50 minut

Jednym z czynników tworzących kulturę jest tradycja i jej przekazywanie przez kolejne pokolenia. Zjawisko to można zaobserwować zarówno w życiu codziennym, jak i w sytuacjach świątecznych, okazjonalnych. Przyglądając się wybranym krakowskim tradycjom, takim jak m.in. pochod Lajkonika czy zwyczaj budowania szopek, uczestnicy zastanowią się, jakim zmianom ulegają prze-

kazywane z pokolenia na pokolenie tradycje oraz co wnoszą one w kształt kultury danej społeczności. W czasie zajęć omówione zostaną wybrane słowa ze słownika regionalizmów krakowskich. Przybliżone też zostanie zagadnienie ochrony niematerialnego dziedzictwa oraz konwencji UNESCO.

Słowa kluczowe: tradycja międzypokoleniowa, rytuały życia codziennego i świątecznego, szopka krakowska, pochod Lajkonika, konwencja UNESCO, niematerialne dziedzictwo

Fabryka Emalia Oskara Schindlera

SZARE KSIĘGI

DYLEMATY MORALNE, POSTAWY I WYBORY MIESZKAŃCÓW KRAKOWA W OKRESIE NIEMIECKIEJ OKUPACJI

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia dostępne również w języku angielskim

Obok instalacji nazwanej *Salą wyborów* na wystawie *Kraków – czas okupacji 1939 – 1945* umieszczono tzw. białą i czarną księgę. Na ekranach monitorów wyświetlane są przykłady postaw bohaterских, a także zasługujących na potępienie. Są to jednak postawy skrajne, przejawiane przez stosunkowo niewielką procentowo część społeczeństwa. Co z resztą? Codziennie dokonywali wyborów, od których zależało życie ich i ich

bliskich, skupiali się na przetrwaniu w warunkach narzuconych przez niemieckiego okupanta. Poprzez konkretne historie ludzi mieszkających w okupowanym Krakowie pokazujemy, że świat nie jest wyłącznie czarno-biały, a postawy i zachowania tej samej jednostki mogą się różnić w zależności od wielu czynników. W trakcie warsztatów uczestnicy nie tylko poznają realia Krakowa w czasie wojny, ale też uczą się formułowania wypowiedzi i argumentowania.

Słowa kluczowe: Polacy, Niemcy, Żydzi, niemiecka okupacja, Generalne Gubernatorstwo, postawy społeczne, jednostka wobec totalitaryzmu, egocentryzm, altruizm

OKUPANCI. NIEMCY W KRAKOWIE

- ▶ Warsztaty w przestrzeni wystawy *Kraków – czas okupacji 1939–1945*
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia dostępne również w języku angielskim

Urdeutsche stadt Krakau (starogermańskie miasto Kraków) według nazistowskiej propagandy w okresie drugiej wojny światowej miało być niemiecką forpocztą osadnictwa na Wschodzie.

Miasto, które zostało wybrane na stolicę Generalnego Gubernatorstwa, stało się miejscem, do którego z III Rzeszy przybyło wielu ludzi – przedsiębiorców, wojskowych, urzędników, ale też turystów. Celem warsztatu jest przyjrzenie się, jak zmieniło się miasto i jego mieszkańcy wraz z rozpoczęciem niemieckiej okupacji. Historia zostanie przedstawiona z dwóch perspektyw: miasta wraz z jego tkanką i jego niemieckich oraz austriackich mieszkańców. Poznamy zatem

zmiany architektoniczne miasta i plany jego przebudowy oraz rolę w Generalnym Gubernatorstwie. Do poznania historii okupantów posłużą losy nazistowskich funkcjonariuszy i urzędników, takich jak Hans Frank czy Amon Göth, ale też cywilnych przedsiębiorców, jak Oskar Schindler i Julius Madritsch.

Słowa kluczowe: zmiany architektury Krakowa w okresie niemieckiej okupacji, Oskar Schindler, Julius Madritsch, Ernst Zörner, Otto Wächter, Hans Frank, Amon Göth, przebudowa Wawelu, germanizacja miasta, Generalne Gubernatorstwo, Generalny Plan Wschód, nazistowska propaganda

AKTY WALKI, AKTY ODWAGI, AKTY OPORU

LOSY KRAKOWIAN W CYWILNYCH I ZBROJNYCH STRUKTURACH POLSKIEGO PAŃSTWA PODZIEMNEGO

- ▶ **Warsztaty w przestrzeni wystawy**
Kraków – czas okupacji 1939–1945
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Celem warsztatu jest popularyzacja wiedzy historycznej ze szczególnym uwzględnieniem losów ludzi tworzących fenomen Polskiego Państwa Podziemnego (PPP) w Krakowie. Zajęcia mają na celu zaprezentowanie historii PPP, które powstało w sposób naturalny na skutek oddolnej inicjatywy ludzi zaangażowanych przez całe swoje życie w pracę społeczną i polityczną. Działające w wyjątkowych warunkach konspiracyjne państwo było wyrazem społeczeństwa

obywatelskiego, zjawiska, które współcześnie jest analizowane w szkołach, uczelniach oraz przez liczne organizacje społeczne. Współcześnie fenomen oporu Polaków w trakcie niemieckiej okupacji stanowi wzór i cenną lekcję na temat patriotyzmu i budowy świadomego, nowoczesnego społeczeństwa obywatelskiego. Uczestnicy warsztatów zastanowią się, jak – dzięki uporowi i bohaterstwu Polaków w okresie wojny – mogą dzisiaj czerpać z tego inspiracje do budowy silnego państwa i narodu.

Słowa kluczowe: II wojna światowa, Kraków, konspiracja, Polskie Państwo Podziemne, Armia Krajowa, Generalne Gubernatorstwo

„NAS JUŻ NIE MA, JUŻ NIE ISTNIEJEMY”

ZAGŁADA ŻYDÓW W GENERALNYM GUBERNATORSTWIE

- ▶ **Warsztaty edukacyjne**
- ▶ **Czas trwania:** 90–120 minut
- ▶ **Uwaga:** zajęcia dostępne również w języku angielskim

Celem warsztatów jest przybliżenie zagadnienia Zagłady polskich Żydów w ramach tzw. operacji Reinhardt na terenie Generalnego Gubernatorstwa. Punktem wyjścia do omówienia tematu są polityka III Rzeszy wobec Żydów w latach 1933–1939 oraz losy żydowskich mieszkańców Krakowa w trakcie niemieckiej okupacji w latach

1939–1945, z szerszym kontekstem wydarzeń w Polsce. Podczas zajęć prześledzony zostanie proces Zagłady – od dyskryminacji słownej, poprzez dyskryminację prawną, kończąc na eksterminacji polskich Żydów w trzech obozach zagłady: Bełżcu, Sobiborze i Treblince. Poza warstwą historyczną podejmowane są również kwestie związane z prawami człowieka, dyskryminacją oraz rasizmem we współczesnym świecie.

Słowa kluczowe: Zagłada, Ustawy Norymberskie, Żydzi w XX wieku, Bełżec, Treblinka, Sobibór, prawa człowieka, dyskryminacja, rasizm, antysemityzm, stosunki polsko-żydowskie w trakcie Zagłady, ksenofobia, piramida Allporta

W STRONĘ CIEMNOŚCI

MECHANIZMY I PRZEBIEG LUDOBÓJSTW W EUROPIE W XX I XXI WIEKU

- ▶ **Warsztaty edukacyjne**
- ▶ **Czas trwania:** 120 minut
- ▶ **Uwaga:** zajęcia dostępne również w języku angielskim

Zagłada Żydów i zbrodnie wojenne Niemców na Polakach w trakcie II wojny światowej nie były ostatnimi ludobójstwami, które wydarzyły się

w Europie. Mimo skali wręcz przemysłowego zabijania ludzi w latach 1939–1945 w późniejszych latach XX i następnie XXI wieku nadal dochodziło do podobnych mechanizmów mordowania ludzi na szeroką skalę ze względu na narodowość, przynależność etniczną czy religijną. Podczas warsztatów przyjrzymy się, jakie mechanizmy prowadzą do ludobójstw

i zbrodni wojennych, jak działa pamięć o nich oraz dlaczego „Nigdy więcej!” dla wojen i ludobójstw nie było i najpewniej nie będzie niczym więcej niż sloganem pozwalającym komfortowo wypierać traumatyczne wydarzenia, które nie dotyczą nas samych. Poza przykładami z II wojny światowej omówione zostaną konflikty militarne i etniczne na terenie byłej Jugosławii w latach 90. XX wieku, wojna między Rosją a Ukrainą z lat 2014–2024 oraz, w kontekście globalnym,

ludobójstwo w Bangladeszu, reżim Czerwonych Khmerów, działania odwetowe Izraela w Strefie Gazy w Palestynie.

Słowa kluczowe: ludobójstwo, Zagłada, prawa człowieka, zbrodnie wojenne, rasizm, dyskryminacja, nacjonalizm, ksenofobia, czystki etniczne, zbrodnie przeciwko ludzkości, Einsatzgruppen, rzeź Woli, Babi Jar, Srebrenica, Bośnia, Kosowo, Bucza, Irpień, Mariupol, Strefa Gazy, Rafał Lemkin, Konwencja ONZ w sprawie zapobiegania i karania zbrodni ludobójstwa, teorie Gregory'ego Stanton

OD GOEBBELSA DO FAKE NEWSÓW I WOJEN INFORMACYJNYCH XXI WIEKU

ROLA PROPAGANDY, DEZINFORMACJI W OKRESIE II WOJNY ŚWIATOWEJ I WSPÓŁCZEŚNIE

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia dostępne również w języku angielskim

Punktem wyjścia do rozważań o propagandzie będą działania niemieckiego Ministerstwa Propagandy i Oświaty kierowanego przez Josepha Goebbelsa w okresie przed i w trakcie II wojny światowej w III Rzeszy. Uczestnicy przyglądną się mechanizmom dezinformacyjnym oraz sposobom oddziaływania władzy za pomocą czarnej i białej propagandy. Agresywna czarna

propaganda stosowana przez reżimy totalitarne zostanie zestawiona i porównana z propagandą demokratycznych państw – takich jak Polska, Izrael, Ukraina czy Stany Zjednoczone. Czy dzisiaj jesteśmy ofiarami propagandy w życiu codziennym i jak się przed tym bronić? Kto (bo nie tylko władza) i jak nami manipuluje? Czym był „Der Stürmer”, a czym jest Hasbara i Olgino? Na te pytania spróbujemy odpowiedzieć podczas warsztatów.

Słowa kluczowe: Czarna i biała propaganda, populizm, historia II wojny światowej, historia współczesna, inżynieria społeczna, Joseph Goebbels, dezinformacja, wojny informacyjne, operacje psychologiczne, fake newsy

CODZIENNOŚĆ OKUPOWANEGO KRAKOWA I JEGO MIESZKAŃCÓW ✕

- ▶ Warsztaty w przestrzeni wystawy
Kraków – czas okupacji 1939–1945
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Warsztat ma na celu przybliżenie zagadnienia życia codziennego w Krakowie w latach 1939–1945, w trakcie niemieckiej okupacji. Celem zajęć jest pokazanie, jak w tym czasie radzili sobie polscy, żydowscy, ale także niemieccy mieszkańcy miasta oraz zestawienie tych trzech zupełnie różnych

perspektyw. Za pomocą lokalnej mikrohistorii mieszkańców Krakowa uczestnicy dowiedzą się, jak potężny wpływ na życie codzienne miała polityka rasowa okupanta oraz decyzje władz nazistowskich o znaczeniu międzynarodowym. Uczestnicy poznają emocje, obawy i nadzieje oraz problemy i dylematy dnia codziennego, które dotyczyły mieszkańców okupacyjnego Krakowa.

Słowa kluczowe: życie codzienne w Krakowie w trakcie okupacji, germanizacja miasta, polityka rasowa III Rzeszy, mikrohistoria

RATUJĄCE I RATOWANE ✕

HERSTORIA KRAKOWIANEK W OKRESIE NIEMIECKIEJ OKUPACJI MIASTA

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Warsztat ma na celu przybliżenie zagadnienia pomocy Żydom na terenie Krakowa w czasie II wojny światowej, ze szczególnym uwzględnieniem roli kobiet, zarówno ratujących, jak i ratowanych (większość ratujących i większość ratowanych to kobiety). Podczas zajęć uczestnicy będą szukać

m.in odpowiedzi na pytania: jaka była reakcja krakowian na postępującą tragedię ludności żydowskiej, jak Polacy, mieszkańcy Krakowa, próbowali pomóc Żydom, jakiej pomocy można było faktycznie udzielić w obliczu niezwykłej sytuacji miasta pod niemiecką okupacją?

Słowa kluczowe: II wojna światowa, Kraków, Holokaust, Żegota, medal Sprawiedliwy wśród Narodów Świata, getto

ZWYKLI KRAKOWIANIE – NIEZWYKLI BOHATEROWIE

- ▶ **Warsztaty w przestrzeni wystawy**
Kraków – czas okupacji 1939–1945
- ▶ **Czas trwania: 90 minut**

Celem zajęć jest popularyzacja wiedzy historycznej ze szczególnym uwzględnieniem losów wybranych ludzi, mieszkańców Krakowa w latach 1939–1945. Na zajęciach zostaną przedstawieni krakowianie, którzy poprzez zorganizowane lub indywidualne formy oporu przeciwstawiali się okupantowi. Uczestnicy zajęć zapoznają się z sylwetką m.in. płk. Juliana Filipowicza. Dowiedzą się także, kim byli: Jan Jakóbiec, Tadeusz Seweryn czy Stanisław Dobrowolski. Zostaną zaprezentowane także sylwetki krakowskich Sprawiedliwych: Mirosławy Gruszczyńskiej, Marii Nowak, Teresy Dietrich i Marii Kot. Kobie-

ty te przeciwstawiły się zbrodniczemu nakazom okupanta, narażały życie swoje i swoich bliskich, niosąc pomoc cierpiącym sąsiadom – Żydom. W czasie zajęć przedstawiona zostanie również bohaterska i jednocześnie tragiczna historia nastoletnich harcerzy z podgórskiego plutonu „Alicja”. W części warsztatowej uczestnicy odpowiedzą m.in. na pytania, czym jest współczesny patriotyzm i postawa obywatelska dzisiaj, a czym były w czasie wojny. Historia każdego z bohaterów warsztatów jest opowieścią o walce o człowieczeństwo i przykładem niezwykłej odwagi.

Słowa kluczowe: czynny i bierny opór, patriotyzm, społeczeństwo obywatelskie, Polskie Państwo Podziemne, Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, harcerstwo w okresie niemieckiej okupacji, poświęcenie, bohaterstwo, Tadeusz Seweryn, Jan Jakóbiec, Maria Nowak, Stanisław Dobrowolski

ŚLADAMI NIEMIECKIEGO TERRORU W KRAKOWIE

- ▶ **Spacer edukacyjny**
- ▶ **Czas trwania: 90 minut**

Spacer z opowieścią o wybranych miejscach i ofiarach represji, które rozpoczęły się z chwilą wkroczenia wojsk niemieckich do miasta i trwał do ostatnich dni okupacji. Trasa: plac Jana No-

waka Jeziorańskiego, ul. Lubicz, ul. Botaniczna, ul. Grzegórzecka, ul. Starowiślna, ul. Szeroka, ul. Wąska, bulwar Lotników Alianckich, ul. Lipowa 4.

Słowa kluczowe: II wojna światowa, Kraków, Generalne Gubernatorstwo, więzienie Montelupich, więzienie św. Michała, Ulica Pomorska, egzekucje, KL Płaszów, afisze śmierci

ŚLADAMI OKUPACYJNEJ KONSPIRACJI W KRAKOWIE

- ▶ **Spacer edukacyjny**
- ▶ **Czas trwania: 90 minut**

Na trasie wokół Fabryki Schindlera, placu Bohaterów Getta i Rynku Podgórskiego uczniowie odwiedzą miejsca związane z cywilną i wojskową konspiracją na tym terenie w czasach II wojny światowej. Zobaczą m.in. punkt kontaktowy AK

na ówczesnym placu Zgody i pomnik harcerzy podgórskiego plutonu Grup Szturmowych „Alicja” znajdujący się przy ul. Zamoyńskiego 2 (w obejściu kościoła św. Józefa).

Słowa kluczowe: Armia Krajowa, Polskie Państwo Podziemne, ruch konspiracyjny, patriotyzm, harcerze w okresie II wojny światowej

WOKÓŁ ULICY LIPOWEJ – OD REKORDU I EMALII DO LIVINNX

- ▶ **Spacer edukacyjny**
- ▶ **Czas trwania: 90 minut**

W trakcie spaceru uczestnicy poznają historię Zabłocia od drugiej połowy XIX wieku, od czasu powstania pierwszych fabryk, aż po współczesność, czyli epokę postindustrialną. Oprócz nazw zakładów, jak Telpod, czy Miraculum, poznają losy wybranych właścicieli fabryk. Będą mogli porównać współczesny wygląd Zabłocia z archiwalnymi fotografiami. Centralnym punktem spaceru jest

ulica Lipowa i fabryka, kierowana niegdyś przez Oskara Schindlera. Uczestnicy spaceru poznają historię uratowanych dzięki Schindlerowi Żydów, odnajdą pozostałości po historycznej Deutsche Emailwarenfabrik oraz miejsca upamiętniające alianckich lotników, którzy zginęli, niosąc pomoc walczącej Warszawie.

Słowa kluczowe: rewitalizacja dzielnicy Zabłocie, Oskar Schindler, dziedzictwo architektoniczne miasta w XIX, XX i XXI wieku, Emalia Oskara Schindlera, Telpod, Miraculum, ul. Lipowa, industrializacja, dzielnice postindustrialne

NIEMIECKI ANTYSEMITYZM – PODSTAWY IDEOLOGICZNE I ROZWÓJ ✕

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 120 minut

Jednym z filarów ideologii narodowo-socjalistycznej były rasizm i antysemityzm. Już na początku lat 20. XX wieku Adolf Hitler, stojący ówczesnie na czele partii NSDAP, opierał swoje wystąpienia i poglądy o rasistowskie i antysemickie hasła, które znajdowały podatny grunt pośród udre-

czonego kryzysem gospodarczym społeczeństwa niemieckiego. Celem warsztatów jest przedstawienie historii narodzin nowoczesnego niemieckiego antysemityzmu, a co za tym idzie ukazanie podstaw rodzącej się ideologii i wprowadzania jej w życie po zdobyciu przez narodowych socjalistów władzy w Niemczech.

Słowa kluczowe: antysemityzm, totalitaryzm, III Rzesza, Adolf Hitler, Niemcy, Żydzi

IZOLACJA I EKSTERMINACJA – POWSTANIE I LIKWIDACJA GETT ✕

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 120 minut

Jednym z nieodłącznych, a przy tym najbardziej rozpoznawalnych aspektów niemieckiej okupacji było tworzenie przez okupantów „żydowskich dzielnic mieszkaniowych”, czyli gett. Pierwsze getto powstało w Piotrkowie Trybunalskim, największe – w Warszawie, a najdłużej funkcjonujące – w Łodzi. Spośród wszystkich tego typu „dzielnic” wyjątkowo interesujące, choć nie pozbawione tragizmu, znajdowało się w stolicy

Generalnego Gubernatorstwa, czyli w Krakowie. Celem warsztatów jest ukazanie uczestnikom ewolucji niemieckiej polityki względem ludności żydowskiej. Uczniowie poznają motywy niemieckich działań, pierwsze prześladowania i ograniczenia nakładane na ludność żydowską, a wreszcie historię gett na okupowanych ziemiach polskich ze szczególnym uwzględnieniem getta w Krakowie.

Słowa kluczowe: antysemityzm, getto, okupacja, Holokaust, Niemcy, Żydzi

DZIECIŃSTWO W GETTICIE ✕

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia dostępne również w języku angielskim

Kwestia dzieciństwa podczas II wojny światowej jest jednym z najbardziej angażujących emocjonalnie aspektów tego konfliktu. Ofiarami walk byli nie tylko żołnierze, dorośli, ale również dzieci. Ich losy z jednej strony okazywały się niezwykle dramatyczne, a z drugiej pokazywały,

że takie wartości, jak przyjaźń, miłość i dobro potrafią zaistnieć nawet w ekstremalnie trudnych warunkach. Celem warsztatów jest przedstawienie losów dzieci podczas II wojny światowej ze szczególnym uwzględnieniem krakowskiego getta i jego mieszkańców. Głównym źródłem dla poznania tej historii będzie pamiętnik Haliny Nelken, który doskonale przybliży dziecięcą perspektywę na wyzwania wojny.

Słowa kluczowe: getto, okupacja, dzieciństwo, Żydzi, antysemityzm, wartości

KRAKOWSKIE GETTO ✕

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

W trakcie zajęć uczestnicy zapoznają się z relacjami ocalałych z Zagłady krakowskich Żydów oraz z treścią antyżydowskich zarządzeń niemieckich. Poprzez poznanie losów konkretnych osób dowiedzą się, jakie warunki panowały w getcie krakowskim i w jaki sposób radzono sobie z wymierzonymi w ludność żydowską

przepisami. Na podstawie pozyskanej wiedzy uczniowie przeanalizują, jakie prawa nie były przestrzegane w tzw. dzielnicy żydowskiej. Celem zajęć jest uświadomienie uczniom różnorodności zachowań ofiar w obliczu prześladowań oraz próba zrozumienia ich sytuacji. A także przedstawienie dramatycznej walki podejmowanej przez społeczność żydowską z opresyjną polityką.

Słowa kluczowe: II wojna światowa, getto, Żydzi, prześladowania, antyżydowskie zarządzenia, Zagłada

TADEUSZ PANKIEWICZ W GETCIE KRAKOWSKIM

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 75 minut

Celem zajęć jest zapoznanie uczestników z działaniami aptekarza z krakowskiego getta – Tadeusza Pankiewicza, a także z historią żydowskiej dzielnicy zamkniętej przez pryzmat informacji dostępnych na ekspozycji w Aptece pod Orłem. Uczniowie podzieleni na grupy wypełniają kwestionariusz dotyczący różnych aspektów życia

w getcie oraz form pomocy dla ludności żydowskiej. Poznając relacje świadków, zwracają uwagę na pogarszające się warunki życia mieszkańców getta oraz na zróżnicowaną postawę nieżydowskich świadków wobec prześladowanej społeczności żydowskiej.

Słowa kluczowe: wojna, Zagłada, pomoc, denuncjacja, obojętność, getto krakowskie, Sprawiedliwi wśród Narodów Świata, Tadeusz Pankiewicz

POLSKA KULTURA W OGNIU WOJNY

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 120 minut

W trakcie zajęć zostanie przedstawiona sytuacja polskiej kultury i nauki w czasie II wojny światowej. Na terenie dzielnicy akademickiej uczniowie poznają historię profesorów aresztowanych przez Niemców w ramach Sonderaktion Krakau, a tak-

że zapoznają się z działalnością nazistowskiego „uniwersytetu” – Institut für Deutsche Ostarbeit. Zaprezentowana zostanie również burzliwa wojenna historia wielkich dzieł sztuki: ołtarza mariackiego, *Hołdu Pruskiego* czy *Damy z grono-stajem*, a także losy krakowskich pomników.

Słowa kluczowe: kultura, II wojna światowa, okupacja, sztuka, nauka, Kraków

ARCHITEKTONICZNE PRZEMIANY KRAKOWA W OKRESIE II WOJNY ŚWIATOWEJ

- ▶ Spacer edukacyjny dla uczniów klas VII–VIII
- ▶ Czas trwania: 120 minut

Podczas spaceru uczestnicy poznają historię jedynej w pełni ukończonej przez okupantów osiedla dla Niemców w Krakowie, zmian w przestrzeni Rynku Głównego oraz architektoniczne

przeobrażeń na wzgórzu wawelskim i w jego bezpośredniej okolicy. Odpowiemy na nietławe pytanie: co zawdzięczamy Niemcom? A tym samym, jak powinniśmy radzić sobie z trudnym dziedzictwem pozostawionym przez okupantów.

Słowa kluczowe: kultura, II wojna światowa, architektura, sztuka, nauka, Kraków

ZA MURAMI KRAKOWSKIEGO GETTA

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 120 minut

Teren krakowskiego getta – dzisiaj stanowiącego integralną i niepozorną część Podgórze – był niemy świadkiem niemieckiego okrucieństwa podczas II wojny światowej. Mimo upływu 80 lat na terenie tzw. żydowskiej dzielnicy mieszkano-

wej wciąż znajdują się budynki, które pamiętają tamten czas. Podczas spaceru uczestnicy nie tylko będą mogli poznać historię krakowskiego getta, ale również jego mieszkańców i miejsca pamięci z nimi związane.

Słowa kluczowe: II wojna światowa, getto, Kraków, Żydzi, Zagłada, Podgórze

INTERAKTYWNE SPACERY EDUKACYJNE

- ▶ Spacer miejskie
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Zajęcia prowadzone metodą questingu na terenie dawnego getta w Krakowie. Podczas zajęć, na

bazie wspomnień czterech postaci związanych z tym miejscem (siedemnastoletniej dziewczyny – Haliny Nelken, dziecka – Stelli Müller-Madej, lekarza – Aleksandra Biebersteina oraz jedyne-go Polaka mieszkającego w getcie – aptekarza

Tadeusza Pankiewicza), uczestnicy poznają funkcjonowanie tzw. krakowskiej dzielnicy zamkniętej. Wspomnienia bohaterów są wskazówkami do odkrywania śladów wojennej przeszłości związanych z losem konkretnej osoby w dzisiejszej przestrzeni Podgórza.

Spacery mają na celu przybliżyć dramat życia jednostki w tzw. dzielnicy żydowskiej, a także umożliwić wyznaczenie przez uczestników granic dawnego getta.

1. Z OKIEN APTEKI. KRAKOWSKIE GETTO WE WSPOMNIENIACH TADEUSZA PANKIEWICZA

Opowieść o instytucjach działających w getcie krakowskim prezentowana z perspektywy aptekarza Tadeusza Pankiewicza. Relacjonuje on w swoich tekstach wydarzenia, które miały miejsce na placu Zgody (dziś plac Bohaterów Getta) podczas akcji wysiedleńczych oraz likwidacji getta.

2. OCZAMI LEKARZA. KRAKOWSKIE GETTO WE WSPOMNIENIACH ALEKSANDRA BIBERSTEINA

Krakowski lekarz Aleksander Bieberstein – założyciel i kierownik szpitala zakaźnego w getcie krakowskim – opisał historię Zagłady społeczności żydowskiej Krakowa. Podczas wędrówki

ulicami Podgórza „opowiada” on o działalności pomocy społecznej i służby zdrowia na terenie getta.

3. ŚLADAMI NASTOLATKI. KRAKOWSKIE GETTO WE WSPOMNIENIACH HALINY NELKEN

Halina Nelken w momencie utworzenia przez okupanta krakowskiego getta miała 17 lat. W swym pamiętniku dzień po dniu opisała historię tego miejsca oraz swoje uczucia i przeżycia z tamtego czasu. Idąc śladami Haliny, uczestnicy spaceru mijają domy, w których mieszkała, i inne ważne miejsca związane z opisywanymi przez nią wydarzeniami.

4. GETTO OCZAMI DZIECKA – STELLA MÜLLER-MADEJ

Stella Müller-Madej opowiada o dramacie dzieciństwa spędzonego w getcie. W jej relacjach gry i zabawy dziecka u podnóża krakowskich Krzemionek przeplatają się z grozą i terrorem. Na podstawie tych wspomnień uczestnicy spaceru odwiedzają miejsca związane z jej życiem i poznają dramat Żydów widziany oczami dziecka.

Słowa klucze: wojna, Zagłada, Podgórze, getto krakowskie, prześladowania, ślady przeszłości

Ulica Pomorska

KRAKOWIANIE W RĘKACH GESTAPO

- Lekcja muzealna
- Czas trwania: 60 minut

Uczniowie poznają tajniki systemu niemieckiego terroru wobec Polaków na przykładzie aresztowanych przez Gestapo krakowian, których połączył pobyt w celach przy ul. Pomorskiej. Więziono tu kilka tysięcy osób z najróżniejszych środowisk. Najczęściej były to osoby związane z działalnością konspiracyjną. Wiele z nich zostało zamęczonych na śmierć podczas brutalnego śledztwa, wiele rozstrzelano na terenie Krakowa,

część wywieziono do obozów koncentracyjnych. Zajęcia rozpoczynają się w celach aresztu Gestapo przy ul. Pomorskiej, gdzie uczniowie zapoznają się z historią tego miejsca. Następnie w sali wykładowej prezentowane są historie kilku osób zatrzymanych i torturowanych na ul. Pomorskiej. Ilustracją prezentacji są fotografie, które pokazują codzienne życie ofiar z okresu przed ich aresztowaniem.

Słowa kluczowe: Gestapo, terror, konspiracja, Ulica Pomorska, areszt, obóz koncentracyjny

LOS POLAKÓW, NIEMIECKICH WIĘŹNIÓW MONTELUPICH I POMORSKIEJ

- Warsztaty z elementami dramy
- Czas trwania: 90 minut

Warsztaty koncentrują się wokół zbrodni hitlerowskich w Krakowie, które prezentowane

są przez losy konkretnych osób aresztowanych i przesłuchiowanych w siedzibie Gestapo przy ul. Pomorskiej oraz w więzieniu przy ul. Montelupich. Istotną rolę odgrywa zindywidualizowanie losów ofiar niemieckiego terroru. Do uczniów

przemawiają nie liczby, daty, fakty, ale indywidualne, prywatne losy poszczególnych osób prezentowane na fotografiach, w listach, wspomnieniach i oryginalnych dokumentach z czasów wojny. Zajęcia zawierają elementy dramy, które

aktywizują uczniów i wprowadzają czynnik przeżywania do procesu dydaktycznego.

Słowa kluczowe: II wojna światowa, Gestapo, Ulica Pomorska, Montelupich, obóz koncentracyjny, Auschwitz, bohaterowie

PRZECIWKO WYKLĘTYM – WALKA I PROPAGANDA

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Lekcja pokaże proces dyskredytowania Polskiego Państwa Podziemnego przez władze komunistyczne po roku 1945. Akcja była połączona z bezwzględными działaniami jednostek Urzędu Bezpieczeństwa przeciwko konspiracyjnym oddziałom zbrojnym, które postanowiły kontynu-

ować walkę o wolną Polskę. Uczniowie zapoznają się z sytuacją w Polsce po zakończeniu II wojny światowej i losami żołnierzy polskiego podziemia niepodległościowego. Przedstawione zostaną mechanizmy komunistycznej propagandy i historia wybranych oddziałów żołnierzy niezłomnych z rejonu Małopolski.

Słowa kluczowe: Polskie Państwo Podziemne, żołnierze wyklęci, UB, NKWD, Montelupich, propaganda, terror

Muzeum Nowej Huty

OD WANDY DO SENDZIMIRA, CZYLI KRÓTKA HISTORIA NOWEJ HUTY

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60–90 minut (do uzgodnienia)

Najmłodsza dzielnica Krakowa wcale nie jest taka młoda – multimedialne zajęcia pokazują, że dzieje tego terenu nie zaczynają się w 1949 roku, ale w czasach prehistorycznych. Kopiec Wandy, dwory w Branicach czy Ruszczy, forty Twierdzy Kraków – to tylko przykłady nowo-

huckich zabytków znacznie starszych niż sama Nowa Huta. A co stało się po II wojnie światowej z miejscowościami, na których terenach powstała Nowa Huta? Kto ją budował? Jakie wydarzenia szczególnie zapisały się w dziejach tej części Krakowa? Odpowiedzi na te i wiele innych pytań będzie można uzyskać podczas spotkania.

Słowa kluczowe: Wanda, klasztor w Mogile, dworek Matejki, budowa huty, Solidarność

OBJAZD PO DWORACH I PAŁACACH NOWEJ HUTY

- ▶ Wycieczka objazdowa
- ▶ Czas trwania: 180 minut
- ▶ Uwaga: organizacja autobusu we własnym zakresie. Na życzenie zamawiających możliwa jest modyfikacja trasy (tematyki) i czasu trwania

Gdzie znajduje się najstarszy nowohucki zabytek? Kto ufundował kościół w Ruszczy? Czy kopiec Wandy to jedyny nowohucki kopiec? Na

te i wiele innych pytań odpowiemy podczas wycieczki autokarowej na trasie: Mogiła – Pleszów – Branice – Ruszcza – Wadów – Łuczanowice – Kościelniki. Zazwyczaj odwiedzamy 3–4 z wymienionych miejscowości.

Słowa kluczowe: dwory Nowej Huty, pałac w Kościelnikach, dworek Matejki, lamus w Branicach, dwór w Ruszczy, dwór w Wadowie, dwór w Łuczanowicach, zespół dworsko-parkowy w Pleszowie

ŻYCIE CODZIENNE NOWEJ HUTY W CZASACH PRL

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Czym był saturator? Jak długo w PRL czekano na przydział mieszkania? Jak zorganizowany był dzień życia pracownika kombinatu metalurgicznego? Jakiej muzyki słuchano kilkadziesiąt lat

temu? Jak w młodości ubierali się nasi dziadkowie i rodzice? Dokąd i na jakie filmy nowohuckianie chodzili do kina? Na te i inne pytania odpowiemy podczas multimedialnej lekcji w muzeum.

Słowa kluczowe: PRL, praca, czas wolny, bumelant, kolejka, czyn społeczny

JAK BUDOWANO MIASTO IDEALNE, CZYLI ARCHITEKTURA I URBANISTYKA NOWEJ HUTY

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Czym jest socrealizm? Co to jest jednostka dobrosąsiedzka? Co wspólnego z Nową Hutą mieli amerykańscy architekci i dlaczego jest tutaj tyle bram? Na te i wiele innych pytań odpowiadamy podczas multimedialnych zajęć poświęconych po-

czątkom Nowej Huty oraz najważniejszym zmianom w powojennej urbanistyce i architekturze na przykładzie historii tej dzielnicy. Uczniowie spróbują odpowiedzieć na pytania, jakie działania są potrzebne do stworzenia nowego miasta i jacy specjaliści są do tego niezbędni.

Słowa kluczowe: Tadeusz Ptaszyci, projekt urbanistyczny, jednostka sąsiedzka, architekci, stara Nowa Huta

DZIEJE NOWEJ HUTY UTRWALONE W ARCHITEKTURZE

- ▶ Spaceruje miejskie
- ▶ Czas trwania: 120 minut
- ▶ **Uwaga:** na życzenie zamawiających możliwa jest modyfikacja trasy (tematyki) i czasu trwania spaceru

Proponowane trasy:

1. Z PLACU CENTRALNEGO DO ARKI PANA

Spacer – którego trasa wiedzie przez plac Centralny, aleję Róż, Teatr Ludowy i wybrane osiedla mieszkaniowe – pozwoli uczestnikom poznać reprezentatywne przykłady architektury socrealistycznej i modernistycznej Nowej Huty. Uczestnicy nauczą się rozpoznawać te style i dostrzegać różnice między nimi. W kontekst architektoniczny wpleciona jest narracja o historii Nowej Huty (m.in. walka o krzyż w roku 1960, działalność Teatru Ludowego, życie codzienne nowohucian).

2. OD TEATRU LUDOWEGO DO KOŚCIOŁA W MOGILE

Trasa spaceru umożliwi zapoznanie się z historią Nowej Huty w pigułce i odwiedzenie kilku kluczowych w jej przeszłości miejsc. Uczestnicy zobaczą przykłady architektury z lat 50. XX wieku (Teatr Ludowy, aleja Róż, plac Centralny), poznają też miejsca planowanych, ale niezrealizowanych nowohuckich projektów (park Ratuszowy, Łąki Nowohuckie).

3. NAJSTARSZE NOWOHUCKIE OSIEDLA

Wycieczka po najstarszych osiedlach nowohuckich – os. Wandy, os. Willowym, os. Na Skarpie. Uczestnicy poznają okoliczności ich budowy i decyzji, które wpłynęły na lokalizację Nowej Huty. Omówione zostaną również wybrane pojęcia odnoszące się do najstarszych nowohuckich osiedli, takie jak: socrealizm, bloki Adamskiego, miasto-ogród, jednostka dobrosąsiedzka.

Słowa kluczowe: plac Centralny, pałac Dożów, Arka Pana, pochody, opór społeczny, architektura, socrealizm, modernizm

ROLA OPOZYCJI NOWOHUCKIEJ W HISTORII POLSKI I NOWEJ HUTY

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 45–60 minut (do uzgodnienia)

Nowa Huta planowana była jako wzorcowe miasto socjalistyczne i sztandarowe założenie Planu Sześcioletniego. Jej mieszkańcy jednak wielokrotnie sprzeciwiali się systemowi, który ją stworzył. Pierwszym takim wielkim buntem nowohucian były wydarzenia z 1960 roku, które określa się jako „walkę o krzyż w Nowej Hucie”. Pod koniec lat 70. XX wieku pojawiła się nowohucka organizacja opozycyjna – Chrześcijańska Wspólnota Ludzi Pracy – odwołująca się do

tamtých wydarzeń. Dekada lat 80. to czasy kilkudziesięciu manifestacji ulicznych oraz dwóch ważnych strajków – w 1981 i 1988 roku, a sama Nowa Huta uważana była za bastion Solidarności na południu Polski. Podczas lekcji uczniowie dowiedzą się, w jakich okolicznościach doszło do wyżej wspomnianych wydarzeń, poznają historie ofiar śmiertelnych stanu wojennego w Nowej Hucie i podziemne pisma, które ukazywały się na jej terenie. Lekcja ilustrowana będzie archiwalnymi materiałami fotograficznymi ze zbiorów muzeum.

Słowa kluczowe: październik 1956, krzyż nowohucki, opozycja, Solidarność, zamieszki, strajk na zginiaczu

PROPAGANDA I ZIMNA WOJNA

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 45 minut

Tematyka lekcji skoncentrowana jest na historii globalnego konfliktu zwanego zimną wojną oraz towarzyszącej mu propagandzie PRL. Podczas zajęć uczniowie zapoznają się z historią i konstrukcją nowohuckich schronów jako odpowie-

dzią na zagrożenia niesione przez potencjalny konflikt oraz rolą Obrony Cywilnej. Lekcja przeprowadzana jest w oryginalnym schronie znajdującym się pod budynkiem Muzeum Nowej Huty.

Słowa kluczowe: budowa Nowej Huty, stonka, zimna wojna, propaganda, bomba atomowa, wojenni podżegacze

NOWA HUTA I JEJ SCHRONY

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 90 minut
- ▶ **Uwaga:** zajęcia obejmują zwiedzanie wystawy *Atomowa groza. Schrony w Nowej Hucie* wraz z przejściem do schronu znajdującego się na trasie *Podziemna Nowa Huta. Stan zagrożenia* (budynek Zespołu Szkół Mechanicznych nr 3 – os. Szkolne 37)

tajemnic. Jedną z nich są wybudowane w jej podziemiach w latach 50. XX wieku schrony przeciwlotnicze, które miały uchronić jej mieszkańców przed skutkami spodziewanej kolejnej wojny. W czasie zajęć uczniowie zapoznają się z infrastrukturą schronową Nowej Huty, a także wybranymi budowlami ochronnymi na świecie.

Słowa kluczowe: zimna wojna, wojna atomowa, schron, filtry powietrza, maski gazowe, obrona cywilna

Nowa Huta – „idealne socjalistyczne miasto” powstałe po II wojnie światowej – kryje wiele

Podziemna Nowa Huta

STAN ZAGROŻENIA

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 45 minut

Podczas lekcji uczniowie porozmawiają z prowadzącym o wspólnej dla ludzi i zwierząt potrzebie schronienia się w sytuacjach zagrożenia. Zapoznają się z zagadnieniem budowy schronów

w Nowej Hucie, a także najciekawszymi budowlami ochronnymi na świecie. Będą również mieli okazję zwiedzić oryginalny schron przeciwlotniczy z lat 50. XX wieku i zobaczyć jego charakterystyczne elementy.

Słowa kluczowe: zimna wojna, strach, zwierzęce kryjówki, schrony na świecie, wojna atomowa, obrona cywilna

Muzeum Podgórze

DZIEDZICTWO, CZYLI POMYSŁ NA PRZYSZŁOŚĆ

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Każdy nosi w sercu swoją „małą ojczyznę”, w której zawsze znaleźć można bogactwo zabytków, tradycji i zwyczajów (może to być region, miasto, osiedle, albo dom rodzinny). Podczas zajęć uczniowie dowiedzą się, kiedy i w jakich okolicznościach na prawym brzegu Wisły powstało miasto oraz poznają wielokulturowe tradycje

Podgórze. Na jego przykładzie wspólnie zastanowimy się, czym jest dziedzictwo kulturowe, jak je chronić i jak o nim opowiadać, by przekazać je następnym pokoleniom. Na koniec uczestnicy sami zastanowią się nad własnymi „małymi ojczyznami” i spróbują odszukać w nich te elementy, które składają się na ich bogactwo i które warto chronić.

Słowa kluczowe: mała ojczyzna, dziedzictwo, wielokulturowość, tolerancja, ochrona dziedzictwa, zabytek, UNESCO

Z PODGÓRZA DO NIEPODLEGŁOŚCI

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

31 października 1918 roku żołnierze polscy pod dowództwem porucznika Antoniego Stawara rozbroili oddziały austriackie w Podgórzu, a następnie przemaszerowali w kierunku Rynku Głównego w Krakowie, niosąc mieszkańcom upragnioną niepodległość. Miasto, przystrojone

z tej okazji w biało-czerwone flagi, jako pierwsze w Polsce odzyskało wolność. Podczas zajęć przyjrzymy się początkom I wojny światowej, siłom, które brały w niej udział oraz opowieści o kulisach i konsekwencjach buntu w podgórskich koszarach. Zapewniamy, że jest to opowieść godna dobrego filmu!

Słowa kluczowe: niepodległość, I wojna światowa, zabory, święto narodowe, odzyskanie niepodległości, historia

PRZESTRZEŃ MIASTA

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Miasto to przede wszystkim przestrzeń. Osiedla, parki, place, ale także nieużytki, ruiny i pustostany. Przestrzeń może być przyjemna, ale może być też trudna, niekomfortowa, a nawet niebezpieczna. Jednak dlaczego tak się dzieje? Czy w mieście ważna jest estetyka albo ekologia? Podczas tego spaceru będzie można zobaczyć różne oblicza

Podgórze – zabytkowe, ale też zapomniane, przekształcone, zdegradowane, ale też poddane rewitalizacji i udostępnione. Wspólnie będziemy odkrywać przyczyny takiego stanu rzeczy, odkrywać ważne dla krajobrazu Podgórza punkty, ale też szukać odpowiedzi na pytanie, czy przestrzeń miejska jest przyjazna i dostępna. I dla kogo tak naprawdę projektuje się dzisiaj miasto?

Słowa kluczowe: miasto, urbanistyka, przestrzeń, zabytki

(ZA)BUDOWANE MIASTO – PODGÓRZE I JEGO CHARAKTER

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Z czego składa się miasto? Jaką rolę we współczesnym świecie spełniają historyczne zaszczości w jego przestrzeni? Te oczywiste pytania często zostają bez odpowiedzi, podobnie jak definicja zabytku, w tym zabytku architektury. Podczas zajęć na przykładzie Podgórza młodzież dowie

się, jakie procesy kształtują miasto, które zjawiska mają pozytywny, a które negatywny wpływ na jego rozwój. Przybliżona zostanie historia zabudowy mieszkalnej, od prostego parterowego domu po bloki z wielkiej płyty i współczesne apartamentowce, a także dzieje rozwoju urbanistycznego Podgórza od czasów przed lokacją miasta aż po dzień dzisiejszy.

Słowa kluczowe: miasto, urbanistyka, przestrzeń, zabytki

Dom Zwierzyniecki

JAK POWSTAŁ WIELKI KRAKÓW?

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Kraków jest jak wielkie puzzle, którego części, przez wieki układane obok siebie, stworzyły współczesne miasto. W czasie zajęć poznamy odpowiedzi na szereg pytań: dlaczego Kraków był Wielki, gdzie w urzędowych dokumentach znalazła się krowa i dlaczego czasem trudno wyznaczyć granice miasta? Uczestnicy poznają postać prezydenta Juliusza Lea oraz rozumieją

ideę Wielkiego Krakowa, której efektem było powstanie w latach 1910–1915 nowoczesnej aglomeracji miejskiej. Uczniowie poznają też zasady przyłączenia gmin podkrakowskich do miasta i wspólnie ułożą puzzle tworzące mapę Wielkiego Krakowa. Zdobyte informacje wykorzystają, projektując herb dla swojej „małej ojczyzny”: dzielnicy lub osiedla.

Słowa kluczowe: Wielki Kraków, prezydent Leo, heraldyka, mapa Krakowa, dzielnice

CO NAM Z KRÓLEWSKIEJ MŁYNÓWKI ZOSTAŁO?

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 120 minut
- ▶ Uwaga: spacer rozpoczyna się na skwerze przy Pomniku Legionistów (ul. Piłsudskiego)

Zapraszamy do wspólnego wędrowania przez Garbary, pod prąd dawnej Młynówki Królewskiej. Spróbujemy odnaleźć ślady tej ważnej dla Krakowa rzeki, która zniknęła z krajobrazu już

niemal sto lat temu, ale wciąż pozostały z nami jej ślady: w nazwach, kształcie ulic i budynków, a czasem również w trudnej do określenia atmosferze. Dzięki uważności i szeroko otwartym oczom spróbujemy odkryć przedmieście, którego już nie ma...

Słowa kluczowe: Młynówka Królewska, woda w Krakowie, gospodarka średniowiecznego Krakowa, topografia miasta

Kamienica Hipolitów

DOLE I NIEDOLE SŁUŻĄCYCH

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia realizowane są w sali edukacyjnej

Służąca – mieszkanka każdego szanującego się mieszczańskiego domu, bez pomocy której sprawne zarządzanie domostwem byłoby niemożliwe. Uczestnicy dowiedzą się, kim były i z jakich warstw społecznych pochodziły kobiety pełniące rolę służących i w jakich warunkach przychodziło im mieszkać. Poznają także cały zestaw

obowiązków, jakie spoczywały na ich barkach. Zwalczanie problemu uciążliwych insektów, trudy ręcznego prania czy szorowanie podłóg to tylko niektóre z ich zajęć. A czy po spełnieniu codziennych obowiązków służba mogła liczyć na zasłużony odpoczynek? Uczestnicy dowiedzą się, ile czasu wolnego przysługiwało służącym i w jaki sposób go wykorzystywano.

Słowa kluczowe: historia, historia codzienności, gospodarstwo domowe, służąca, obyczaje, XIX wiek

W CZTERECH KĄTACH PRADZIADKÓW

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia realizowane są w sali edukacyjnej

Uczestnicy zajęć poznają realia życia XIX-wiecznej rodziny, domowe obowiązki i przywileje każdego z domowników, codzienne oraz odświętne zwyczaje, a także sposoby na przerwanie domowej nudy. Uczestnicy lekcji zapoznają się

z wybranymi elementami wyposażenia dawnego mieszkania, których zastosowania mogą obecnie już tylko się domyślać, a także odkryją znajome im przedmioty, które – pomimo zmiany wyglądu na przestrzeni ponad stu lat – nadal pełnią te same funkcje i są obecne w prawie każdym współczesnym domu.

Słowa kluczowe: historia, historia codzienności, życie codzienne, przodkowie, gospodarstwo domowe

MODOWY ZAWRÓT GŁOWY

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut
- ▶ Uwaga: zajęcia realizowane są w sali edukacyjnej

Ewolucja mody w XIX wieku nierozzerwalnie połączona była z ówczesnymi wydarzeniami dziejowymi. Dlaczego zrezygnowano z przepychu dworu Ludwika XVI? Skąd inspiracje antykiem? Jak to było naprawdę z krynoliną? Na te i wie-

le innych pytań odpowiemy sobie na zajęciach poświęconych modzie w XIX wieku. Na zajęciach wykorzystamy ryciny modowe oraz akcesoria, takie jak: elementy strojów, błyszcząca biżuteria, elegancki frak czy gustowna torebka. W trakcie warsztatów uczestnicy wykonają własne projekty strojów.

Słowa kluczowe: moda, historia mody, historia obyczajów, XIX wiek, strój

Stara Synagoga

ZIEMIA OBIECANA STAROŻYTNY IZRAEL A WSPÓŁCZESNY IZRAEL

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

W czasie lekcji omawiana jest historia narodu żydowskiego, począwszy od starożytnego Izraela aż do współczesnego państwa, powstałego w 1948 roku. Nawiązania do znanych z Biblii miejsc i postaci, takich jak: Abraham, Mojżesz, król Da-

wid i Salomon, Herod, Świątynia Jerozolimska. Wyjaśnione zostaną pojęcia: Kanaan, Erec Izrael, Syjon, Palestyna, Mandat Palestyny, diaspora. Omówiona zostanie charakterystyka dwóch największych izraelskich miast: Jerozolimy – nazywanej miastem trzech religii i Tel Awiwu – nowoczesnego miasta o polskich korzeniach.

Słowa kluczowe: Syjon, Izrael, Jerozolima, diaspora

BOGACTWO TRADYCJI – ZWYCZAJE ŚWIĄTECZNE

- ▶ Lekcja interaktywna na wystawie
Dzieje i kultura Żydów krakowskich
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Podczas lekcji omawiane są zasady judaizmu oraz przedmioty związane z kultem religijnym stanowiące wyposażenie synagogi (np. zwój Tory) i domu. Uczestnicy poznają męski ubiór modli-

tewny – tałes (szal modlitewny), tefilin (kostki modlitewne) oraz tradycyjny strój żydowski – męski i kobiecy, a także jego symboliczne znaczenie. W synagodze mężczyźni (główna sala modlitewna) prezentowane są najważniejsze święta religijnego kalendarza żydowskiego, takie jak: Szabat, Chanuka, Purim, Pesach.

Słowa kluczowe: Tora, synagoga, tradycja, kalendarz

DOM – CEREMONIE ŻYCIA RODZINNEGO

- ▶ Lekcja interaktywna na wystawie
Dzieje i kultura Żydów krakowskich
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Tematem lekcji są ceremonie życia rodzinnego Żydów – obrzędy związane z narodzinami dziecka, ceremonia zaślubin, zwyczaj pogrzebowy, a także zagadnienia związane z życiem codzien-

nym, takie jak: kuchnia żydowska, nauka w chederze (szkole religijnej), życie małżeńskie oraz tradycyjny strój żydowski. Podczas zajęć omawiane są również podstawowe zasady judaizmu oraz najważniejsze przedmioty kultu religijnego (Tora, menora, mezuz).

Słowa kluczowe: koszerność, bar micwa, tałes, ketuba, mezuz

JUDAIZM – PODSTAWY RELIGII NARODOWEJ ŻYDÓW

- ▶ Lekcja interaktywna na wystawie
Dzieje i kultura Żydów krakowskich
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Lekcja wprowadza uczniów w świat monoteistycznej religii narodowej Żydów. W trakcie zajęć wyjaśnia się pojęcia Pisma Świętego (kanon Biblii Hebrajskiej – Tanach, Tora) oraz funkcje i wyposażenie budynków sakralnych – Świątyni Jerozolimskiej i synagogi. Omawiane są również

wybrane tradycyjne święta żydowskie. Podczas zajęć uczniowie mają również okazję zobaczyć przykłady kultury materialnej Żydów, np. zwój Tory, mezuzę, elementy męskiego stroju modlitewnego (tałes, tefilin). Lekcja ma charakter zajęć interaktywnych, z wykorzystaniem pomocy naukowych oraz zwiedzania Starej Synagogi jako przykładu tradycyjnego domu modlitwy i ekspozycji.

Słowa kluczowe: Tanach, Biblia, Dekalog, Prawo

HISTORIA ŻYDÓW W POLSCE – OBRAZKI Z HISTORII

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Podczas lekcji omawiane są następujące zagadnienia: przyczyny pojawienia się osadnictwa Żydów w Polsce, miastotwórcza rola Żydów, ich zawody i zajęcia, przywileje nadawane Żydom przez panujących, organizacja wewnętrzna gmin żydowskich, złoty wiek Żydów polskich, czasy

upadku, Żydzi na ziemiach polskich pod zaborem, udział w walkach o niepodległość Polski, asymilacja na przykładzie Krakowa, Żydzi w życiu samorządowym, gospodarczym, politycznym, kulturalnym miast (np. Kraków, Warszawa, Lublin) w okresie międzywojennym.

Słowa kluczowe: Polin, kahał, Kazimierz Wielki, Sejm Czterech Ziem

LOSZN-KOJDESZ I MAME-LOSZN O JĘZYKU HEBRAJSKIM I JĘZYKU JIDISZ

- ▶ Warsztaty muzealne
- ▶ Czas trwania: 120 minut

Podczas zajęć omawiana jest charakterystyka języka jidysz i języka hebrajskiego. Zaprezentowane zostaną różnice pomiędzy językami, np. czym różni się biblijny hebrajski od współczesnego. Uczestnicy zajęć zapoznają się z brzmieniem języków żydowskich na przykładzie muzyki

tradycyjnej i współczesnej. Prowadzący razem z uczestnikami wskażą wpływ tych dwóch języków na język polski i odwrotnie. Na lekcji zaprezentowany zostanie także zwój Tory i omówiony sposób jego powstawania. Uczestnicy zapoznają się z podstawami alfabetu hebrajskiego, aby samodzielnie zapisać swoje imię.

Słowa kluczowe: pismo, język, jidysz, hebrajski, alfabet

MACHABEUSZE SPORTU ŻYDOWSKIE KLUBY SPORTOWE W KRAKOWIE

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Uczestnicy zajęć poznają życie sportowe krakowskich Żydów. Zostaną przywołani najbardziej zasłużeni żydowscy sportowcy, tacy jak piłkarz Leon Sperling, pływak i piłkarz wodny Juliusz Ritterman, sprinterka Maryla Freiwald, narciarz Henryk Mueckenbrunn i wielu innych. Zaprezentowane zostaną kluby żydowskie, ich sekcje sportowe oraz obiekty sportowe. Kilka tysięcy zawodniczek i zawodników z ponad 20 żydowskich klubów Krakowa z powodzeniem rywalizowało

z zawodnikami polskimi w takich dyscyplinach jak boks, lawn-tenis, tenis stołowy czy lekkoatletyka. Sportowcy ci reprezentowali również Polskę na zainaugurowanych w 1932 roku w Tel Awiwie Igrzyskach Makkabejskich, które wygrał. Punktem kulminacyjnym żydowskiego ruchu sportowego w Polsce przed II wojną światową były Zimowe Igrzyska Makkabi zorganizowane w Zakopanem w 1933 roku, również wygrane przez reprezentację polskich Żydów.

Słowa kluczowe: sport, Makkabi, Makkabiada, żydowski klub sportowy, żydowskie towarzystwo gimnastyczne, żydowskie towarzystwo sportowe

Rydlówka

WESELE – MIĘDZY PRAWDĄ A FIKCJĄ

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 60–75 minut

Stanisław Wyspiański oparł swój dramat na kanwie prawdziwego wydarzenia, w którym brał udział. W *Weselu* realność ówczesnego Krakowa i jego mieszkańców spotyka się z fikcyjną symboliczną przestrzenią sztuki. Aby zrozumieć ten

dramat konieczne wydaje się postawienie pytań o jego konstrukcję, sensy dosłowne, metaforyczne oraz kontekst historyczny i obyczajowy. Podczas warsztatów przyjrzymy się więc faktom i mitom związanym zarówno ze ślubem Lucjana Rydla, jak i z samym dramatem Wyspiańskiego.

Słowa kluczowe: *Wesele*, Młoda Polska, Stanisław Wyspiański, teatr

CZEŚĆ! NAZYWAM SIĘ...

- ▶ Lekcja interaktywna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Muzealne magazyny pełne są niezwykłych artefaktów, a każdy z nich ma swój niepowtarzalny „życiorys”. Uczestnicy zajęć poznają historie wybranych muzealiów, a także złożony proces wery-

fikacji ich wartości jako obiektów zabytkowych. Zadaniem uczniów będzie samodzielna analiza wybranego eksponatu połączona z próbą naszkicowania jego „życiorysu” oraz osobistych emocji i refleksji, które ten obiekt w nich wywołuje.

Słowa kluczowe: artefakt, mieszkaniec, życiorys, opowieść, emocje

SKARBIEC OD KUCHNI

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Podczas zajęć uczestnicy zwiedzą magazyn zbiorów i pracownię konserwacji. Zajęcia prowadzone będą w podziale na dwie grupy w systemie rotacyjnym (dwa tematy po około 45 min). Pracownik oddziału w ramach przygotowanej

trasy zwiedzania zapozna uczestników z ideą otwartego magazynu zbiorów. Konserwator dzieł sztuki zaprezentuje poszczególne pracownie konserwacji, opowie o realizowanych aktualnie pracach, przybliży specyfikę pracowni i związany z tym warsztat i urządzenia.

Słowa kluczowe: zbiory, kolekcja, konserwacja, bezpieczeństwo zbiorów

SPOTKANIE Z KONSERWATOREM DZIEŁ SZTUKI

- ▶ Warsztaty edukacyjne
- ▶ Czas trwania: 120 minut
- ▶ **Uwaga:** opiekun grupy ma do wyboru dwa z sześciu proponowanych poniżej bloków tematycznych. Zajęcia prowadzone będą w podziale na dwie grupy w systemie rotacyjnym (dwa tematy po około 45 min)

Warsztaty prowadzone przez specjalistów z Pracowni Konserwacji Muzeum Krakowa. Podczas zajęć uczestnicy odwiedzają Pracownię Konserwacji, a w ramach wybranych warsztatów poznają zagadnienia, z którymi mierzą się konserwatorzy w swojej pracy.

1. W PRACOWNI KONSERWACJI TKANIN

W trakcie zajęć uczniowie zapoznają się z podstawowymi rodzajami zdobień tkanin, takimi jak hafty, aplikacje i malowidła. Omówione zostaną nie tylko tradycyjne techniki ich tworzenia, ale również materiały do tego wykorzystywane. Podczas wizyty w pracowni obejrzą narzędzia i urządzenia stosowane przez konserwatorów. W części praktycznej – wykonanie próbki haftu.

2. W PRACOWNI KONSERWACJI SZOPEK

W trakcie zajęć uczniowie zapoznają się z elementami konstrukcji szopki w oparciu o wybrany przykład z kolekcji MK. Zostaną zaprezentowane podstawowe techniki i materiały wykorzystywane do budowy szopek, ich konstrukcji, zdobień oraz konserwacji. W części praktycznej – wykonanie elementu szopki ze zdobieniami.

3. W PRACOWNI KONSERWACJI PAPIERU

W trakcie zajęć uczniowie zapoznają się z budową książki. Poznają szczegóły pracy introligatora – kolejne etapy przygotowania okładki, składania i szycia stron, a także zastosowania narzędzi, takich jak: szywnica, prasa ręczna i kostka introligatorska. W części praktycznej (do wyboru w trakcie zamawiania warsztatu) – wykonanie notesu lub ozdobnego papieru (w tym przypadku do odbioru w umówionym terminie).

4. W PRACOWNI KONSERWACJI METALU

Podczas zajęć uczestnicy zapoznają się z trudną, lecz fascynującą dziedziną sztuki, jaką jest metaloplastyka. W części teoretycznej zostaną omówione rodzaje metali, ich stopy i właściwości plastyczne, a także wyzwania, z jakimi muszą się

mierzyć konserwatorzy metalu. W części praktycznej – pokaz robienia kopii monety z żywy epoksydowej.

5. W PRACOWNI KONSERWACJI MEBLI I RZEZBY

Podczas zajęć uczestnikom przybliżona zostanie krótka historia sztuki pozłotniczej oraz rodzaje materiałów i technik stosowanych w tej dziedzinie na przestrzeni wieków. Uczniowie będą mieli okazję poznać mozolny i czasochłonny proces rekonstrukcji obiektu, zanim zostanie poddany złoceniu. W części praktycznej – wykonanie złoconia szlagmetalem.

6. W PRACOWNI KONSERWACJI MALARSTWA

Podczas zajęć uczestnicy poznają wybrane techniki malarskie oraz rodzaje podłoży z nimi związanych. Omówione zostaną materiały i narzędzia stosowane przez konserwatorów malarstwa a także zasady ekspozycji i przechowywania obrazów. W części praktycznej – przygotowanie podłoży do różnych technik malarskich.

Słowa kluczowe: konserwacja, techniki artystyczne, sztuka, kolekcje

Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego

TAJEMNICE FORTU 52A JUGOWICE

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 75 minut

W trakcie spaceru uczestnicy poznają historię Fortu 52a Jugowice. Dowiedzą się, czym był fort pancerny z końca XIX wieku i dlaczego został ulokowany w tym właśnie miejscu. Zaprezentowane zostanie odrestaurowane wnętrze obiektu, pomieszczenia przeznaczone na koszary,

wieżyczki strzelnicze oraz tzw. ściana narażona. Uczestnicy dowiedzą się też, jak wyglądały realia stacjonowania załogi w okresie wojennym i pokojowym. Poznają również losy fortu po oddaniu go do użytku cywilnego oraz historię jego rewitalizacji.

Słowa kluczowe: Twierdza Kraków, armia Austro-Węgier, fort pancerny, architektura forteczna, Fort 52a Jugowice

ŻYCIE CODZIENNE ŻOŁNIERZY C.K. TWIERDZY KRAKÓW

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

W trakcie zajęć uczestnicy dowiedzą się, dlaczego w XIX-wiecznym Krakowie stacjonowali żołnierze należący do armii austro-węgierskiej, gdzie mieszkali w czasie pokoju, a gdzie w trakcie wojny, gdzie ćwiczyli swoje umiejętności i do jakich formacji należeli. Opowiemy również, jak wyglądały ich mundury, wyposażenie i broń, czym było zaplecze twierdzy i co z jego bogatego zasobu zachowało się do dnia dzisiejszego. Poznamy Szkołę Kadetów Piechoty w Łobzowie,

koszary Arcyksięcia Rudolfa i Cesarza Franciszka Józefa, gmachy szpitala garnizonowego na Wawelu, arsenał, prochownię, piekarnię forteczną oraz wiele innych ciekawych miejsc. Ilustracją do tematu będą materiały w postaci historycznych map, schematów, zdjęć archiwalnych i współczesnych, a także rekonstrukcje cyfrowe. Zajęcia są w całości realizowane w odrestaurowanym Forcie 52a Jugowice, stanowiącym fragment Twierdzy Kraków.

Słowa kluczowe: Twierdza Kraków, armia Austro-Węgier, architektura forteczna, historia Krakowa

WIELKA WOJNA U WRÓT KRAKOWSKIEJ TWIERDZY

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

W trakcie lekcji uczestnicy poznają przebieg działań wojennych podczas bitwy o Kraków

w listopadzie i grudniu 1914 roku. Dowiedzą się, co się działo na tyłach frontu – jak przebiegała ewakuacja ludności cywilnej, pomoc rannym, jak funkcjonowały szpitale. Opowiemy również o tym, gdzie zatrzymała się ofensywa rosyjska,

co działo się z jeńcami wojennymi oraz gdzie chowano poległych żołnierzy. Odszukamy na mapie wzgórze Kaim i dowiemy się, o czym przypomina znajdujący się na nim obelisk. Temat zostanie z-

lustrowany materiałami w postaci map, schematów, zdjęć archiwalnych i współczesnych.

Słowa kluczowe: Twierdza Kraków, I wojna światowa, bitwa o Kraków, armia Austro-Węgier, ludność cywilna

HISTORIA HARCERSTWA W PIGUŁCE

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 75 minut

Wystawa *Harcerskie ścieżki* opowiada o fenomenie i dziejach ruchu harcerskiego w Polsce. Uczestnicy dowiedzą się, czym był skauting oraz jak trafił na ziemie polskie, kim był Robert Baden-Powell, Olga i Andrzej Małkowscy czy Kazimierz Lutosławski. Poznają bogatą historię ruchu harcerskiego, jego tradycję i metodykę.

Oprócz części poświęconej dziejom organizacji zobaczą również, jak harcerze pracują obecnie, co robią ciekawego, ile organizacji znajduje się pod patronatem prezydenta i czym się one między sobą różnią. Zajęcia są dedykowane szczególnie osobom, które nie miały doświadczenia z harcerstwem.

Słowa kluczowe: harcerstwo, wychowanie młodzieży, Olga i Andrzej Małkowscy, niepodległość, II wojna światowa, komunizm, Solidarność

SKAUTING PLUS NIEPODLEGŁOŚĆ

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

Założyciel polskiego harcerstwa Andrzej Małkowski powiedział kiedyś, że „harcerstwo to skauting plus niepodległość”. W tym duchu harcerze od samego początku istnienia ruchu angażowali się w walki o odrodzenie państwa polskiego. Wraz z wybuchem I wojny światowej ich działania jeszcze bardziej przybrały na sile. Służyli w Legionach i Polskiej Organizacji Wojskowej. Pełnili służbę pomocniczą, prowadzili szpitale, opiekując się zarówno żołnierzami, jak

i cywilami. Od 1918 roku wstępowali do samobron, Armii Ochotniczej i Straży Granicznej. Brali udział w rozbrajaniu armii zaborczych, agitacji na rzecz plebiscytów o przynależność terenów spornych do Polski, w powstaniu wielkopolskim i powstaniach śląskich oraz w wojnie polsko-bolszewickiej. Ramy czasowe zagadnień poruszanych na zajęciach obejmują lata 1914–1921. W czasie zajęć zostaną wykorzystane zdjęcia i materiały archiwalne.

Słowa kluczowe: harcerstwo, niepodległość, wojna polsko-bolszewicka, Legiony Polskie, powstanie wielkopolskie, powstania śląskie

„SZKOŁA ZA LASEM”, CZYLI HARCERSTWO W OKUPOWANEJ POLSCE

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Czas trwania: 60 minut

W czasie lekcji uczniowie przypomną sobie najważniejsze wydarzenia II wojny światowej, a także poznają lokalną historię z perspektywy harcerzy. Lekcja odbywa się na wystawie *Harcerskie ścieżki*, gdzie z pomocą muzealnych eksponatów cofniemy się w czasie do okresu okupowanej Polski. Uczniowie usłyszą opowieści o Szarych Szeregach i Związku Koniczyn. Pozna-

ją zarówno historie znane z książki *Kamienie na szaniec* Aleksandra Kamińskiego, jak i inne – np. dotyczące Akcji Koppe. Uwaga młodzieży zostanie zwrócona zwłaszcza na działalność krakowskich harcerzy i historię podgórskiego plutonu „Alicja”. Wyjaśnimy również, czym był „Goniec Krakowski”. W czasie lekcji zostaną wykorzystane zdjęcia i materiały archiwalne.

Słowa kluczowe: II wojna światowa, Szare Szeregi, Związek Koniczyn, Armia Krajowa, konspiracja, harcerstwo, Akcja Koppe, *Kamienie na szaniec*, gadzinówka

W DOBRYM STYLU – ROMANIZM I GOTYK

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Choć średniowiecze było istne wieki temu, to dzieła wówczas stworzone przetrwały próbę czasu i możemy je podziwiać po dziś dzień. Również na ziemiach polskich, więc i w Krakowie, zachowało się wiele przykładów dawnego budownictwa. W średniowieczu wykształciły się dwa wielkie style architektoniczne – romanizm i gotyk. Sztuka romańska tryumfowała na terenie Francji i Niemiec. Kościoły pełniły wówczas nie tylko rolę sakralną, ale były także schronieniem dla mieszkańców podczas licznych najazdów. Stąd właśnie w budownictwie romańskim kró-

lowały solidne kamienne mury, wąskie otwory okienne czy masywne wieże. Z kolei sztuka gotycka zamieniła kamień na cegłę, a małe okna na wielkie ostrołukowe przestrzenie wypełnione kolorowymi witrażami. Zapraszamy na spacer, podczas którego na żywo zobaczymy najlepsze przykłady romanizmu i gotyku, jakie zachowały się w Krakowie. Na naszej trasie będą kościoły, obiekty miejskie i budynki uniwersyteckie. Odkryjemy wspólnie tajniki dawnej architektury i wyjaśnimy takie pojęcia, jak biforium, pinakiel czy maswerk.

Słowa kluczowe: romanizm, biforium, gotyk, Kazimierz Wielki, św. Wojciech, średniowiecze, kościół Mariacki, witraż, maswerk, pinakiel, Collegium Maius

W DOBRYM STYLU – RENESANS

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Epoka renesansu to czas rozwoju nauki i kultury, wielkich odkryć geograficznych oraz postawienia człowieka w centrum zainteresowań (humanizm). To także moment odrodzenia sztuki, która poszukiwała wzorców w świecie antycznym. Renesans rozkwitł w Italii i stamtąd właśnie dotarł do Krakowa. Wszak w XVI wieku na tronie polskim zasiadła Bona Sforza, która pochodziła z włoskiego miasta Bari. Nic więc dziwnego, że najlepszych przykładów architektury renesansowej należy szukać na wzgórzu wawelskim. To tam

będziemy podziwiać wielki arkadowy dziedzińiec, który pamięta czasy ostatnich Jagiellonów. Tam również znajduje się pierwsza na ziemiach polskich królewska kaplica grobowa. Zapraszamy na spacer, podczas którego odwiedzimy Wawel i wejdziemy w ulicę Kanoniczą, by podziwiać wspaniałe renesansowe kamienice i założenia pałaców miejskich. Odwiedzimy także Rynek Główny. Odkryjemy tajniki renesansowej sztuki i wyjaśnimy takie pojęcia, jak panoplium, kopuła, czy maskaron.

Słowa kluczowe: renesans, kamienica, maskaron, arabeska, Zygmunt Stary, panoplium, kopuła, maskaron

W DOBRYM STYLU – BAROK

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Czas trwania: 90 minut

Za ojczyznę stylu barokowego uznaje się Włochy. Po uporządkowanym, nawiązującym do antyku renesansie przyszedł czas na twórczość pełną dynamiki i nieregularnych form, sztukę, która miała fascynować i zaskakiwać jednocześnie. Barok w architekturze i sztuce brawurowo wkroczył do Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Zdobył dwór królewski, odmienił wnętrza świątyń, napełnił wzniosłością miejskie ulice, kamienicom nadał dostojny charakter, a publiczne budowle i magnackie pałace napełnił bogactwem i przepychem. W Krakowie najbardziej znamienite przy-

kłady stylu barokowego odnajdziemy w kolegiacie św. Anny, w kościele św. św. Piotra i Pawła, na Kleparzu, Salwatorze, a nawet prastarym wzgórzu wawelskim. Oglądając arcydzieła barokowej architektury i sztuki Krakowa, poznamy genezę tego stylu. Nauczymy się rozpoznawać jego charakterystyczne elementy, zaznajomimy się ze znakomitymi artystami i ideami którym podporządkowali swoją twórczość. Odkryjemy wspólnie tajniki barokowej architektury i poznamy takie pojęcia, jak stiuk, danse macabre, czy iluzja.

Słowa kluczowe: style w sztuce, barok, kontrreformacja, sarmatyzm, mistycyzm, architektura, vanitas, danse macabre, stiuk, putto, iluzja, Baltazar Fontana

Oferta okazjonalna - WIOSNA

TADEUSZ KOŚCIUSZKO – ŻOŁNIERZ WOLNOŚCI

- ▶ Lekcja muzealna
- ▶ Pałac Krzysztoforów
- ▶ Czas trwania: ok. 60 minut

Tadeusz Kościuszko w 1794 roku przysięgał na Rynku krakowskim walczyć w obronie Rzeczypospolitej. Ten akt był jednocześnie początkiem insurekcji kościuszkowskiej. W marcu corocznie obchodzimy rocznicę tego wydarzenia,

w związku z czym podczas lekcji przybliżymy postać naszego bohatera, jednocześnie prezentując pamiątki oraz repliki mundurów z okresu insurekcji zgromadzone przez Muzeum Krakowa w przestrzeni wystawy stałej *Kraków od początku, bez końca*.

Słowa kluczowe: 24 marca 1794 r., Tadeusz Kościuszko, insurekcja, Józef Wodzicki, mundury

ŚLADAMI TADEUSZA KOŚCIUSZKI

- ▶ Spacer edukacyjny
- ▶ Pałac Krzysztoforów
- ▶ Czas trwania: ok. 60 minut

Poprzez przysięgę Tadeusza Kościuszki Kraków stał się miejscem symbolicznego wybuchu insurekcji. W roku 2024 przypada 230. rocznica tego czynu i walki w obronie Rzeczypospolitej, w związku z czym udamy się śladami Tadeusza

Kościuszki wokół krakowskiego Starego Miasta. Spacer rozpocznie się w Pałacu Krzysztoforów i ruszy poprzez Rynek miejscami związanymi z naszym bohaterem narodowym. Po drodze przedstawione będą szczegóły związane z wydarzeniami 1794 roku.

Słowa kluczowe: Rynek Główny, kamienica Szara, wieża Ratuszowa, przysięga, ul. Loretańska, kamienica Pod Orłem

Lato w mieście
Rydłówka
fot. Joanna Zdebska-Schmidt

OFERTA DODATKOWA

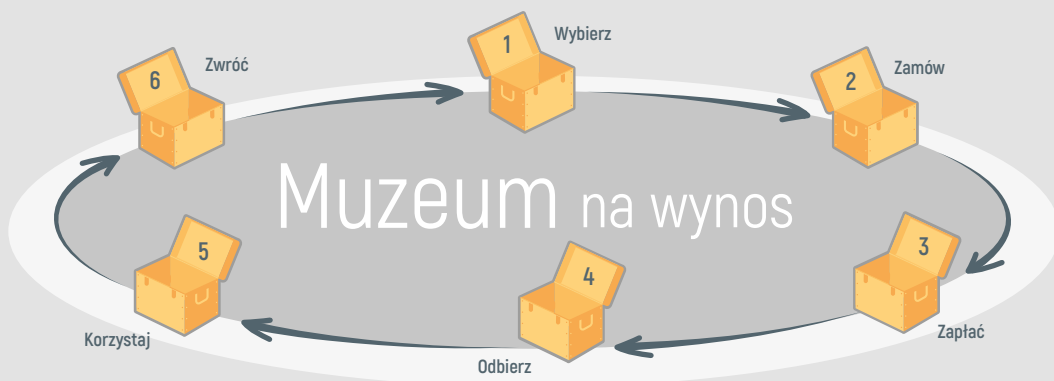

Muzeum na wynos
Z czego składał się rycerz?
fot. Kamila Buturla

Zapraszamy do zapoznania się z przedstawioną poniżej ofertą wydarzeń edukacyjnych realizowanych cyklicznie przez Muzeum Krakowa. Zachęcamy również do śledzenia naszej strony

internetowej (www.muzeumkrakowa.pl), na której znajdują Państwo aktualne informacje o bieżących wydarzeniach i projektach edukacyjnych dla przedszkoli i szkół.

MUZEUM NA WYNOS

- Pakiety edukacyjne do wypożyczenia i realizacji zajęć edukacyjnych na terenie szkół dla dzieci w wieku przedszkolnym i uczniów szkół podstawowych

Muzeum na wynos to **nowatorski program edukacyjny** Muzeum Krakowa adresowany do nauczycieli i opiekunów oraz uczniów szkół podstawowych, przedszkoli, bibliotek i domów kultury.

Program daje możliwość **wypożyczenia tematycznych kufrów edukacyjnych**, odnoszących się do podstawy programowej edukacji przedszkolnej i szkolnej, aby z ich pomocą zrealizować lekcje, zajęcia dydaktyczne, świetlicowe czy biblioteczne.

CO ZAWIERA KUFER

Każdy kufer zawiera **Karty Pracy Ucznia oraz Zeszyt Nauczyciela i Opiekuna**. Oprócz tego mieści różnego rodzaju materiały edukacyjne, rekwizyty, repliki służące do oglądania, dotykania, a nawet przymierzania! Każdy kufer ma swój odpowiednik – kufer wirtualny, dostępny na stronie www.muzeumkrakowa.pl/muzeum-na-wynos, zawierający dodatkowe materiały.

Osoba realizująca zajęcia ma pełną swobodę w planowaniu i prowadzeniu lekcji, którą może oprzeć o Zeszyt Nauczyciela i Opiekuna lub o własne pomysły. Karty Pracy Ucznia stano-

wią ciekawe uzupełnienie, szczególnie w czasie zajęć lekcyjnych, jako podsumowanie tematu lub zadanie dodatkowe. Zawierają pytania, zagadki, rebusy dające uczniom możliwość w kreatywny sposób sprawdzić swą wiedzę z danego tematu.

W ofercie dostępne są następujące kufry:

- *W świecie krakowskich legend*
- *Życie codzienne w średniowiecznym mieście*
- *Z czego składał się rycerz?*
- *W skryptorium i drukarni, czyli o dawnym piśmiennictwie*
- *Dole i niedole służących*

Kufry w przygotowaniu:

- *O legionistach, strzelcach i odwadze*
- *Tadeusz Kościuszko – z bohaterem na „ty”*

Informacje praktyczne:

- Kufry są dostępne przez cały rok szkolny i wakacje
- Koszt 80 zł + 5,00 zł od ucznia
- Możliwość wypożyczenia na czas 1–14 dni
- Możliwość samodzielnego odbioru w wybranym oddziale Muzeum Krakowa lub skorzystania z transportu realizowanego przez Muzeum (za dodatkową opłatą)
- Kontakt: muzeumnawynos@muzeumkrakowa.pl

Zachęcamy do zapoznania się ze szczegółami programu dostępnymi na stronie www.muzeumkrakowa.pl/muzeum-na-wynos.

FERIE I LATO W MUZEUM

- ▶ Dla dzieci z przedszkoli i uczniów szkół podstawowych

Ferie i lato w Muzeum Krakowa to doskonała okazja dla dzieci, by poznać bogaty świat historii i kultury Krakowa. W oddziałach muzeum co

roku przygotowywana jest nowa, dostosowana do potrzeb uczestników w różnym wieku oferta, która pozwala na twórcze i aktywne spędzanie wolnego czasu połączone ze zdobywaniem wiedzy na temat miasta.

AKADEMIA MŁODEGO MIŁOŚNIKA KRAKOWA

- ▶ Kurs dla uczniów szkół podstawowych (kl. I-VI)

Akademia młodego miłośnika Krakowa to kurs przybliżający dzieje i dziedzictwo kulturowe Krakowa od średniowiecza do współczesności. Każda edycja poświęcona jest innemu tematowi

przewodniemu. W rozwijaniu wiedzy pomagają uczniom wykładowcy krakowskich uniwersytetów oraz pracownicy Muzeum Krakowa. Kurs organizowany jest we współpracy z Towarzystwem Miłośników Historii i Zabytków Krakowa.

MŁODZIEŻOWY UNIWERSYTET KRAKOWA

- ▶ Kurs dla uczniów szkół podstawowych (kl. VII-VIII) oraz ponadpodstawowych

Kurs *Młodzieżowy uniwersytet Krakowa* ma na celu wzbudzenie wśród uczniów zainteresowania kulturą i historią Krakowa, a także kształtowanie

umiejętności związanych z samodzielną analizą i interpretacją wydarzeń historycznych oraz dzieł sztuki. Kurs organizowany jest we współpracy z Towarzystwem Miłośników Historii i Zabytków Krakowa.

CZY ZNASZ KRAKÓW?

- ▶ Konkurs dla uczniów szkół ponadpodstawowych

Celem konkursu jest rozwijanie zainteresowań historią Polski ze szczególnym uwzględnieniem dziejów czynu niepodległościowego i problematyki regionalnej, a także promowanie wśród młodzieży takich wartości jak sprawiedliwość, równość i poszanowanie praw człowieka. Uczniowie kształtują umiejętności związane z samodzielną analizą oraz interpretacją wydarzeń historycz-

nych, tworzeniem narracji historycznej, integrowaniem informacji pozyskanych z różnych źródeł oraz przedstawianiem argumentów uzasadniających własne stanowisko. Laureaci konkursu mają możliwość wzięcia udziału w finale konkursu wiedzy o Uniwersytecie Jagiellońskim, w którym nagrodą główną jest indeks uczelni. Konkurs organizowany jest we współpracy z Centrum Młodzieży im. dr H. Jordana w Krakowie.

WARSZTATY SZOPKARSKIE

- ▶ Zajęcia dla dzieci w wieku przedszkolnym i uczniów szkół podstawowych

Muzeum Krakowa od wielu lat jest organizatorem Konkursu Szopek Krakowskich. W okresie

poprzedzającym konkurs muzeum prowadzi cykl warsztatów, w trakcie których uczestnicy, pod okiem profesjonalnych szopkarzy, poznają zasady budowania szopki krakowskiej i tworzą własną pracę konkursową.

„RZEKŁBYM DWA SŁOWA... ZA DUŻO”

- ▶ Konkurs interpretacji tekstów dramatycznych dla uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych

Celem konkursu jest popularyzacja twórczości literackiej polskich pisarzy i poetów tworzących

w różnych epokach. Każda edycja skupia się na wybranym kierunku literackim i charakterystycznych dla niego motywach. Uczestnicy mają szansę zaprezentować swój talent recytatorski oraz własny sposób interpretacji odpowiednio wybranego materiału literackiego.

ŚLADAMI NIEPODLEGŁOŚCI

► Gra miejska dla uczniów szkół podstawowych

Dla uczczenia Świąta Niepodległości organizowana jest gra terenowa, której uczestnicy poznają miejsca, ludzi i wydarzenia związane z odzyskiwaniem przez Polaków niepodległości w latach 1914–1918. Każdego roku gra odbywa

się według nowego scenariusza i ma swój własny motyw przewodni. Ważnym jej elementem jest konieczność przygotowania przez uczestników elementów stroju, które podkreślają patriotyczny charakter zabawy. Gra organizowana jest we współpracy z Zespołem Szkół Ogólnokształcących im. Juliusza Słowackiego STO w Krakowie.

MÓJ LAJKONIK

► Warsztaty dla dzieci w wieku przedszkolnym i uczniów szkół podstawowych (kl. I–III)

Zajęcia realizowane są na terenie przedszkola lub szkoły. Biorą w nich udział wybrani członkowie orszaku Lajkonika przebrani w swoje tradycyjne stroje. Uczestnicy poznają legendę o Lajkoniku i związaną z nią miejską tradycję. Zajęcia mają charakter muzyczno-ruchowy. Dzieci korzystając

z przygotowanych strojów wcielają się w legendarne postaci włóczków, mlaskotów i samego Lajkonika. Prowadzący uczy dzieci piosenki o harcach Lajkonika i tańca Konika Zwierzyńckiego, który następnie cała grupa wykonuje wspólnie. Podsumowaniem zajęć są warsztaty plastyczne polegające na zdobieniu czapek tatarskich na wzór tych noszonych przez członków orszaku Lajkonika.

AKADEMIA DYDAKTYCZNA

► Oferta dla nauczycieli

Z myślą o kadrze pedagogicznej Muzeum Krakowa realizuje program *Akademia Dydaktyczna*. Program ma na celu wzmocnienie kompetencji dydaktycznych nauczycieli, stworzenie przestrzeni do uczenia się oraz inspirowanie do korzystania z nowych, twórczych rozwiązań edukacyjnych.

Akademia Dydaktyczna to:

- warsztaty metodyczne (stacjonarne i zdalne) koncentrujące się na metodach edukacyjnych i środkach dydaktycznych możliwych do zaadaptowania na gruncie edukacji szkolnej

- spotkania na muzealnych wystawach, rozmowy z edukatorami, działania mające na celu wykorzystanie możliwości, jakie w edukacji szkolnej daje muzeum ze swoimi zasobami
- wykłady online sieciujące nauczycieli z całej Polski, stwarzające przestrzeń do dyskusji, wymiany doświadczeń i inspiracji

Program Akademii Dydaktycznej dostępny jest na stronie www.muzeumkrakowa.pl/nauczyciele

Udział w naszych zajęciach poświadczamy stosownym **certyfikatem**.

Wierzymy, że skuteczna edukacja muzealna jest możliwa tylko we współpracy i partnerstwie ze szkołami, dlatego zachęcamy do kontaktu:

**Dział Edukacji
Dom pod Krzyżem
ul. Szpitalna 21, 31-024 Kraków
tel. 12 422 52 12 w. 12
edukacja@muzeumkrakowa.pl**

Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego
Fort 52a Jugowice
Fot. Marcin Gulis

ODDZIAŁY
MUZEUM
KRAKOWA

Pałac Krzysztofory

- ▶ Rynek Główny 35, tel. 12 619 23 35
- ▶ krzysztofory@muzeumkrakowa.pl

Pałac Krzysztofory – główna siedziba Muzeum Krakowa – należy do najpiękniejszych i najokazalszych miejskich rezydencji. Dzięki gruntownej restauracji i modernizacji gmach odzyskał dawną świetność. W gotyckich

piwnicach i w amfiladowych pomieszczeniach I piętra prezentowana jest wystawa stała *Kraków od początku, bez końca*, która w sposób problemowy prezentuje dziedzictwo i współczesność miasta. W Krzysztoforach udostępniane są również wystawy czasowe. Obiekt posiada nowoczesną salę edukacyjną oraz bogatą w zbiory bibliotekę i czytelnię.

Wieża Ratuszowa

- ▶ Rynek Główny 1, tel. 12 619 23 35
- ▶ krzysztofory@muzeumkrakowa.pl

Istniejąca od około 700 lat wieża Ratuszowa jest symbolem potęgi politycznej i gospodarczej miasta oraz jego tradycji samorządowych. To równocześnie jedyna pozost

stałość wyburzonego w 1820 roku ratusza miejskiego. W jego murach urzędował burmistrz, spotykali się rajcy, tutaj także działały takie instytucje miejskie, jak sąd ławniczy, kancelaria, archiwum i skarbiec. Obecnie wieża to jeden z najbardziej znanych motywów architektonicznych, a zarazem atrakcja turystyczna Krakowa.

Rynek Podziemny

- ▶ Rynek Główny 1, tel. 12 619 23 48
- ▶ rynek@muzeumkrakowa.pl

Rynek Podziemny to pierwsze w Polsce i unikatowe w skali światowej podziemne muzeum. Kilka metrów pod płytą Rynku Głównego rozciąga się zajmujący ponad 3 tys. metrów kwadratowych rezerwat archeologiczno-architektoniczny. Urządzono tu trasę turystyczną *Śladami europejskiej tożsamości Krakowa*,

gdzie prezentowane są obiekty pozyskane podczas prowadzonych w tym miejscu badań archeologicznych. Można tu również zobaczyć znajdujące się w swym naturalnym położeniu relikty osady przedlokacyjnej, fragmenty murów średniowiecznych budowli czy zachowane trakty drożne z XIII i XIV wieku. Wszystko to tworzy obraz wielkiego, tętniącego życiem, średniowiecznego miasta.

Celestat

- ▶ ul. Lubicz 16, tel. 12 431 75 90
- ▶ celestat@muzeumkrakowa.pl

Celestat mieści się w historycznej siedzibie krakowskiego Towarzystwa Strzeleckiego „Bractwo Kurkowe” w Ogróźnie Strzeleckim. Trzon prezentowanych tu

zbiorów stanowi kolekcja portretów krakowskich królów kurkowych oraz insygniów władzy towarzystwa strzeleckiego – z najcenniejszym z nich: srebrnym kurem z XVI wieku, według legendy darem króla Zygmunta Augusta.

Barbakan

- ▶ ul. Basztowa, tel. 12 431 75 90
- ▶ celestat@muzeumkrakowa.pl

Barbakan to fragment zabytkowych średniowiecznych fortyfikacji miejskich wzniesiony w latach 1498–1499. Należał do najwybitniejszych dzieł obronnych ówczesnej Europy, charakteryzując się zarówno doskonałością

konstrukcji, jak i pięknem rozwiązań architektonicznych. W swej historii pełnił jednak nie tylko funkcję obronną, ale również reprezentacyjną – jako świadek wielu ważnych wydarzeń w dziejach państwa. Obecnie to jedna z nielicznych budowli tego typu zachowanych w Europie. Wraz z Murami Obronnymi tworzy turystyczną Trasę Obronności.

Mury Obronne

- ▶ ul. Pijarska, tel. 12 431 75 90
- ▶ celestat@muzeumkrakowa.pl

Mury Obronne z Bramą Floriańską i trzema basztami (Cieśli, Stolarzy i Pasamoników) oraz Barbakanem tworzą bezcenny zespół architektoniczny, największy zachowany fragment średniowiecznych obwarowań Krakowa. Na uwagę zasługuje szczególnie Brama

Floriańska, która w czasach nowożytnych nabrała symbolicznego znaczenia reprezentacyjnej bramy wjazdowej do miasta na Drodze Królewskiej – Via Regia. Trasa turystyczna Mury Obronne – Barbakan pozwala poznać z bliska wszelkie detale architektoniczne zabytkowych umocnień, a także historię miejskich fortyfikacji obronnych.

Fabryka Emalia Oskara Schindlera

- ▶ ul. Lipowa 4, tel. 12 257 10 17, wew. 263 i 265
- ▶ fabrykaschindlera@muzeumkrakowa.pl

Oddział mieści się w budynku administracyjnym dawnej fabryki naczyń emaliowanych Deutsche Emailwarenfabrik prowadzonej w czasie II wojny światowej przez Oskara Schindlera. W 1944 roku zakład wraz z zatrudnionymi w nim więźniami KL Płaszów został ewakuowany do Czech, dzięki czemu uratowanych zostało ponad 1000 osób. Prezentowana tutaj wystawa

Kraków – czas okupacji 1939–1945 opowiada o Krakowie i wojennych losach jego polskich i żydowskich mieszkańców. Historia II wojny światowej krzyżuje się tu z życiem codziennym, życie prywatne – z tragedią, która dotknęła cały świat. Fabryka Emalia Oskara Schindlera wraz z filiami – Apteką pod Orłem oraz Ulicą Pomorską – tworzy Trasę Pamięci. Te trzy punkty na mapie Krakowa to trzy dopełniające się opowieści o wojnie i czasie, który po niej nastąpił.

Apteka pod Orłem

- ▶ pl. Bohaterów Getta 18, tel. 12 656 56 25
- ▶ apteka@muzeumkrakowa.pl

Wystawa *Apteka Tadeusza Pankiewicza w getcie krakowskim* mieści się w zrekonstruowanych wnętrzach apteki Pod Orłem, w której podczas II wojny światowej

znajdowali pomoc mieszkańcy getta. Ekspozycja przedstawia historię „żydowskiej dzielnicy mieszkaniowej” funkcjonującej w latach 1941–1943 i opowieść o Tadeuszu Pankiewiczu – właścicielu apteki, odznaczonym po wojnie medalem Sprawiedliwy wśród Narodów Świata.

Ulica Pomorska

- ▶ ul. Pomorska 2, tel. 12 633 14 14
- ▶ pomorska@muzeumkrakowa.pl

Podstawowym zadaniem oddziału – mieszczącego się w Domu Śląskim – jest opieka nad miejscem kaźni tysięcy więźniów przetrzymywanych tutaj podczas II wojny światowej w celach aresztu Gestapo.

Na ul. Pomorskiej można również zobaczyć wystawę stałą *Krakowianie wobec terroru 1939–1945–1956*, na której, przy wykorzystaniu unikatowych eksponatów oraz nowoczesnych technik multimedialnych, pokazano tragiczne losy krakowian – ofiar niemieckiego, sowieckiego i pr-owskiego aparatu represji.

Muzeum Nowej Huty

- ▶ os. Centrum E1, tel. 12 446 78 21
- ▶ nowahuta@muzeumkrakowa.pl

Muzeum Nowej Huty mieści się w historycznym budynku dawnego kina Światowid. Prezentuje wystawy czasowe i prowadzi działania edukacyjne poświęcone historii oraz dziedzictwu kulturowemu Nowej Huty.

Oddział organizuje również wydarzenia i wystawy poświęcone historii PRL i zimnej wojny. Obecnie mieści się tutaj wystawa *Atomowa groza*, która przybliży sytuację polityczną w latach 50. XX wieku w Polsce i na świecie, a także historię powstania nowohuckich schronów.

Podziemna Nowa Huta

- ▶ os. Szkolne 37, tel. 12 446 78 21
- ▶ os. Szkolne 22, tel. 12 446 78 21
- ▶ nowahuta@muzeumkrakowa.pl
- ▶ schrony@muzeumkrakowa.pl

Schron pod budynkiem Zespołu Szkół Mechanicznych nr 3 na os. Szkolnym jest pierwszym udostępnionym

w ramach projektu trasy turystycznej Podziemna Nowa Huta. Na prezentowanej tu wystawie *Stan zagrożenia* znajdują się informacje o układzie, funkcjach i wyposażeniu schronu wybudowanego w latach 50. XX wieku. Wystawa jest także opowieścią o instynktownej potrzebie ukrycia się przed zagrożeniem i o najciekawszych budowach schronowych na świecie.

Muzeum Podgórze

- ▶ ul. Limanowskiego 51, tel. 12 396 81 03
- ▶ podgorze@muzeumkrakowa.pl

Muzeum Podgórze ma swoją siedzibę w budynku zwanym zajazdem Pod św. Benedyktem. Prezentowa-

wana tu wystawa stała *Miasto pod kopcem Kraka* opowiada o historii i fenomenie powstałego w 1784 roku Podgórze oraz terenu, na którym ukształtowało się miasto, od czasów najdawniejszych, legendarnych, aż po współczesność.

Dom Zwierzyniecki

- ▶ ul. Królowej Jadwigi 41, tel. 12 427 00 26
- ▶ zwierzyniec@muzeumkrakowa.pl

Oddział mieści się w dawnym domu rodzinnym majstra murarskiego Jana Florczyka, w samym sercu starego

Zwierzynca. Obecnie, ze względu na niedostępność wystawy stałej, skupia się on na warsztatach związanych z krakowskimi tradycjami oraz na plenerowych działaniach edukacyjnych realizowanych w przestrzeni dzielnicy.

94

Przystań Muzeum

- ▶ Bulwar Rodła u ujścia Rudawy do Wisły (na wysokości zejścia nad Wisłę od ul. Flisackiej), tel. 453 023 934
- ▶ przystan@muzeumkrakowa.pl

Przystań Muzeum, działająca w strukturach Domu Zwierzynieckiego, to komórka zajmująca się historią i dziedzictwem rzeki w Krakowie. Zaczumowany przy wiślanym bulwarze muzealny galar Szwajcarka jest miejscem opowieści o rzece, jej historii i znaczeniu dla miasta, a także o flisakach i ich ciągle żywych zwyczajach.

Kamienica Hipolitów

- ▶ pl. Mariacki 3, tel. 12 422 21 18
- ▶ hipolitow@muzeumkrakowa.pl

Kamienica Hipolitów zlokalizowana jest w sercu starego Krakowa. Zajęcia organizowane w jej wnętrzu przybliżają kulturę materialną, a także historię obyczajowości

i życia codziennego krakowskiego patrycjatu od XVII do XIX wieku. Ze względu na modernizację budynku oraz prace nad nową wystawą stałą, w czasie zajęć realizowanych w oddziałowej sali edukacyjnej wykorzystywane są bogate zasoby materiałów pomocniczych pochodzących z minionych wieków.

Stara Synagoga

- ▶ ul. Szeroka 24, tel. 12 422 09 62
- ▶ starysynagoga@muzeumkrakowa.pl

Stara Synagoga, wzniesiona w XV wieku, jest najstarszym żydowskim domem modlitwy w Polsce. Przez stulecia pełniła funkcję głównej modlitwni krakowskich Żydów, była ośrodkiem władzy rabinów i seniorów żydowskiego miasta oraz miejscem odwiedzanym

przez znakomite osobistości. Wystawa stała *Dzieje i kultura Żydów krakowskich* układa się w opowieść o żydowskich świętach i obrzędach dorocznych, a także o życiu prywatnym i rodzinnym krakowskich i małopolskich Żydów. Ekspozycje czasowe przybliżają natomiast wydarzenia historyczne, żydowską kulturę i sztukę, a także naukę i myśl filozoficzną.

Rydłówka

- ▶ ul. W. Tetmajera 28, tel. 12 265 10 15
- ▶ teatr@muzeumkrakowa.pl

Rydłówka – zabytkowy dworek ulokowany w Bronowicach Małych, dawnej podkrakowskiej wsi – udostępniona została publiczności w 2018 roku. Ideą twórców prezentowanej tutaj wystawy było utrzymanie

charakteru miejsca, którego istotą są prawda i legenda autentycznego wydarzenia (wesela Lucjana Rydla i Jadwigi Mikołajczykówny) oraz dramatu Stanisława Wyspiańskiego *Wesele*. Ten genius loci sprawia, że Rydłówka jest miejscem jedynym w swoim rodzaju, miejscem naznaczonym przez związek z młodopolską sztuką, malarstwem, literaturą, dramatem i teatrem.

Thesaurus Cracoviensis

- ▶ ul. Księcia Józefa 337, tel. 12 422 51 47
- ▶ thesaurus@muzeumkrakowa.pl

Thesaurus Cracoviensis – Centrum Interpretacji Artefaktów to jeden z nielicznych na świecie otwarty magazyn zbiorów muzealnych. Dzięki odpowiedniej aranżacji wnętrz i wytyczeniu trasy zwiedzania można

tu zobaczyć muzealia nieodstępne dotąd dla publiczności. Są wśród nich kolekcje militariów, numizmatów, malarstwa i grafiki, rzemiosła artystycznego, mebli, szopek krakowskich i wiele innych. W oddziale znajdują się również pracownie konserwatorskie zaprojektowane tak, by zwiedzający mogli z bliska obserwować pracę konserwatorów.

95

Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa

- ▶ Dom pod Krzyżem, ul. Szpitalna 21, tel. 12 422 52 58
- ▶ folklor@muzeumkrakowa.pl

Budynek dawnego szpitala scholarów od 2020 roku jest siedzibą Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa Krakowa. Centrum prowadzi badania

nad niematerialnym dziedzictwem miasta, organizuje doroczny pochód Lajkonika i sprawuje opiekę nad środowiskami skupiającymi depozytariuszy tego dziedzictwa m.in. szopkarczami i koronczarkami. W Domu pod Krzyżem organizowane są również wystawy czasowe.

Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego

- ▶ ul. Forteczna 28, tel. 12 61 92 414
- ▶ harcerstwo@muzeumkrakowa.pl

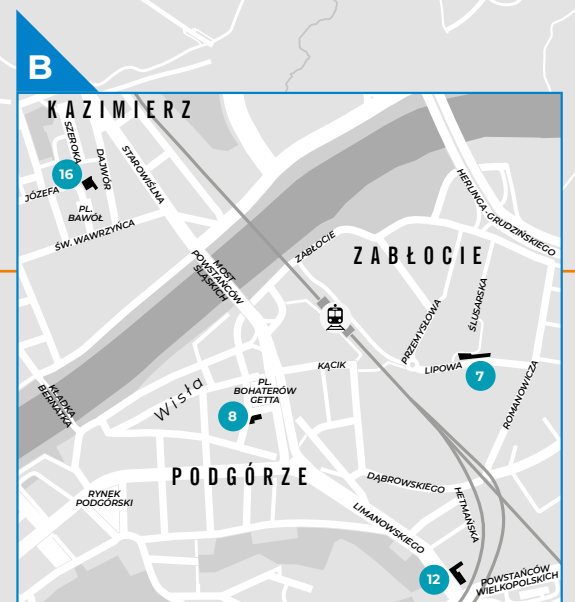
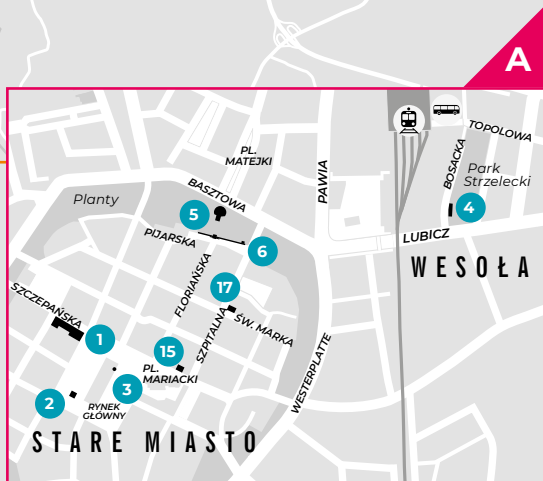
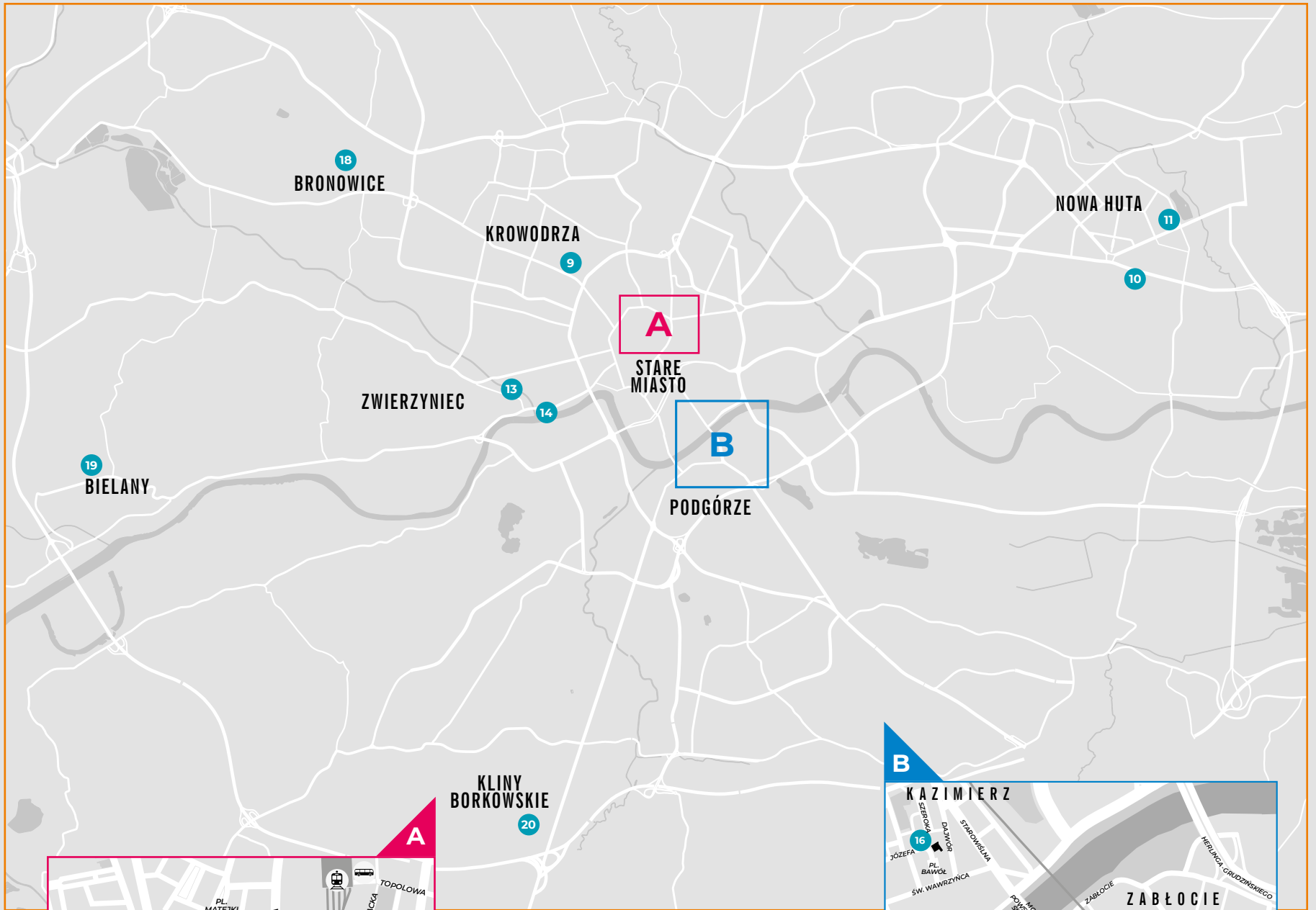
To najmłodszy oddział Muzeum Krakowa, a także nowy adres na mapie krakowskich muzeów. Po gruntownej, zakrojonej na szeroką skalę renowacji fortu 52a Jugowic-

ce, jednego z fortów Twierdzy Kraków, prezentuje dwie wystawy stałe: *Fort Jugowice. Dziedzictwo miejsca* oraz *Harcerskie ścieżki*. Oddział dysponuje również kilkunastotętową przestrzenią zieloną z miejscem na ognisko oraz zapleczem noclegowo-gastronomicznym, dzięki któremu goście może wycieczki spoza Krakowa.

ODDZIAŁY MUZEUM KRAKOWA

- 1** Pałac Krzysztofory
- 2** Wieża Ratuszowa
- 3** Rynek Podziemny
- 4** Celestat
- 5** Barbakan
- 6** Mury Obronne
- 7** Fabryka Emalia Oskara Schindlera
- 8** Apteka pod Orłem
- 9** Ulica Pomorska
- 10** Muzeum Nowej Huty
- 11** Podziemna Nowa Huty
- 12** Muzeum Podgórze
- 13** Dom Zwierzyniecki
- 14** Przystań Muzeum
- 15** Kamienica Hipolitów
- 16** Stara Synagoga
- 17** Centrum Interpretacji Niematerialnego Dziedzictwa
Krakowa (Dom pod Krzyżem)
- 18** Rydlówka
- 19** Thesaurus Cracoviensis
- 20** Muzeum i Centrum Ruchu Harcerskiego

Przygotowanie

Anna Surma

Teksty

Anna Ciepłińska-Jaglarz, Piotr Figiela, Wojciech Górny,
Jan Grabowski, Michał Hankus, Szymon Jarosiński,
Jakub Jastrzębski, Anna Jodłowiec-Dziedzic, Karina Janik,
Klaudia Kaczmarczyk, Piotr Kapusta, Tomasz Karzewicz,
Justyna Kasińska, Iwona Kawalla-Lulewicz, Katarzyna Kocik,
Katarzyna Kucharska, Małgorzata Kuciel, Maria Lempart,
Natalia Lisowska, Anna Magiera, Dominik Oleksy,
Karolina Ożóg, Ewelina Radecka, Joanna Rościszewska,
Bartosz Rzońca, Zbigniew Semik, Agata Skrzoska,
Tomasz Stachów, Kamil Stasiak, Anna Surma,
Wacław Szczepanik, Michał Szczerba, Andrzej Iwo Szoka,
Anna Warzecha, Mateusz Zdeb, Joanna Zdebska-Schmidt

Redakcja

Marcin Baran

Opracowanie graficzne i skład

Dawid Karamon

Wydawca

Muzeum Krakowa
Rynek Główny 35
31-011 Kraków

Dział Edukacji

tel. 12 422-52-58 w. 12

tel. 12 422-52-12 w. 12

edukacja@muzeumkrakowa.pl

Druk

ZAPOL

© Muzeum Historyczne Miasta Krakowa
Kraków 2024

Instytucja Kultury Miasta Krakowa

 Kraków

Mecenas Muzeum

WODOCIĄGI
Miasta Krakowa

Partner

TOWARZYSTWO
MIŁOŚNIKÓW
HISTORII
I ZABYTKÓW
KRAKOWA

Patroni medialni

KRAKÓW

Kraków.pl

Kraków Culture

KARNET

